

**OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE OKUL DIŞI ÖĞRENME
ORTAMLARINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN
GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ**

Zeliha ARSLAN

Yüksek Lisans Tezi

Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı

2023

(Her hakkı saklıdır.)

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM BİLİM DALI

**OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE OKUL DIŞI ÖĞRENME ORTAMLARINA İLİŞKİN
ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ**

(Examination of Teacher's Opinions Regarding Out-Of-School Learning Environment in
Preschool Education)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Zeliha ARSLAN

Danışman: Doç. Dr. Ceyhun OZAN

Erzurum
Ocak, 2023

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Zeliha ARSLAN tarafından hazırlanan “Okul Öncesi Eğitimde Okul Dışı Öğrenme Ortamlarına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi” başlıklı çalışması 05/01/2023 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı: Prof. Dr. Adnan KÜÇÜKOĞLU
Atatürk Üniversitesi

Aslı ıslak imzalıdır

Danışman: Doç. Dr. Ceyhun OZAN
Atatürk Üniversitesi

Aslı ıslak imzalıdır

Jüri Üyesi: Doç. Dr. Zeynep AYVAZ TUNCEL
Pamukkale Üniversitesi

Aslı ıslak imzalıdır

Bu tezin Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddelerinde belirtilen şartları yerine getirdiğini onaylarım.

.... / / 202..

Aslı ıslak imzalıdır

Prof. Dr. Adnan KÜÇÜKOĞLU

Enstitü Müdürü

ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Okul Öncesi Eğitimde Okul Dışı Öğrenme Ortamlarına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi” başlıklı çalışmanın tarafımdan bilimsel etik ilkelere uyularak yazıldığını ve yararlandığım eserleri kaynakçada gösterdiğimi beyan ederim.

05 /01 / 2023

Aslı ıslak imzalıdır

Zeliha ARSLAN

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans tezimin her aşamasında görüşleri, yardımları ve yönlendirmeleri ile tezime katkıda bulunan; süreçte hemen dönütlerde bulunan, tez danışmanım Doç. Dr. Ceyhun OZAN'a,

Uzman görüşleri ile katkıda bulunan Doç. Dr. F. Nilgün C. KALBURAN'a, Doç. Dr. Adnan TAŞGIN'a, Doç. Dr. Sinan KOÇYİĞİT'e, Dr. Öğr. Üyesi Ayşenur YAZAR'a, Araştırma Görevlisi Zehra Saadet ÖZDEMİR'e teşekkür ederim. Jüri Üyelerim Prof. Dr. Adnan KÜÇÜKOĞLU ve Doç. Dr. Zeynep AYVAZ TUNCEL'e değerli katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Veri toplama sürecine destek olan ve görüşlerini belirterek çalışmama yardımcı olan kıymetli meslek arkadaşlarıma,

Araştırmaya katılım sağlayarak tezimi anlamlı kılan değerli öğretmenlere,
Manevi desteklerini esirgemeyen can dostlarım Aysel BERCİ'ye, Yadigar ÖZTÜRK'e ve Arş. Gör. Demet SOYLU'ya, eşim Serkan ARSLAN'a teşekkür ederim.

En önemlisi planlı, disiplinli ve özverili çalıştığım için KENDİME teşekkür ederim.

Zeliha ARSLAN

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE OKUL DIŞI ÖĞRENME ORTAMLARINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

Zeliha ARSLAN

Ocak 2023, 123 Sayfa

Amaç: Bu araştırmanın amacı, okul öncesi eğitimde okul dışı öğrenme ortamlarına ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesidir.

Yöntem: Araştırmada, nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin birlikte uygulandığı karma yöntem tasarımlarından açıklayıcı tasarım modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini Türkiye’de görev yapan 522 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada verilerin toplanabilmesi amacıyla nicel araştırma kapsamında “Kişisel bilgiler formu” “Okul Öncesi Eğitimde Okul Dışı Öğrenme Ortamlarına İlişkin Görüşlerini Belirleme Formu” nitel araştırma için ise yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmada Kişisel Bilgi Formu ve “Okul Öncesi Eğitimde Okul Dışı Öğrenme Ortamlarına İlişkin Öğretmen Görüşlerini Belirleme Formu”nun kapalı uçlu sorularından elde edilen veriler istatistik programına aktarılarak yüzde ve frekans alma tekniği ile analiz edilmiştir. Detaylı görüşmeyi kabul eden gönüllü öğretmenlerle yapılan yarı yapılandırılmış görüşme sonucu elde edilen ses kayıtları ise, bilgisayar ortamına aktarıldıktan sonra betimsel analiz yöntemiyle analiz edilmiştir.

Bulgular: Araştırmada elde edilen bulgulara göre, öğretmenlerin alan gezilerinde en çok dikkat ettikleri şeyin güvenlik ve ulaşım olduğu, alan ziyaretlerine gitmeden önce kaygı taşıdıkları, ekonomik sebepler ve sorumluluk sebebiyle çok fazla alan gezisi düzenlemek istemediklerini ifade etmişlerdir. Ziyaret öncesi, ziyaret esnası ve ziyaret sonrası için belli bir plan ve program oluşturduklarını belirtmişlerdir. Gezi sonrası değerlendirme sorularını yer verdiklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca velilerden, idareden, yerel yönetimden ve milli eğitim bakanlığından beklentilerini dile getirmişlerdir.

Sonuçlar: Öğretmenlerin okul dışı öğrenme ortamlarının okul öncesi eğitimi için yetersiz ya da uygun olmayan mekânlar olduğunu belirtmiştir. Öğretmenlerin okul dışı öğrenme ortamlarına çok sık gezi düzenleyemediğini bunun sebebinin ise ekonomik sebepler, ulaşım ve bulundukları bölgede okul öncesi düzeyine uygun mekânlar olmadığı saptanmıştır. Ayrıca düşme, çarpma, kaybolma gibi kaygılardan dolayı sorumluluk almak istemedikleri görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: okul öncesi, okul dışı öğrenme, öğrenme ortamları

ABSTRACT

MASTER'S THESIS

EXAMINATION OF TEACHER'S OPINIONS REGARDING OUT-OF-SCHOOL LEARNING ENVIRONMENT IN PRESCHOOL EDUCATION

Zeliha ARSLAN

January 2023, 123 Pages

Purpose: The purpose of the research is to examine the opinions of the teachers regarding the out-of-school learning areas in preschool education.

Method: In the research, the explanatory design model in which qualitative and quantitative methods were employed together have been used. The population of the research is comprised of 552 pre-school education teacher working in Turkey. In order to collect data in the research, "Personal Information Form", "Form of Identifying the Out-Of-School Learning Areas in Preschool Education" was used within the frame of quantitative research; while, semi-structured interview form was used for qualitative research. In the research, data collected from the close-ended questions of the Personal Information Form and Form of Identifying the Out-Of-School Learning Areas in Preschool Education were analyzed with the technique of taking percentage and frequency using SPSS 25.0 packet program. Voice records collected as a result of the semi-structured interviews conducted out with the volunteer teachers having given consent for the detailed interviews were analyzed with the descriptive analysis method after transferring to the computer environment.

Findings: According the research findings, the teachers stated that the most significant thing they paid attention is the safety and transportation, they had anxiety before they went to the field visits, they did not want to arrange many field visits due to economic reasons and responsibility. They explained that they made a plan and program for pre-visit, during-visit and post-visit period. They reported that they dealt with the evaluation questions after the visit. Also, they expressed their expectations from parents, the administration, local administration and ministry of education.

Results: Teachers stated that out-of-school learning areas are insufficient and inappropriate places for preschool education. It was found out that teachers could not frequently organize field visits to the out-of-school learning environments and its reason was found out to be economic reasons, transportation and absence of places appropriate for the preschool education level. Also, it was seen that they did not want to take responsibility due to such anxiety as falling, hitting and getting lost.

Key words: preschool education, out-of-school learning, learning areas.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY TUTANAĞI.....	i
ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI.....	ii
TEŞEKKÜR	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar DİZİNİ.....	ix
ŞEKİLLER DİZİNİ	x
KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ.....	xi
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
Giriş	1
Araştırmanın Amacı	4
Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi	5
Araştırmanın Sınırı.....	6
İKİNCİ BÖLÜM	7
Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar	7
Okul Dışı Öğrenme	7
Okul, ODÖO ve Paydaşlar	8
Okul Dışı Öğrenme Ortamlarının Amaçları.....	9
Okul Öncesi Eğitimde Okul Dışı Öğrenme Ortamları	9
Okul Öncesi Eğitimde Okul Dışı Öğrenme Ortamı Türleri	10
Okul Bahçesi	10
Müze, Ören Yerleri ve Antik Kentler.....	10
Kütüphaneler.....	11
Hayvanat Bahçeleri.....	11
Akvaryum.....	12
Bilim Merkezleri, Gezegenler, Gökevler	12
Botanik Bahçeler	12
Sanat Galerileri, Atölyeleri.....	13
Millî Parklar	13
Sokaklar.....	13
Okul Dışı Öğrenme Ortamı Ziyaret Süreci	14
Ziyaret Öncesinde Süreç	14

<i>Ziyaret Esnasında Süreç</i>	15
<i>Ziyaret Sonrasında Süreç</i>	15
İlgili Araştırmalar	16
<i>Okul Öncesi Eğitimde Okul Dışı Öğrenme ile İlgili Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar</i>	16
<i>Okul Öncesi Eğitimde ODÖ ile İlgili Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar</i>	23
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	28
Yöntem.....	28
Araştırma Yöntemi.....	28
Çalışma Grubu	28
Araştırmacının Rolü	32
Veri Toplama Araçları	32
<i>Kişisel Bilgi Formu</i>	33
<i>Okul Öncesi Eğitimde ODÖ Ortamlarına İlişkin Öğretmen Görüşlerini Belirleme Formu</i>	33
<i>Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu</i>	33
Uygulama	33
Veri Analizi	34
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	35
Bulgular	35
Nicel Boyuta İlişkin Bulgular	35
Nitel Boyuta İlişkin Bulgular	45
Öğretmenlerin ODÖ Ortamlarına Yönelik Olumlu Görüşleri	46
Öğretmenlerin ODÖ Ortamlarına Yönelik Olumsuz Görüşleri	48
Öğretmenlerin ODÖ Ortamlarına Yönelik Kaygıları	53
Öğretmenlerin ODÖ Ortamlarına Yönelik Beklentileri.....	58
Okul Öncesi eğitimde ODÖ Ortamlarında Alınan Tedbirler	69
Okul Öncesi Eğitimde ODÖ ile İlgili Yapılan Etkinlikler.....	72
BEŞİNCİ BÖLÜM	80
Tartışma ve Sonuç	80
Okul Öncesi Eğitimde ODÖ Ortamında Karşılaşılan Zorluklara İlişkin Sonuçlar.....	80
Okul Öncesi Eğitimde ODÖ Ortamlarının Avantajlarına Yönelik İlişkin Sonuçlar	82
Okul Öncesi Eğitimde Okul Dışı Öğrenme Sırasında Öğretmenin Kaygı Durumu ve Öğrenci Hakkında Gözlemleri	83
Okul Öncesi Eğitimde Ziyaret Edilen ODÖ Ortamlarına İlişkin Sonuçlar.....	83

Okul Öncesi Eğitimde ODÖ Ortamlarında En Çok Dikkat Edilen Özelliklere İlişkin Sonuçlar.....	84
Okul Öncesi Eğitimde ODÖ Ortamlarında Yararlanılan Materyallere İlişkin Sonuçlar	84
Okul Öncesi Eğitimde ODÖ Ortamlarında Gezi Öncesinde/Gezi Esnasında/Gezi Sonrasında Yapılan Etkinliklere İlişkin Sonuçlar	85
Okul Öncesi Eğitimde ODÖ Ortamlarına Katılım Durumu ve Katılamama Sebeplerine İlişkin Sonuçlar	86
Okul Öncesi Eğitimde ODÖ Ortamlarında Kaza Yaşanma Durumuna İlişkin Sonuçlar	86
Okul Öncesi Eğitimde Okul Dışı Etkinlik Çalışmaları İle İlgili Eğitim Alma Durumuna İlişkin Sonuçlar	86
Okul Öncesi Eğitimde ODÖ Ortamlarına Gitme Sıklığı ve Geçirilen Süreye İlişkin Sonuçlar.....	87
Okul Öncesi Eğitimde ODÖ Ortamına Eşlik Etme Durumuna İlişkin Sonuçlar	88
Öneriler	88
Uygulamaya Yönelik Öneriler	88
Araştırmacılara Yönelik Öneriler.....	89
KAYNAKÇA	91
EKLER	100
EK-1. KİŞİSEL BİLGİ FORMU	100
EK-2. OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE OKUL DIŞI ÖĞRENME ORTAMLARINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNİ BELİRLEME FORMU	101
EK-3. NİTEL ARAŞTIRMA İÇİN OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE OKUL DIŞI ÖĞRENME ORTAMLARINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNİ BELİRLEME YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORM.....	107
EK-4. ETİK KURUL KARARI.....	109
ÖZ GEÇMİŞ.....	110

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. <i>Okul Öncesi Eğitimde ODÖ Ortamlarına İlişkin Öğretmen Görüşleri Belirleme Formu Demografik Bilgiler</i>	29
Tablo 2. <i>Yarı Yapılandırılmış Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Demografik Bilgileri</i>	31
Tablo 3. <i>Okul Öncesi Eğitimde ODÖ Ortamlarında Karşılaşılan Zorluklar</i>	35
Tablo 4. <i>Okul Öncesi Eğitimde ODÖ Ortamlarında Karşılaşılan Zorluklarda Alınan Tedbirler.....</i>	36
Tablo 5. <i>Okul Öncesi Eğitimde ODÖ Ortamlarına İlişkin En Çok Dikkat Edilen Özellikler</i>	37
Tablo 6. <i>Okul Öncesi Eğitimde Okul Dışı Etkinlikleri Sırasında Öğretmenin Kaygı Durumu.....</i>	37
Tablo 7. <i>Okul Öncesi Eğitimde Ziyaret Edilen ODÖO</i>	38
Tablo 8. <i>Okul Öncesi Eğitimde ODÖ Ortamlarında Yararlanılan Materyaller</i>	39
Tablo 9. <i>Okul Öncesi Eğitimde ODÖ Ortamlarında Gezi Öncesi Yapılan Etkinlikler</i>	40
Tablo 10. <i>Okul Öncesi Eğitimde ODÖ Ortamlarında Gezi Esnasında Yapılan Etkinlikler</i>	41
Tablo 11. <i>Okul Öncesi Eğitimde ODÖ Ortamlarında Gezi Sonrası Yapılan Etkinlikler</i>	41
Tablo 12. <i>Okul Öncesi Eğitimde ODÖ Ortamlarına Öğrenci Katılım Durumu.....</i>	42
Tablo 13. <i>Okul Öncesi Eğitimde ODÖ Ortamlarına Katılım Sağlamayan Öğrencilerin Sebepleri.....</i>	42
Tablo 14. <i>Okul Öncesi Eğitimde ODÖ Ortamlarında Kaza Yaşanma Durumu.....</i>	43
Tablo 15. <i>Okul Öncesi Eğitimde Öğretmenlerin Okul Dışı Etkinlikleri Sırasında Öğrencileri Gözlem Durumu</i>	43
Tablo 16. <i>Okul Öncesi Eğitimde Okul Dışı Etkinlik Çalışmaları İle İlgili Eğitim Alma Durumu</i>	44
Tablo 17. <i>Okul Öncesi Eğitimde ODÖ Ortamlarına Çıkarken Eşlik Eden Yetişkin Durumu</i>	44
Tablo 18. <i>Okul Öncesi Eğitimde ODÖ Ortamlarına Gitme Sıklığı ve Geçirilen Süre</i>	45

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Öğretmenlerin ODÖ Ortamlarına Yönelik Görüşleri.....	46
---	----

KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ

MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
ODÖ	: Okul Dışı Öğrenme
ODÖO	: Okul Dışı Öğrenme Ortamları
TBSB	: Temel Bilimsel Süreç Becerileri

BİRİNCİ BÖLÜM

Giriş

İnsan kişiliğinin oluşması için kritik dönem yaşamın ilk yıllarıdır ve çocuğun bu dönemde yaşayacağı yaşantılar, çocuğun iyi alışkanlıklar kazanmasını, bilgi ve beceri sahibi olmasını ve gelecek yıllara taşınmasını sağlar. Okul öncesi dönem bu kritik aralığı olan 0-6 yaş aralığını kapsamaktadır. Bu kritik dönem çocukların gelişimlerinin fiziksel, sosyal ve zihinsel gelişim olarak en hızlı olduğu dönemdir. Okul öncesi eğitim çocuğun tüm gelişim alanlarını desteklemeye ve öz bakım becerilerini kazanmasını sağlamaya yönelik çocuğun topluma uyumu ve ilkokula hazırlanmasını amaçlayan süreçtir (Kuru-Turaşlı, 2015). MEB 2013 Okul öncesi eğitim programının çeşitli amaçları bulunmaktadır. Kritik dönem olan okul öncesi çağda çocuğun yaparak yaşayarak deneyimlemesi önemlidir. Bu yüzden çocuğa somut yaşantı imkânı sunacak etkinlikler planlanması gerekmektedir. Çocuğa sınıf içi ve sınıf dışı ortam hazırlanmalı ve bu ortamlar zengin uyarıcılar içermelidir (Argon & Akkaya, 2008).

Yirmi birinci yüzyılda öğretmenlerden, konu ve öğrenci ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak çeşitli öğretim yöntem ve teknikleri ile öğrenme ve öğretme süreçlerini zenginleştirmesi beklenmektedir. Kalıcı öğrenmenin sadece okullarda sağlanması zor olup çocuğun deneyimleyerek, yaparak yaşayarak ve iş birliği içinde olması için okul dışında da devam etmesi gerekmektedir (Tösten, 2020). Bununla birlikte yöntem ve teknik seçimiyle sınırlı kalmayıp farklı öğrenme ortamlarında öğretmenlerin öğretim faaliyetlerini gerçekleştirmelerini de ön plana çıkarmaktadır. Öğrenenler açısından bakıldığında öğrenme sadece okullarda sınıf ortamında gerçekleşmez, aynı zamanda öğrenenler sınıf ortamının dışında da öğrenmeyi deneyim ederler (Güloğlu-Deniz & Çetin, 2021; Şen vd., 2021). Alanyazında “Okul Dışı Eğitim, Sınıf Dışı Eğitim, Informal Eğitim” gibi farklı ifadeler görülen okul dışı öğrenme ortamlarının (ODÖO) okullarda ve sınıflarda yapılan formal eğitimin yanı sıra okul dışı öğrenme (ODÖ) ortamlarının eğitim öğretime büyük ölçüde katkı sağladığı çalışmalarda ifade edilmiştir (Bozdoğan, 2016; Ertaş vd., 2011; Tatar & Bağrıyanık, 2012).

MEB Okul Öncesi Eğitim Programı (2013) incelendiğinde etkinlik çeşitlerinde Türkçe, drama, sanat, müzik, oyun, hareket, matematik, fen, okuma yazmaya hazırlık ve alan gezileri yer almaktadır. Öğretmen ya da öğretmen rehberliğinde çocuklar tarafından tasarlanmış etkinlikler hem sınıf içinde hem açık havada da yapılabilir. Öğretmenlerin bu etkinlikleri mümkünse sınıf içinde değil de açık havada da yapması beklenmektedir. ODÖO olan alan gezileri okul öncesi çağı çocukların araştırma, olayı yerinde gözlemlleme ve problem çözme

yolu ile anlamlı ve doğrudan öğrenme ihtiyaçlarını karşılama amacını gütmektedir. Alan gezileri sadece fen eğitimi etkinlikleri olarak değil çocukların yaşadıkları çevreyi tanımaları, onların eğitim programına alınan kazanımlara ulaşmalarına imkân sağlar. MEB okul öncesi programında yer alan örnek geziler; çocukların bulunduğu bölgeyi ve günlük yaşam becerileri öğrenmesini tanımasını sağlayan kültürel, yöresel, mesleki ve güncel önemi olan her alan çocuk için öğrenme alanıdır. İçinde bulunulan coğrafyada tarihî bir yer, bir ressamın sanat atölyesi, müze, tarla, matbaa, bahçe, park ve herhangi bir materyalin, üretim atölyesi gibi alanlara geziler düzenlenebilir. Öğretmen, ilgili ayda bulunan alan gezilerini, özel gün ve haftaları ve gerçekleştirmeyi planladığı aile katılımı etkinliklerini, aylık planının da yer verir (MEB, 2013).

ODÖ etkinliklerinin kuramsal geçmişi incelendiğinde okulların eleştirilmesinden yola çıkarak özellikle 18. yüzyılda J.J. Rousseau tarafından yazılan “Emile ya da Eğitim Üzerine” adlı eser ilk örneği teşkil ederken, John Dewey tarafından 1930’larda, “Deneyim ve Eğitim” adlı eserlerinde bireysel deneyimlerin önemi vurgulanmış, öğretimi öğrenmenin doğasına uygunluğu açısından eleştiriler ve önerilerde bulunmuştur. 1935’lerde B. Russell tarafından okullar ciddi bir şekilde eleştirilmiştir. 1970’li yıllarda ise Ivan Illich’in “Okulsuz Toplumu” okul dışı eğitim tartışmalarını popüler bir düzleme taşımıştır (Gündüz, 2006). J.H. Pestalozzi kendi döneminde “dışarıda öğrenme” diye bir kavram olmamasına karşın dışarıda öğrenme kavramını tartışan düşünürler arasında yer almaktadır (Rosaleen, 2012).

Okulun verimliliğini tartışan Illich, Dewey, Pestalozzi, Russell, Freire vb. düşünürlerin görüşleri göz önünde bulundurulduğunda öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına daha çok cevap verecek ve gerçek yaşama daha uyumlu olmasını sağlayacak çalışmaların önemi kendiliğinden oluşmaktadır. Bununla birlikte çağımızda artan internet, bilgi-iletişim teknolojileri, eğitim ortamında alanyazındaki yenilenmeler vb. imkânlarla ODÖ ortamlarının genişlediği ve öğrenmenin okul dışına taşınan bir seviyeye ulaştığı görülmektedir. Öğrencilerin okul içi öğrenme süreçlerinin, etkili ODÖ süreçleri ile desteklenmesinin eskisinden daha önemli olduğu söylenebilir.

Öztürk (2019), yaşanan son gelişmeler ve değişimler doğrultusunda kişilerin dünyayı ve çevresini tanıma, bilgiyi yeniden yapılandırma ve üretme konusunda okul dışı öğrenmenin önemine değinmiştir. Öztürk öğrenmeyi formal ve informal olmak üzere iki başlık altında ele almıştır. Formal öğrenmenin okul veya kurum içerisinde gerçekleştirilen verimli, kalıcı ve etkili bilgileri amaçlayan öğrenmeler olduğunu ifade ederken informal öğrenmelerin ise harmonik yapılandırma olduğunu, istendik davranışların dışında istenmedik davranışların oluşturduğunu ifade etmiştir. Acar (2012) ise ODÖ hakkında, ders dışı etkinlikler ile öğretmenlerin öğrencilerini tanıma ve keşfetmesi; öğrencilerin ise çok yönlü (*kültürel, sosyal ve davranışsal*)

kazanımlar elde etmesi için önemli bir nitelik taşıdığını ifade etmiştir. Akgün (2011) ise ders dışı etkinliklerinin öğrencilerin ve kendini ifade edebilme becerilerini geliştirdiğini bunun yanı sıra liderlik ve girişimciliklerini desteklediğini vurgulamıştır. ODÖ ortamlarının öğrencilere birçok duyu organını kullanma fırsatı sunduğu için birinci elden deneyim imkânı sağladığı, konuları günlük yaşamla ilişkilendirmeye de önemli ölçüde katkıda bulunduğu yapılan araştırmalarda belirtilmektedir (Ertaş vd., 2011).

Çomak (2009), “*Okul ve Hayat Başarısı*” isimli eserinde Köy Enstitüleri ve Amerikan Robert Koleji gibi okullarda öğrenme ortamlarının sadece sınıflardan oluşmadığını, öğretim etkinliklerinin aynı zamanda sınıf dışında geçen önemli bir sürecinde var olduğunu belirtmektedir. Bunun yanı sıra öğrenmenin ortamı ve yöntemleri monotonluk ve sıkıcı olmaktan kurtarıp daha keyifli bir öğrenme ortamı oluşturulabilmesi için öğrencinin ilgi ortamları ve yaşa göre şekillendirilmesi gerektiğini de ifade etmiştir.

Çocuklar için bazen oyun, spor, çeşitli sanatsal etkinlikler, hobiler derslerden daha önemli, hatta daha yararlıdır. ‘Ders’ kavramındaki soğukluk, istekle seçilen söz konusu etkinliklerde yoktur. Çocukların hem dersleri daha iyi öğrenebilmeleri hem kendini tanımaları ve yaşamları için doğru seçimler yapabilmeleri hem de ailelerinin onları tanımaları için gönüllü ve artisttik etkinlikler kaçınılmazdır. Onun için programlarda ders yükünün bu etkinlikler lehine azaltılması ve etkinlikler için ortam ve olanaklar hazırlanması, çocuklara yönelik bir borçtur (Altunya, 2000).

Erten ve Taşçı (2016) tarafından yapılan araştırma sonucunda ODÖ faaliyetlerinin öğrencilerin bilimsel süreç becerilerinin gelişmesine katkı sağladığı, özellikle de gözlem ve operasyonel tanıma kabiliyetlerini geliştirdiğini vurgulamıştır. Bu bilgiler göz önünde bulundurduğunda yaşadığımız süreç içerisinde, ülkemizin eğitim sisteminde de bilginin transfer edilmesi, aktarılmasının kolaylaştırılabilmesi, *girişimcilik, gözlem, liderlik ve kendini ifade etme* kazanım ve becerilerin özümsemesine destek olması ile çeşitli ODÖ etkinliklerine yönelimi pozitif yönde artış göstereceği düşünülmektedir. ODÖ kapsamında yapılan okul dışı faaliyetlerin öğrenciler tarafından uzun yıllar boyunca unutulmadığı ifade edilmektedir (Dillon vd., 2006; Eshach, 2006; Knapp, 2000). ODÖ öğrencilerin zengin bir uyarıcı ortamında deneyimler kazanmasına imkân sağlayan ve gerçek yaşamla iç içe bulunduğu öğrenme ortamlarıdır ve ODÖ öğrencileri heyecanlandırabilir (Kubat, 2018). Bianci ve Feasey (2011), öğrencilerin okul dışı öğrenmelerine yönelik beş tane kişisel yetenek olduğunu belirlemiştir. Bunlar; iletişim, yaratıcılık, öz yönetim, problem çözme ve takım hâlinde grup çalışmasıdır (Akt., Kubat, 2018).

Konuyla ilgili araştırmalar incelendiğinde ODÖ ortamlarının öğrencilerin tutumlarına (Demir, 2007; Güler, 2011), öğrenme düzeylerine (Bozdoğan & Yalçın, 2006), motivasyonlarına (Salmi, 1993), mantıksal ve eleştirel düşünme becerilerine, konuları günlük yaşamla ilişkili olma düzeylerine (Ertaş vd., 2011), yeterlik algılarına (Sontay & Karamustafaoğlu, 2017), duygularını ve düşüncelerini saptamaya (Armağan, 2015; Borun & Dritsas, 1997; Erten, 2016; Pedretti, 2004), okulda öğrenilen bilgileri destekleyici (Berberoğlu & Uygun, 2013) ve öğrenmeyi daha verimli hâle getirdiğine (Atmaca, 2012) katkısı olduğu belirtilmiştir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı okul öncesi eğitimde ODÖO'na ilişkin öğretmenlerin görüşlerinin incelenmesidir.

Okul öncesi eğitimde okul dışı eğitim gerçekleştiren öğretmenlerin;

1. Okul öncesi eğitimde ODÖO'nda yapılan etkinliklerde karşılaşılan zorluklar nelerdir? Karşılaşılan zorluklara alınan tedbirler nelerdir?
2. Okul öncesi eğitimde ODÖO'nda yapılan etkinliklerin avantajları nelerdir?
3. Okul öncesi eğitimde ODÖ sürecinde öğretmenlerin kaygı durumu nedir?
4. Okul öncesi eğitimde ODÖ sürecinde öğretmenlerin beklentileri nelerdir?
5. Okul öncesi eğitimde ODÖO'nda ilişkin öğretmenlerin en çok dikkat ettikleri özellikler nelerdir? Okul öncesi eğitimde ODÖ ortamlarında kaza yaşanma durumu nedir?
6. Okul öncesi eğitimde ODÖ ortamlarında gezi öncesinde/gezi esnasında/gezi sonrasında yapılan etkinlikler nelerdir? Okul öncesi eğitimde ODÖ ortamlarında yararlanılan materyaller nelerdir?
7. Okul öncesi eğitimde ODÖ ortamına katılma durumu nedir? Katılım sağlamayan öğrencilerin sebepleri nelerdir?
8. Okul öncesi eğitimde okul dışı etkinlik çalışmaları ile ilgili eğitim alma durumu nedir?
9. Okul öncesi eğitimde ODÖ ortamında geçirdikleri süre ve sıklığı nedir? Eşlik eden birileri var mı? Eşlik eden kişinin öğrencilere yakınlık derecesi nedir? ODÖ kapsamında çevrelerinde yakın öğrenme ortamları var mıdır? Bu ortamlar nelerdir?

Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi

2023 Eğitim Vizyonu Temel Eğitim, 2. hedefin 2. eyleminde “Yenilikçi Uygulamalara İmkân Sağlanacak” şeklindedir. Ayrıca okulların, bulunduğu bölgelerdeki bilim merkezleri, müzeler, sanat merkezleri, teknoparklar ve üniversitelerle iş birlikleri artırılacağı ifadesi yer almaktadır. Ortaöğretim temasında yer alan “Akademik Bilginin Beceriye Dönüşmesi Sağlanacak” şeklindeki 2. hedefin 3. eyleminde; “Doğal, tarihî ve kültürel mekânlar ile bilim-sanat merkezleri ve müzeler gibi ODÖ ortamlarının, eğitim/öğretim programlarında yer alan kazanımlar doğrultusunda daha etkili kullanılması sağlanacaktır.” şeklinde ifade edilmiştir (MEB, 2017). Bununla birlikte Millî Eğitim Bakanlığının (MEB) bünyesinde “Okul Dışı Öğrenme Ortamları Kılavuzu” yayınlanmış, “Uygulama Takvimi” belirlenmiş, “Öğrencilerin eğitim/öğretim programlarındaki kazanımları yaparak ve yaşayarak öğrenmelerine katkı sağlamak amacıyla”, sınıf-okul dışı eğitimi gündemine ortam, İller ve ilçelerde komisyonlar ve çalışma ekipleri kurmak amacıyla harekete geçilmiştir. İl millî eğitim müdürlükleri uygulama takvimine göre pilot okullar belirleyip 2019-2020 Eğitim ve Öğretim Yılında ODÖO uygulamasının başlamasına karar vermiştir (MEB, 2019).

İlgili alanyazında okul öncesi eğitimde sınıf dışı eğitim kapsamında okul bahçesi, müze ve bilim merkezi ziyaretleri, orman okulu uygulamaları, gezi-gözlemler ve açık ortam uygulamaları, arazi gezileri gibi sınıf dışı öğrenme ortamlarına yönelik tutum, görüş belirleme ve teorik birçok çalışma bulunmaktadır. Okul öncesi eğitimde sınıf dışı öğrenme ortamlarında gerçekleştirilen etkinlikler ile ilgili alanyazın incelendiğinde, sınıf dışı eğitime yönelik farkındalıklara ve öğrenme ortamlarındaki deneyimlere ilişkin birçok çalışmaya rastlanılmıştır. Okul öncesinde okul dışı fen eğitimi (Ocak & Korkmaz, 2018; Saraç, 2017; Uludağ, 2017; Uludağ & Erkan, 2020), okul öncesi eğitimde okul dışı matematik eğitimi (Kesicioğlu & Alisinanoğlu, 2013), okul öncesinde okul dışı müze eğitimleri (Akman vd., 2015; Çıldır & Karadeniz, 2017; Dilli, 2017; Özer & Yıldırım-Polat, 2019; Saraç, 2017), okul öncesinde okul dışı ortam gezileri (Temel & Kölemen, 2021; Tutkun vd., 2019), okul öncesinde orman okulları (Koyuncu, 2019), ODÖ öğretmen ve öğretmen adayları görüşü (Ayage vd., 2020; Bartan vd., 2020; Cordiano vd., 2019; Daş vd., 2021; Erkaya, 2018; Karamustafaoğlu vd., 2018; Karbeyaz & Karamustafaoğlu, 2021; Kavgaoglu & Fer, 2020; Kefi, 2015; Kırkıç & Topal, 2019; Kutlu-Abu & Kayar, 2020; Ocak & Korkmaz, 2018; Özer & Yıldırım-Polat, 2019; Strachan vd., 2017; Temel & Kölemen, 2021; Tuuling vd., 2019), okul öncesi eğitimde ODÖ ebeveyn görüşleri (Cordiano vd., 2019; İnce & Akcanca, 2021; Karabiber, 2016), okul öncesinde ODÖ öğrenme yöntem ve karşılaştırmalar (Agostini vd., 2018), okul öncesinde okul dışı çocuk deneyimleri (Ayage vd., 2020; Civelek & Özyılmaz-Akamca, 2018; Civelek & Uyanık, 2020; Cooper, 2015;

Cordiano vd., 2019; Köşker, 2019; Spencer vd., 2021) gibi araştırmalar bulunmaktadır. Ancak okul öncesi eğitimde okul dışı öğretmenlerin öğrencileri okul dışı etkinlik ortamlarına götürme ve onlara eşlik etme sorumluluğunu üstlenmesi sürecinde paydaş rolüne sahip olmasından dolayı, öğretmenlerin ODÖ ortamlarına ilişkin görüşlerinin önemli olduğu düşünülmektedir.

Ülkemizde yer alan okul öncesi eğitimde ODÖ ortamları göz önünde bulundurulduğunda öğretmenlerinin, okul öncesi eğitimde ODÖ ortamlarından yararlanabilme durumlarının, ODÖ ortamlarına ilişkin öğrenme öncesi, öğrenme anı ve öğrenme sonrası karşılaşılan sorunlar, ODÖ ortamlarına ilişkin beklentilerinin, kaygılarının ve etkinlik ortamların okul öncesi eğitime devam eden öğrencilere uygun olup olmadığı ile ilgili araştırmalar gerekli görülmüş okul öncesi eğitimde ODÖ ortamları ile ilgili öğretmenlerinin görüşlerinin belirlenmesi konusunda yapılacak çalışmalara ışık tutacağı düşünülmektedir. Bu sebeplerle yapılacak araştırmanın ortam yazına katkı getireceği umulmaktadır.

Araştırmanın Sınırı

Araştırmanın evrenini okul öncesi öğretmenleri ile oluşması çalışmanın sınırını oluşturmaktadır. Çalışmanın verileri, araştırmacı tarafından oluşturulan okul öncesi eğitimde katılımcı kişisel bilgiler formu, ODÖ ortamlarına ilişkin öğretmen görüşlerini belirleme formu ve yarı yapılandırılmış görüşme formu soruları ile sınırlıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar

Okul Dışı Öğrenme

Günümüzde şehir merkezlerinde nüfus sayısının artması ile birlikte ağaçlı ortamların azalması ile güvenli doğal yapıdaki oyun ortamları azalmıştır. Bu yüzden güvenli doğal ortama ulaşabilen çocuk sayısında azalma söz konusudur. Louv (2005/2017) güvenli doğal yapı oyun ortamların azalmasının çocuklarda doğa yoksunluğu sendromunun ortaya çıkmasına sebep olduğunu savunmaktadır. Louv (2005/2017), “Doğadaki Son Çocuk (Last Child in the Woods)” adlı eserinde, ilk olarak, zamanlarının büyük bir bölümünü kapalı ortamlarda geçiren kentsel bölgelerde yaşayan çocukların ve yetişkinlerin, doğal ortamlarda bulunduklarında ve doğal varlıklar ile ilişkide temelsiz korkular ve tiksinti hissi geliştirme eğiliminde olduklarını belirtmiştir. Bununla birlikte yapılan çalışmalar, doğa yoksunluğu olan bireylerin, çeşitli problemler yaşadıkları, şehirleşmenin olduğu ortamlarda ağaçlı ortam ve güvenli doğal ortamlar bulunmadığı ifade edilmiştir. Bundan dolayı doğal ortamlarda gerçekleştirilmesi planlanan eğitim uygulamalarına yer verilmediği ifade edilmiştir (Çabuk, 2019).

Anderson ve diğerleri (2006), ODÖ ortamlarını etkileyen faktörleri; uzun dönem etki, öğrenmeyi artırıcı etki, ODÖ ortamına gidilmeden önce ve gidildikten sonra yapılan etkinliklerin kazanımlarla kaynaştırılması, öğretmenin algısı ve öğretmenin rolü şeklinde belirtmiştir.

Okul dışı etkinlikler, ilk olarak tırmanma, kano ile gezinti, yön bulma yarışı, kamp yapma gibi beceri temelli etkinlikler olarak ortaya çıkmıştır. Bu tür etkinlikler halen devam etmektedir; ancak okul dışı eğitim son yıllarda öğrencilerin sosyal ve kişisel eğitimlerini desteklemekte diğer yandan belirli konuların anlaşılmasına katkı sağlayan pratik temelli yaşantılar sunarak çok amaçlı ortamlar sağlamaktadır (Smith, 1987).

Okul dışı öğrenmeler yoluyla ilk elden öğrenme yaşantıları sağlayan öğrencilerin okul öğrenmelerini anlamlandırma, problem çözme, bilgiyi dönüştürme, transfer etme ve analiz-sentez yapma, ilişkisel düşünme becerileri gibi daha çok üst düzey becerilerinin gelişmesine yönelik imkânlar sağlayabilir. Bununla birlikte okul dışı öğrenmeler öğrencilerin duyuşsal özelliklerinin gelişmesinde önemli bir katkı sağlar. Duyuşsal ortam, ilgi, güdülenmişlik, tutum, kişilik, benlik, değer yargıları gibi boyutlardan oluşabilir (Sönmez, 2004).

Eğitimi yalnızca ders/sınıf/okul sınırları içindeki alanda değil; öğrenen kişinin ilgi, motivasyon, sosyal bağlam ve değerlendirme gibi eğitimini etkileyen faktörleri de göz önünde bulundurarak birbiriyle etkileşim içerisinde olan sürecin bir parçası olduğu belirtmiştir. Buradan yola çıkarak öğrenme formal, informal ve okul dışı eğitim olmak üzere üçe ayırmak mümkündür (Eshach, 2007; Maarschalk, 1988; Tamir, 1990).

Okul, ODÖO ve Paydaşlar

“Okul sadece dört tarafı duvarla çevrili, üstünde damı olan yer değildir. Okul bağdır, bahçedir, ormandır, her yerdir” (Küçük & Yıldırım, 2021, s. 246).

ODÖO, öğrencilerin okulda öğrendikleri teorik bilgilerin günlük hayatla ilişkili olduğunu gösteren ve öğrendiklerini pekiştirmesine fırsat sağlayan öğrenme ortamlarıdır. ODÖ ortamları geleneksel öğrenme ortamlarının yanı sıra öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenme gibi imkânlar sağlar. ODÖ ortamlarında öğrenci kendi öğrenme hızı ve bireysel farklılıklarına göre öğrenme gerçekleştirebilmekte ve öğrencilerin farklı öğrenme stilleri ve öğrenci kapasitesi doğrultusunda bilgiyi yapılandırmasına yardımcı olmaktadır (Kubat, 2018; Melber & Abraham, 1999).

Okul dışı etkinlikleri Binbaşıoğlu (2000), yedi kategoride ele almıştır. Bu kategoriler; geziler, sporlar, müzik çalışmalarını, toplantılar, yayınlar, temsiller ve öğrenci örgütü çalışmalarıdır.

Talboys (2011), müze eğitimi hakkında “halka yöneliş” olarak ifade etmiş ve müzenin toplumun her kesiminden insanın buluşması gerektiği eğitim ortamlarından biri olduğunu belirtmiştir. Bu işlevi yerine getirmek amacıyla kullanılan genel bir yaklaşım olarak 1990 yılından itibaren Türkiye’de ve dünyada etkili olduğu söylenebilir. Müzenin eğitim işlevi, çağdaş yaklaşımlarla birlikte ele alınmakta ve müzede çalışan profesyonellerin, müzeden faydalanan öğrencilerin, akademisyenlerin ve eğitimcilerin bilgilenmeleri sürecini kapsamaktadır (ICOM, 2015). Kısacasını okul dışı öğrenme öğrencilerin sınıf ortamını dışında, okul bahçesi, orman, botanik bahçe, müze, tiyatro, sinema, kütüphane, PTT, hastane gibi resmî ve tüzel kurum ve kuruluşlar ve doğal gezi alanlarını gezme ve öğrenme fırsatını sağlayan ortamlardır. Aynı zamanda somutlaştırma, kalıcı öğrenmeyi sağlama, günlük yaşam becerilerine katkısı bulunmaktadır.

ODÖ etkinliklerinde okul aile işbirliğinin önemli olduğu, velilerden onay alma gibi engellerin bulunduğu ve velilerin bu konuda önyargılı olduğu, okul idaresinin ise; yazışmaların uzun sürmesi, güvenlik ve ulaşım, okul dışında beslenme, tuvalet gibi öz bakım gerektiren beceriler ile ilgili sorunların yaşanmasından kaynaklı idarenin olumsuz tavır sergilemesi

konusunda destek göremedikleri çeşitli araştırmalarda ifade edilmiştir (Aydemir & Toker-Gökçe, 2016; Kutlu-Abu & Kayar, 2019; Tatar & Bağrıyanık, 2012).

Öğrenci başarısını etkileyen öğrencinin bilişsel ve öğrenme stilleri, zekâ, gibi değişkenler ile birlikte, örgütsel ve çevresel faktörlerin de olduğu ifade edilmektedir. Bununla birlikte, ailenin desteği, okul yöneticisinin liderliği, nitelikli okul öncesi eğitim, akademik baskı, kolektif yeterlik, sosyoekonomik statü, akademik vurgu, öğrencilerin motivasyonu, sınıftaki öğrenci sayısı ve öğretmen niteliği, öğretmenlerin öz yeterlik algısı ve öğrencilerin öğrenmeye karşı tutumları sınav ve okul başarısını etkileyen etmenler olarak vurgulanabilir (Altun & Çakan, 2008).

Okul Dışı Öğrenme Ortamlarının Amaçları

Formal eğitimin yanı sıra öğrencilerin okul dışı öğrenmeler ile desteklenmesinin, öğrencilerin, aktif yaşam deneyimleri ile daha etkili kavramalarına, disiplinler arası, ilişkisel, işlevsel öğrenme fırsatlarına daha fazla sahip olmalarına ve duyuşsal, bilişsel, psikomotor öğrenme ortamlarına yönelik kazanımlar elde etmelerine yönelik potansiyel faydaları söz konusudur. Böyle bir yaklaşım, öğrenme sırasında öğrencilerin kendi öğrenmelerini yapılandırmaları, kendi anlamlarını üretmeleri, bunları hayatta problemleri karşısında daha işlevsel ve etkin bir şekilde kullanmaları ve öğrenmelerin kalıcılığı bakımından daha verimli bir düzeye taşıyabilir (Sözer, 2015).

Okul Öncesi Eğitimde Okul Dışı Öğrenme Ortamları

Okul öncesi eğitimde eğitim ortamları çocuğun gelişimi açısından oldukça önemlidir. Çocukların kendi evleri dışında kısa ve ya uzun zaman geçirerek öğrenme sağladıkları ve kendilerini güvende hissettikleri ortamlara okul öncesi eğitim ortamları denilmektedir (Tok, 2015). Okul öncesi eğitimde ODÖ, çocukların; koşma, tırmanma, zıplama, atlama ve çocuğun kendi sınırlarını tanıyarak bu sınırları geliştirdiği ortamlardır (Kölemen, 2021).

Sınıf dışında yapılan tüm etkinlikleri okul dışı öğrenmeyi kapsamaktadır. Bu durumda park, okul bahçesi, sokak, hastane gibi her yer bir eğitim ortamıdır. Bunların yanı sıra hayvanat bahçesi, bilim merkezi, müze gibi kurum ve kuruluşlarda ODÖ ortamıdır. Ayrıca ODÖ ortamına dijital ortamlar da eklenebilmektedir. Bu bilgiler göz önünde bulundurulduğunda; ODÖ ile sınıfta uygulanan formal öğrenme birbiri ile bağlantılıdır. Çocuklara kazandırılacak kazanım ve göstergeler göz önünde bulundurulduğunda etkinliklerin gerçekleştirilmesinin bir başka şeklidir. ODÖ, sınıfta dört duvar arasından kaçış yolu başka bir deyişle “okulun dünyaya açılan kapısı” olarak belirtilmektedir. Bu sebeple kurumsal olmayan okul çevresine

yakın park, okul bahçesi, sokak gibi ortamlarda okul dışı ortamlar olarak kabul görmektedir (Şen, 2019).

MEB (2013) Okul Öncesi Eğitim programı incelendiğinde ODÖO etkinliklerinin kullanımı incelenmiş ve “Gün her zaman öğrenme merkezlerinde oyunla devam etmeyebilir. Güne başlama zamanının ardından bahçede, açık havada oyun oynanabilir, o gün yapılacak eğitimle ilgili olarak alan gezisine çıkılabilir veya sabah yürüyüşü yapılabilir” ifadesi ile okul öncesi alan ziyaretlerinin, ODÖO üzerinde önemi vurgulanmaktadır. Bununla birlikte programda Türkçe-Dil etkinliklerinin planlanma sürecinde “Öğretmenlerin çocukların yaş ve gelişim özelliklerine dikkat etmesinin yanı sıra eğitim ortamını düzenlemesi, sosyal ve kültürel olarak dezavantajlı çocukları göz önünde bulundurması gerekmektedir” ve hareket gerektiren etkinlikler için “hareket beceri etkinlikleri sınıf içinde veya açık havada, bahçede uygulanabilir” (MEB, 2013) ifadeleri yer almakta ve eğitim ortamının önemi vurgulanmaktadır.

Okul Öncesi Eğitimde Okul Dışı Öğrenme Ortamı Türleri

Okul Bahçesi

Sınıfa en yakın ODÖO okul bahçesidir ve “Okul Bahçesi” okul dışını kapsamaktadır. Okul bahçesinin aktif olarak kullanılması çocuklar için oldukça yararlıdır (Loxley vd., 2016). Okul bahçeleri çocukların fiziksel, ruhsal ve zihinsel gelişmelerini katkıda bulunan okul dışı sosyal alanlardır. Bununla birlikte okul bahçeleri eğitimin devamlılığının ve veriminin artırılmasında oldukça önemli bir yere sahiptir (Saelens vd., 2003). Okul bahçeleri, diğer ODÖ ortamlarına göre güvenlik, ulaşım maliyeti ve sağlık açısından daha az risk oluşturmaktadır (Loxley vd., 2016). Sosyal becerileri geliştirmek amacıyla okul bahçesinde sosyal beceriyi geliştirmeye yönelik belirli günler evcil hayvan besleme (aileler ile iş birliği içinde), ekim-dikim etkinlikleri yapılmalı ve bu ekim-dikim yapılan alanların düzenli sulanması ve çocukta sorumluluk bilincinin geliştirilmesi için her gün bir çocuk görevlendirilebilir. Böylece çocukların sosyal becerilerini geliştirmeleri sağlanmaktadır (Kölemen, 2021).

Müze, Ören Yerleri ve Antik Kentler

ODÖO olarak en etkili öğretim ortamlarından biri de müzelerdir (Dilli, 2017). Tarihte ilk müze Mısır İskenderiye’de milattan önce 300’lü yıllarda, ilk eğitim müzesi İngiltere’de Haslemere Eğitim Müzesi (Haslemere Educational Museum) İngiltere’de, ilk çocuk müzesi ise Amerika’da kurulmuştur (Çalışkan & Yıldırım, 2021). 2018 yılından itibaren eğitim fakültelerinin yenilenen öğretmenlik alanı lisans derslerine “müze eğitimi” ve “okul dışı öğrenme ortamları” dersleri seçmeli ders olarak programa dâhil edilmiştir (Şen, 2019).

Türklerde müzeciliğin başlangıcı incelendiğinde ilk müze, Osmanlı topraklarında bulunan Müze-i Hümayun eserlerin korunması amacıyla kurulmuştur. Temeli Aya İrini Kilisesi'ne dayanan bu müze, Sultan Abdülaziz'in Avrupa'ya yaptığı seyahatlerini gezmesi sonucu oradaki çalışmaların benzerlerini yapmasıyla kurulmuştur (Çalışkan & Yıldırım, 2021). Müzey-i Hümayun müzesi 1922 yılında İstanbul Arkeoloji Müzesi olarak ismi değiştirilmiştir. İstanbul Arkeoloji Müzesi modern anlamda ilk Türk müzesi olarak bilinmektedir (Karadeniz & Sivrikaya, 2020). Türkiye'de 1923 yılında toplanan I. Heyet-i İlmiye'de okul müzelerinin kurulmasına yer verilmiş ve 1923-1930 yılları arasında Bursa ve İstanbul'da okul müzeleri açılmıştır (Çakır-İlhan, 2019). 2017 yılında altmış ilde İl Eğitim Tarih Müzeleri açılmış ve "MEB Okul Müzeleri Yönetmeliği" ile Eğitim Tarihi Müzeleri kurulması gündeme gelmiştir. 2019'dan itibaren MEB Öğretmen Yetiştirme Genel Müdürlüğü müze eğitimi projesi oluşturarak farklı branştan öğretmenlerine hizmet içi imkânı sunmuştur (Karadeniz & Sivrikaya, 2020).

Antik kent ve ören yerlerin ODÖO olarak kullanılmasının öğrencilere katkısı bulunmaktadır. Ören yerler ve antik kentlerde çocuklar, kültür ve arkeoloji konularında deneyim kazanmakta ve yaparak yaşayarak öğrenme gerçekleştirebilmektedir. Böylece yaşantılar sonucunda edinilen bilgiler daha kalıcı olmaktadır. Türkiye'deki antik kentler ve ören yerleri şunlardır: Antalya'da Olympos Ören Yeri, Çanakkale'de Assos Ören Yeri, Kars'ta Ani Ören Yeri, Konya'da Çatalhöyük Antik Kenti, İzmir'de Efes Antik Kenti ve Çorum'da Hattuşaş Antik Kenti (Metin-Göksu & Sökmen, 2020).

Kütüphaneler

Kütüphaneler; kayıtlı bilgilerin saklanması, toplanması ve okuyucuya sunulması için yapılandırılmış kurumlardır (Kurulgan & Çekerol, 2008). Her yaş grubunun erişebileceği kütüphaneler (Yılmaz, 2008), eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır (Metin-Göksu & Sökmen, 2020). Bu ortamlar çocukların hayat boyu devam edebilecek okuma sevgisi ve isteğinin oluşmasına katkı sağlamaktadır (Yılmaz, 2008).

Türkiye'de resmî olarak kurulan ilk kütüphane İstanbul'da bulunan Beyazıt Devlet Kütüphanesidir. Bu kütüphane birçok açıdan ilk olma özelliği taşımaktadır. İlk cilt atölyesi ve matbaanın kurulması, ilk kez tam donanımlı çocuk kütüphanesinin açılması ve ilk modern kataloglama yönteminin kullanılmasında önde gelmektedir (Metin-Göksu & Sökmen, 2020).

Hayvanat Bahçeleri

Hayvanat bahçeleri insanların doğayla vakit geçirip etkileşim halinde olmasını sağlayan dinlendirici alanlardır (Metin-Göksu & Sökmen, 2020). Türkiye'de hayvanat bahçelerinin

gelişimi bakıldığında, ilk hayvanat bahçesi Ankara’da Atatürk Orman Çiftliği arazisinde 1933 yılında kurulmuştur. Türkiye’nin ilk koleksiyon tipi hayvanat bahçesi ise 1937 yılında İzmir’de bulunan Fuar Hayvanat Bahçesidir (Balkan-Kıyıcı, 2020). Türkiye’nin en büyük alana sahip hayvanat bahçesi Gaziantep Hayvanat Bahçesidir. Bu hayvanat bahçesi aynı zamanda dünyanın ilk dört, Avrupa’nın en büyük ikinci hayvanat bahçesi olma özelliğine sahiptir (Metin-Göksu ve Sökmen, 2020). Ülkemizde bulunan bazı hayvanat bahçeleri şunlardır: İzmir Doğal Yaşam Parkı, Bursa Hayvanat Bahçesi, Antalya Hayvanat Bahçesi ve Kocaeli Gebze’de bulunan Boğaziçi Hayvanat Bahçesi (Türkmen, 2019).

Akvaryum

Suda yaşayan farklı türde canlıların yaşamlarını devam ettirebilmeleri ve düzenli bir şekilde çoğalmaları için oluşturulan ortamlara akvaryum denir (Oktay, 2019). Türkiye’deki bazı akvaryumlar şunlardır: Aqua Vega Akvaryum, Sea Life İstanbul, Eti Sualtı Dünyası, İstanbul Akvaryum, Antalya Akvaryum, Funtastic Akvaryum, Kaplıkaya Tünel Akvaryum ve Aqua Diyarbakır (Oktay, 2019).

Fen konularının öğrenilmesinde ODÖO olarak da kullanılan akvaryumlar su altı canlılarının yaşamı, denizde yaşayan canlılar hakkında bilgi edinme, canlıların korunması hakkında farkındalık kazanma ve biyoçeşitlilik konularının öğrenilmesinde önemli bir yere sahiptir (Çingil-Barış & Acar-Şeşen, 2020; Oktay, 2019).

Bilim Merkezleri, Gezegenler, Gökepler

Bilim merkezleri; matematik, fen, jeoloji, astronomi ve coğrafya gibi farklı tür bilim dallarının temel ilkelerini tanıtmak amacıyla kurulan alanlardır (Bozdoğan, 2020). Bilim merkezlerinde çocukların bilime olan ilgisini artırmak, onların bilimsel becerileri geliştirmek, motor beceriler kazandırmak ve duyuşsal özellikleri hareketlendirmek amaçlanmaktadır. ODÖO olarak bilim merkezleri, okuldaki eğitim ve öğretim etkinliklerini destekleyici ve tamamlayıcı bir potansiyele sahiptir. Bilim merkezleri, tüm duyu organlarının aktif olarak sürece katılmasını ve somut deneyimlerin artmasını sağlamaktadır (Çığrık, 2016). Türkiye’nin ilk planetariumu Deniz Harp Okulu Uluğ Bey Gökevidir (Ertaş-Kılıç, 2020), Türkiye’de halka açılan ilk sabit planetariumu ise İzmir Özel Türk Koleji Gezegeni’dir (Metin-Göksu & Sökmen, 2020).

Botanik Bahçeler

Farklı türde kökene sahip bitkilerin belirli alanlarda bilimsel sınıflamaya göre düzenlenen ve kişilere tanıtılan rekreasyon alanlara botanik bahçeler denir (Ekim, 1991).

Botanik bahçelerin üç temel amacı bulunmaktadır: Eğitsel, bilimsel ve rekreasyonel (Var & Karaşah, 2010). Türkiye’de bulunan bazı botanik bahçeleri şunlardır: Ege Üniversitesi Botanik Bahçesi ve Herbaryum Araştırma ve Uygulama Merkezi, Çukurova Üniversitesi Ali Nihat Gökyiğit Botanik Bahçesi, Nezahat Gökyiğit Botanik Bahçesi, Atatürk Üniversitesi (ATA) Botanik Bahçesi ve Gaziantep Botanik Bahçesi (Metin-Göksu ve Sökmen, 2020). Nonformal öğrenmeye katkıda bulunan botanik bahçeleri, okul öncesi eğitimde için çok önemli bir yere sahiptir ve eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır. Eğitsel açıdan incelendiğinde botanik bahçeleri doğrudan ve dolaylı öğrenme ortamları olarak karşımıza çıkmakta çocuğa yaparak yaşayarak öğrenme imkânı sunmaktadır ve bu ortamlar çocukların bitkilerin bakımı ile beraberinde gözlem yapmasını, çevre sorunlarını fark etmesini, bu sorunlara yönelik çözümler bulmasını katkıda bulunmasını sağlamaktadır. Ayrıca çocukta çevre bilinci ve doğa sevgisi gelişmesi konusunda önemli bir işleve sahiptir (Karaşah & Sarı, 2019; Nuhoglu, 2020).

Sanat Galerileri, Atölyeleri

Sanat galerileri ODÖO olarak çocukta yaratıcılık ve el becerileri gelişimini katkı sağlamakta ve çocukların eleştirel düşünme, üst düzey düşünme ve estetik algılamalarının gelişimini desteklemektedir (Özsoy, 2019).

Millî Parklar

Millî parklar hem arkeolojik kalıntıları, doğal kaynakları, hem tarihi yapı, kültür ve mimari gibi beşeri kaynakları içeren devlet tarafından koruma altına alınmış bölgelerdir (Dere,2022). Türkiye’de ilk millî park 1958’de ilan edilen Yozgat Çamlığı’dır. Türkiye’deki millî parkların bazıları şunlardır: Yedigöller Millî Parkı, Kuş Cenneti Millî Parkı, Başkomutan Tarihi Millî Parkı, Altındere Vadisi Millî Parkı, Nene Hatun Tarihi Millî Parkı, Göreme Tarihi Millî Parkı (Metin-Göksu ve Sökmen, 2020). Millî parklar ODÖO olarak kullanılan zengin materyal imkânı sunmaktadır. Millî parklar ODÖO olarak çocuklara birçok katkı da bulunmaktadır. Millî parklar; doğa sevgisi ve çevre bilincinin kazandırılması, çocuğun gözlem yapması, çevreye ve doğaya karşı olumlu tutum sergilemesi, eleştirel ve analitik düşünme becerilerinin geliştirilmesine katkı sağlamaktadır (Ertaş-Kılıç, 2019).

Sokaklar

Çocuklar ikamet ettikleri konutların civarlarındaki alanların diğer bir söylemle sokakların onlara sunduğu fırsatlardan yararlanmaktadırlar. Çocuklar sokaklardan psikomotor, sosyal, duygusal ve bilişsel gelişim anlamında olumsuz şekilde etkilenmektedir. Ancak güvenli ve güçlü ekipmanlarla donatılmış olan bir sokaklar çocuk için kaliteli bir ODÖO olmaktadır ve sosyal becerilerin gelişmesine katkı sağlamaktadır (Küçükturan & Kölemen, 2020). Sokaklar şehir

merkezlerinde yaşayan çocukların için oyun aracılığıyla oynamasına olanak sağlamalı taş, ağaç, çiçek, su böcek vb. gibi ekipmanlar kullanılarak tasarlanmalıdır (Turgut & Yılmaz, 2010).

Okul Dışı Öğrenme Ortamı Ziyaret Süreci

Ziyaret Öncesinde Süreç

Okul öncesi eğitimde ODÖO ziyaretlerin verimli ve sorunsuz geçmesi için gezi öncesinde hazırlıkların kapsamlı bir şekilde planlanması önemlidir. Okul dışı ziyaret öncesinde dikkat edilmesi gereken hususlar şunlardır (Çalışkan & Yıldırım, 2021; Dere, 2022; İleritürk & Küçükkoğlu, 2020; Korkmaz, 2020; Küçük & Yıldırım, 2021; Laçın-Şimşek, 2020; Metin-Göksu & Sökmen, 2020; Özsoy, 2019; Şen, 2019; Türkmen, 2019):

Öncelikle ODÖ ortamında yapılacak olan etkinliğin amacı belirlenmeli ve gezi ile ilgili bir plan oluşturulmalıdır. Geziye katılacak öğrencilerin listesi oluşturulmalı ve velilerinden gerekli izin belgeleri alınmalıdır. Ziyaret edilecek olan öğrenme ortamı öğrencilerin yaşına ve düzeyine uygun olmalı ve kazanımlar ile bağlantılı olmalıdır. ODÖ ziyaret öncesi, esnası ve sonrasında yapılacak olan etkinlikler önceden planlanmalı ve gerekli materyaller hazır bulundurulmalıdır. Öğrenmen yapacağı etkinliklere hazırlanmalı ve gezi esnası için gözlem formu oluşturmalı ve bu formları gezi esnasında kaydetmelidir. Öğretmen daha öncesinde gideceği ODÖ ortamını ziyaret etmeli ve mekân hakkında bilgi edinmelidir. ODÖO ziyaret esnasında çocukların dikkatini çekecek etkinliklere ve sorulara yer vermelidir. Gezi öncesi ve sonrası için ön test- son test gibi değerlendirme soruları içeren anket araçları hazırlamalıdır. ODÖ ortamına ziyaret esnasında eşlik edecek yardımcı personel, öğrenci velisi ve ya öğrenme ortamında çalışan personeli öncesinde belirlemelidir. Hava durumu göz önünde bulundurulmalı ve ulaşımın nasıl sağlanacağı öncesinde belirlenmelidir. Gezi planı, gezinin amacı ve dikkat edilmesi gereken kurallar öğrenciler ile ODÖO ziyaret öncesinde öğrencilerle paylaşılmalıdır. Varsa eğer gezi broşürü önceden temin edilmelidir. Ziyaret edilecek ODÖ ortamından öncesinde randevu alınmalı ve yetkili kişiler ile öncesinde gezi planı ve ortam hakkında iletişim kurulmalıdır. Resmî kurum kuruluşlar, öğrenci velileri, gerekli kurum kuruluşlardan resmî izinler alınmalı ve gerekli evraklar öncesinde hazırlanmalıdır. Güvenlik, ilkyardım, acil durum tedbirler gibi gerekli tedbirler öncesinde alınmalıdır. Öğrencilerin acil durum formu, alerji, kronik rahatsızlığı olup olmadığı (astım, diyabet vb.) öncesinde not alınmalı ve velilerin iletişim bilgileri öncesinde not alınmalıdır.

Ziyaret Esnasında Süreç

ODÖO ziyareti öncesi hazırlıklardan sonra planlanan okul dışı ortamına gidilir. ODÖO ziyaret esnasında dikkat edilmesi gereken hususlar şunlardır (Çalışkan & Yıldırım, 2021; Dere, 2022; İleritürk & Küçükoglu, 2020; Küçük & Yıldırım, 2021; Laçin-Şimşek, 2020; Şen, 2019):

Gezi planlanan amaç ve kazanımlar göz önünde bulundurularak o doğrultuda yürütülmelidir. Gezi önceden planlanan zaman çerçevesi göz önünde bulundurularak uygulanmalı iş-zaman çizelgesi uyulmalıdır. Öğretmen gezi esnasında gezi ile ilgili resmî olan ve olmayan gerekli tüm evrakları gezi boyunca yanında bulundurmalıdır. Gezi esnasında kullanılacak etkinlik materyalleri, ilkyardım çantası, güvenlik araçları hazır bulundurulmalıdır. ODÖO ziyareti esnasında öğrencilerin aktif katılımı sağlanmalı ve öğrencilerin gözlem yapmaları, tartışma ve sonuç çıkarmaları desteklenmelidir. Gezinin bir kısmında öğrencilerin kontrollü şekilde gezmeleri sağlanırken belli bir kısmında bağımsız şekilde serbest gezmeleri için süre verilmelidir. Gezinin amacına uygun kıyafetler tercih edilmeli ve öğrencilere bu konuda öncesinde bilgilendirilmeli ve gezi esnasında kıyafetlerin uygun olup olmadığı kontrol edilmelidir. Öğretmen gezi esnasında pozitif ve anlayışlı olmalı ve öğrencilere fazla sorumluluk vermemelidir. Öğrencilerin gözlem yapması için çocukların not defteri ve kalem götürmeleri sağlanmalıdır. Yapılacak etkinliklerde beklenmedik durumlar göz önünde bulundurularak esneklik sağlanmalı ve öğrencinin öğrenmesini bir üst düzeye çıkaracak etkinlikler tercih edilmelidir. Alternatif etkinlikler planlanmalı gerekirse etkinlik katılımı için velilerden destek alınmalıdır.

Ziyaret Sonrasında Süreç

ODÖO ziyaret sonrasında etkinlik süreci boyunca yapılan etkinlikler değerlendirilir. ODÖO ziyaret sonrasında dikkat edilmesi gereken hususlar şunlardır (Çalışkan & Yıldırım, 2021; İleritürk & Küçükoglu, 2020; Korkmaz, 2020; Küçük & Yıldırım, 2021; Laçin-Şimşek, 2020; Özsoy, 2019):

Yapılan etkinliklerde kazanımların ulaşp ulaşmadığı ve etkinliklerin verimliliği göz önünde bulundurulmalıdır. Yapılan etkinliklerde birden fazla değerlendirme aracı kullanılmalıdır. Değerlendirme için seçilen ölçme ve değerlendirme araçları çocukların yaş seviyesine, kazanımlara uygun olmalıdır. Sadece ürün değil süreçte değerlendirilmelidir. Değerlendirme psikomotor, bilişsel ve duyuşsal tüm alanlar göz önünde bulundurularak yapılmalıdır.

İlgili Araştırmalar

Bu bölümde okul öncesi eğitimde ODÖO ile ilgili yurt içinde ve yurt dışında yapılan araştırmalar, kronolojik olarak geçmişten günümüze doğru sıralanmıştır.

Okul Öncesi Eğitimde Okul Dışı Öğrenme ile İlgili Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar

Kesicioğlu ve Alisinanoğlu (2013) tarafından yapılan araştırmanın amacı, okul öncesi dönem çocukların okul dışı (informal) matematik öğrenme süreçlerinin incelenmesi olarak belirlenmiştir. Araştırmanın sonucunda, çocuğu okul öncesi eğitime devam eden katılımcı ebeveynlerin büyük çoğunluğunun (%40) okul öncesi dönem matematiğin içeriği hakkında kısmen bilgisinin olduğu ya da bilgisinin olmadığı (31.4) belirtilmiştir. %28.6'sının ise bilgiye sahip oldukları göz önünde bulundurulduğunda ailelerin okul öncesi dönemdeki matematik hakkında büyük oranda bilgilerinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Akman ve diğerleri (2015) tarafından yapılan araştırmanın amacı, okul öncesi öğretmenlerinin müze eğitime ilişkin görüşlerinin incelenmesi olarak belirtilmiştir. Araştırma sonucunda, öğretmenlerin müze eğitiminin çocuğun gelişimi ve eğitimi üzerinde olumlu etkileri olduğu ve önemini inanmalarına rağmen eğitim ortamı olarak müzelerin potansiyelinden yeteri kadar yararlanamadıkları ifade edilmiştir.

Kefi (2015) tarafından yapılan araştırmanın amacı, okul öncesi öğretmenlerinin inceleme gezilerinde oyun yolu ile Temel Bilimsel Süreç Becerileri (TBSB) kullanma durumlarının belirlenmesi olarak ifade edilmiştir. Araştırma sonunda öğretmenlerin oyun yolu ile inceleme gezilerinde TBSB'yi kullanım oranının düşük olduğu belirtilmiştir.

Karabiber (2016), tarafından yapılan çalışmanın amacı, okul öncesi dönem çocuklarının okul dışı zamanlarda yaptıkları etkinlikleri saptamayı, annelerin ve çocukların bu etkinlikler hakkındaki görüşlerini incelemek olarak ifade edilmiştir. Araştırma sonucunda, okul dışı zamanlarda çocukların televizyon izleme, bilgisayar, telefon ve tabletle zaman geçirme, oyun oynama, oyun hamuruyla oynama, boyama, kitap okuma, şarkı söyleme, ödev yapma, resim yapma, kâğıt kesme-yapıştırma, matematik-sayı çalışmaları yapma, müzik dinleme/enstrüman çalma ve yap-bozla oynama gibi etkinlikleri gerçekleştirdikleri ifade edilmiştir. Anneler memnuniyetlerini (çocuklarının ödev, resim, sayı çalışmaları, oyun hamuru, dikkat geliştirici kitap çalışmaları, kendi başına yapılan etkinliklerle zaman geçirebilmesi gibi etkinlikler) ve memnun olmadıkları durumları (telefon ve bilgisayara çok zaman ayırması, şiddet içerikli çizgi film izlemesi, ödev yapmayı istememesi vb.) durumları dile getirmişlerdir.

Uludağ (2017) tarafından yapılan çalışmanın amacı; ODÖ ortamlarının fen eğitiminde kullanılmasının okul öncesi dönemdeki çocukların bilimsel süreç becerileri üzerindeki etkisini incelemek olarak belirtilmiştir. Araştırmanın sonunda sınıf içi fen etkinliklerinin yanı sıra ODÖ ortamlarının da (bilim merkezi, akvaryum, okul bahçesi, doğa tarihi müzesi, veteriner anatomi müzesi, planetaryum gibi) fen eğitiminde kullanılmasının çocukların bilimsel süreç becerilerini olumlu yönde desteklediği ifade edilmiştir.

Saraç (2017) tarafından yapılan araştırmanın amacı, ODÖ ortamları ile ilgili 2007-2016 yılları arasında ulusal ortamda yapılmış araştırmaların incelenmesi olarak ifade edilmiştir. Araştırma sonucunda çalışmaların Fen Bilimleri ortamında ağırlıklı olduğu gezi/doğa etkinliklerinin ve müze/bilim merkezlerinin daha çok kullanıldığı, genellikle nicel ve betimsel/tarama yöntemlerin kullanıldığı belirtilmiştir.

Çıldır ve Karadeniz (2017) tarafından yapılan çalışmanın amacı, Ankara Üniversitesi Okul Öncesi Öğretmenliği Programı'nda eğitime devam eden öğretmen adayların “müze algısı” temasıyla işlenen seçmeli müze eğitimi dersine katılanların müzelerin değişen algısına ilişkin görüşlerini ortaya koymayı amaçladığı ifade edilmiştir. Araştırma sonunda öğretmen adayları müzelerin tanıtım etkinliklerine daha çok önem verecek stratejiler geliştirmesini önermişler, müzedeki eserlerin tamamının bir anlamı ve hikâyesi olduğunu vurgulamışlar, her eserin bir kavramı öğretmek amacıyla gerekli zengin içeriğe sahip olduğunu, bu eserler hakkında bilgi toplarken geleneksel eğitim yaklaşımlarıyla edinemeyecekleri detaylı bilgiyi eserleri daha yakından tanıyarak edindiklerini belirtmişlerdir.

Dilli (2017) tarafından yapılan araştırmanın amacı, okul öncesi, ilkokul ve ortaokul öğretmenlerinin müzeleri öğrenme ortamı olarak kullanımına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi olarak ifade edilmiştir. Araştırma sonucunda müzelerin güçlü yönlerinin eğlenceli, etkili olması, aktif ve amaca uygun gezi planının olması, çocukta gözlem yeteneği ve farkındalığını artırması, merak uyandırması, soyut kavramları somutlaştırılması gibi özellikler güçlü yanını oluştururken; veli beklentilerinin fazla olması, ders programlarının müze gezileri konusunda yetersiz olması, müzelerde rehber ve eğitim uzmanlarının yetersizliği gibi özellikler zayıf yönlerini oluşturduğu ifade edilmiştir. Bununla birlikte servis ücreti, yardımcı personel eksikliği gibi olumsuz durumların olduğu ifade edilmiştir. Okul öncesi öğretmenleri ile yapılan SWOT analizi sonucunda, müzelerde karşılaşılan problemlerin geçmiş yıllardaki sorunlarla benzerlik gösterdiği ve değişmediği ifade edilmiş bu konuda önerilerin yer aldığı görülmüştür.

Ocak ve Korkmaz (2018) tarafından yapılan araştırmanın amacı, ODÖ ortamları hakkındaki ortaokul fen bilimleri ve okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerinin belirlenmesi olarak ifade edilmiştir. Araştırma sonucunda, öğretmenler ODÖ ortamlarının soyut bilgileri

somutlaştırdığını, öğrenciye yaparak-yaşayarak ve kalıcı öğrenme imkânı sunduğu ve öğrencilerin gelişimlerine olumlu katkılar sağladığı ifade edilmiştir. ODÖ ortamlarını yetersiz olduğunu ifade eden öğretmenler bunların artırılması gerektiğini vurgulamışlardır.

Karamustafaoğlu ve diğerleri (2018) tarafından gerçekleştirilen çalışmanın amacı; okul öncesi öğretmenlerinin ODÖO hakkındaki duygu, düşünce ve görüşlerini tespit etmektir. Ayrıca okul dışında yapılan öğrenme-öğretme etkinliklerinin çocuk gelişiminde anlamlı fark yaratıp yaratmadığını araştırmaktır. Araştırmanın sonucunda; öğretmenlerinin ODÖO etkinliklerinin çocukların duyuşsal, psikomotor, bilişsel becerilerini olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Civelek ve Özyılmaz-Akamca (2018) tarafından yapılan araştırmanın amacı, açık ortam etkinliklerinin okul öncesi dönemdeki çocukların bilimsel süreç becerilerine olan etkisini araştırmaktır. Araştırmanın sonucunda, açık ortam etkinliklerinde çocukların gözlem yapma, sınıflama ve ölçme becerilerini geliştirmede daha etkili olduğu görülürken, tahmin etme ve sonuç çıkarma becerilerini geliştirmede sınıf içi faaliyetlerinin daha etkili olduğu sonucuna ulaşıldığı ifade edilmiştir.

Erkaya (2018) tarafından yapılan araştırmanın amacı, okul öncesi ve ilkokul dönemindeki işitme kayıplı çocukların sosyal çevre bağlamı içinde okul dışı ve ev dışı sosyal ortamlarda karşılaştıkları iletişim sorunlarını ve annelerin bu sorunlar karşısında geliştirdikleri çözüm stratejilerini belirlemeyi amaçladığını olarak ifade edilmiştir. Bu araştırma, işitme kayıplı çocukların işitme kaybından kaynaklanan iletişimde sosyal ve duygusal sorunlar, kendini iletişime kapatma gibi sorunlar yaşadıkları ifade edilmiştir.

Koyuncu (2019) tarafından yazılan çalışmanın amacı, Türkiye’de orman okulu uygulamaları ile ilgili çalışmalar yürüten okullarda görev yapan öğretmenler ve yönetici ile çocuğu bu okullarda eğitime devam eden velilerin orman okulu uygulamalara yönelik görüşlerinin incelenmesi amaçlandığı ifade edilmiştir. Orman okulu uygulamalarının Millî Eğitim Bakanlığı programına uygun sınıf içi ve sınıf dışı etkinlikler, orman okullarının önemi ve gerekliliği, okul öncesi eğitim uygulamaları ile farklılığı, orman okulu ile ilgili uygulama etkinliklerinin artırılması için ihtiyaçların belirlenmesi ve orman okulu eğitmeni olmak için ne tür vasıflara sahip olunması gerektiğine yönelik nasıl çalışmalar yürütülebileceği konularında sorulara cevap aranmıştır. Araştırmanın sonucunda veli, yönetici ve öğretmenler açısından orman okulu öğrenci merkezli öğrenme yaklaşımını uygulaması sebebiyle diğer eğitim kurumlarından farklı olduğu için tercih edildiği ifade edilmiştir. Okul öncesi dönem öğrencilerin bütünsel gelişimi açısından önemli olduğunu düşünen bu katılımcılar, orman okulu

farkındalığının yüksek olduğu bir kesimi temsil ettiğini, nitelikli personel bulma konusunda problemler yaşandığını vurgulamıştır.

Tutkun ve diğerleri (2019) tarafından yapılan araştırmanın amacı, okul öncesi öğretmenlerinin ortam gezisi etkinlikleri hakkındaki görüşlerini incelemek olarak belirtilmiştir. Araştırma sonucunda; öğretmenlerin çoğunlukla müze, sinema ve tiyatro gibi mekânlara gezi düzenledikleri, ortam gezisi etkinliklerinin çocukların kalıcı öğrenme, deneyimleyerek öğrenme, eğlenerek öğrenme gibi akademik becerilerine yönelik faydalarının olduğunu öğretmenlerin gezi ortamlarını belirlerken gezi düzenlenecek ortamın güvenlik ve ulaşım kolaylığı, çocuklar açısından eğlenceli, ilgi çekici, eğitici, gelişim düzeyine uygun olması gibi faktörleri dikkate aldıkları belirtilmiştir. Öğretmenlerin çoğunluğunun gezi sırasında herhangi bir etkinlik yaptırmadığı, gezi sonrasında ise öğretmenlerin çoğunun çocuklarla etkinlik yapmadan yalnızca gezi hakkında sohbet belirtilmiştir.

Köşker (2019) tarafından yapılan araştırmanın amacı; okul öncesi çocuklarının doğayı nasıl algıladıklarını belirlemek olarak ifade edilmiştir. Araştırmanın sonucunda çocuklar için doğa, hayvanların ve bitkilerin bulunduğu, insan yaşamının dışında, uzakta bir ortam olduğu ifade edilmiştir. Bununla birlikte çocukların doğadaki temel ilişkiler ile ilgili yeterli bir algı düzeyinin bulunmadığı, daha çok nesne odaklı bir doğa anlayışına sahip oldukları ifade edilmiştir. Araştırma sonunda doğanın çocuk için bu deneyimler yoluyla bir öğrenme ve yaşam ortamı haline dönüştürülmesi ve okul dışı doğa etkinliklerinin okul öncesi öğretim programının içeriğine dâhil edilmesi önerileri yer almaktadır.

Kırkıç ve Topal (2019) tarafından yapılan araştırmanın amacı, okul öncesi ve ilköğretim sınıf öğretmenlerinin bireysel yenilikçilik özelliklerine göre informal öğrenme ortamları tercihlerinin incelenmesidir. Araştırmanın sonucunda, araştırmaya katılan okul öncesi ve sınıf öğretmenlerin özellikle “Yenilikçi ve Öncü” grubunda toplum ortalamasının çok üstünde oldukları, öğretmenlerin yenilikleri hayatlarına uygulama konusunda oldukça istekli oldukları ifade edilmiştir.

Özer ve Yıldırım-Polat (2019) tarafından yapılan araştırmanın amacı okul öncesi öğretmenlerinin müze ile eğitime ilişkin görüş ve deneyimlerini ortaya koymaktır. Araştırmanın sonucunda öğretmenleri okul öncesi eğitim programı ve müze eğitimi arasındaki ilişkiyi esneklik, belirli gün ve haftalar, eğitimin bir parçası ve disiplinler arası ortam olarak ifade ettikleri belirtilmiştir. Bununla birlikte ODÖO olan müzelerin çocuklar açısından eğlenceli olması, yaparak yaşayarak öğrenmesi, somutlaştırma ve değerleri öğrenme gibi faydalarının olduğu ifade ettikleri belirtilmiştir.

Bartan ve diğ erleri (2020) tarafından yapılan araştırmanın amacı, okul öncesi  ğretmen adayları ile sınıf  ğretmeni adaylarının informal öğrenme davranışlarının belirlenmesi olarak belirtilmiştir. Araştırmanın sonucunda  ğretmen adaylarının informal öğrenme etkinliklerinde en sık internetten arama yapmayı, en az ise ortamları ile ilgili dergileri incelemek olarak belirttikleri görülmüştür.

Kutlu-Abu ve Kayar (2020) tarafından yapılan araştırmanın amacı, okul öncesi  ğretmenlerinin sınıf içi ve sınıf dışı aile katılım çalışmalarına yönelik görüşlerini derinlemesine incelenmektir. Araştırmanın sonucunda  ğretmenlerinin aile katılım çalışmalarını farklı sebeplerden kaynaklı yeterli bulmadıklarını düşündükleri ifade edilmiştir. Öğretmenlerin aile katılım etkinliklerini sınıf içi etkinliklerin daha çok tercih edildiğini ve ailelerin okul öncesi eğitim hakkında bilgilerinin yetersiz olduğunu düşündükleri tespit edilmiştir. Öğretmenlerin aile katılım çalışmalarında sadece piknikler ve meslek tanıtımı dışında okul dışı etkinlikleri çeşitli sebeplerden dolayı yap(a)madıklarını düşündükleri belirtilmiştir.

Kavgaoğlu ve Fer (2020) tarafından yapılan araştırmanın amacı, örtük programın, resmî programın ve okul dışı etmenlerin (aile, medya, okul dışı sosyal  evre) değerleri kazandırma etkililiğini  ğretmen ve  ğrenci görüşlerine göre incelemek olarak belirtilmiştir. Araştırma sonucunda, öğretmenlerin ve öğrencilerin değerlerin kazanılmasında en etkili faktör okul dışı etmenler (aile, medya-sosyal  evre) olarak ifade edilmiştir. Bunun yanı şişisel-evrensel değerlerin kazanılmasında sıra örtük program resmî programın önüne geçmiştir. Ayrıca değerlerin kazanılmasında öğretmenler resmî programı örtük programdan daha etkili olduğunu ifade ederken öğrenciler ise değerlerin kazanılmasında örtük programı resmî programdan daha etkili olduğunu belirttikleri görülmüştür.

Uludağ ve Erkan (2020) tarafından yapılan çalışmanın amacı, OD O’da Etkinlikler İçeren Fen Eğitimi Programı’nın çocukların bilimsel süreç becerileri üzerindeki etkisini incelemek olduğu ifade edilmiştir. Araştırma sonucunda, programın okul öncesi öğrencilerin bilimsel süreç becerilerini pozitif yönde desteklediği ifade edilmiştir.

Civelek ve Uyanık (2020) tarafından yapılan araştırmanın amacı, 2019 ve 2020 yıllarında ‘Okul Dışarıda Günü’ kapsamında gerçekleştirilen etkinliklerin incelenmesidir. 2019 yılı ‘Okul Dışarıda Günü’ genelde açık ortamlarda 2020 yılında ise Covid 19 sebebiyle i  mek nlarda yapıldığı belirlenmiştir. Bununla birlikte Covid-19 pandemisinin ‘Okul Dışarıda Günü’ etkinliklerine olan etkisi yıllara göre karşılaştırmalı bir şekilde incelenmiştir. Araştırma sonucunda 2020 etkinliklerin 2019 yılına göre daha az çeşide sahip olduğu belirtilmiştir. En çok uygulanan etkinlik türü ise sanat, fen ve oyun etkinlikleri olduğu ifade edilmiştir. 2020

yılında etkinliklerin daha çok pasif olduğu ve 2019 yılında daha çok yarı aktif olduğu belirtilmiştir. 2019 yılındaki etkinliklerin çoğunun oyun özelliği taşıdığı ve büyük gruplar olduğu, 2020 yılındaki etkinliklerin ise çoğunun oyun özelliği taşımadığı ve bireysel etkinlikler olduğu ifade edilmiştir.

Kölemen (2021) tarafından yapılan çalışmanın amacı, ODÖ ortamlarında gerçekleştirilen etkinliklerin çocukların sosyal becerilerine etkisini test etmektir. Araştırma sonucunda, ODÖ ortamlarında yapılan sosyal beceri içerikli etkinliklerin çocukların sosyal becerilerini pozitif yönde desteklediği belirtilmiştir.

İnce ve Akcanca (2021) tarafından yapılan araştırmanın amacı okul öncesi eğitim sürecinde ODÖ ortamlarının kullanılmasına yönelik ebeveyn görüşlerini araştırmaktır. Araştırmada, Okul öncesi eğitimde çocukların ÖDO ortamlarında deneyim sıklıklarının yeterli olmadığını, okul öncesi dönem çocuğuna sahip ebeveynlerin ODÖ ortamlarının etkili olduğunu ve sıklıkla kullanılması gerektiğini düşündüklerini ve yeterli sıklıkla kullanamama sebeplerine ilişkin okuldaki kaynaklanan sebepler ve ekonomik sebepler olarak ifade ettikleri görülmüştür.

Karbeyaz ve Karamustafaoğlu (2021) tarafından yapılan araştırmanın amacı, sınıfını ODÖ ortamına götüren sınıf öğretmenlerinin ODÖ ortamlarının öğretime katkısı ile ilgili görüşlerini belirlemek olarak ifade edilmiştir. Araştırmanın sonucunda öğrencilerin ODÖ öğretimde mutlu oldukları, gezi sonrasında etkinlikler hakkında konuştukları, öğrencilerin gezilerden keyif aldığı, yaparak-yaşayarak öğrenmeyi sağladığı, bu etkinliklerin daha ağırlıklı olması gerektiği ve 2023 Vizyon’unda Millî Eğitim Bakanlığının okul dışı öğrenmenin öneminden bahsedilmesinin ümit verici olduğu gezilere maddi destek sağlanması gerektiği vurgulanmıştır.

Daş ve diğerleri tarafından (2021) yapılan araştırmanın amacı, ODÖ ortamlarının 4-6 yaş çocuklarının sağlığı, gelişimi ve sürdürülebilir kalkınma bilinci üzerindeki etkilerini okul öncesi öğretmen adaylarının bu konu hakkında görüşlerinin incelenmesi olarak belirtilmiştir. Okul öncesi öğretmenliği bölümü okuyan adayların çoğunluğunun ODÖ ortamları teması çevre (bahçe, park, orman, okul bahçesi, orman, sinema, müze, fırın, kütüphane, tiyatro) olduğu belirtilmiştir. Okul öncesi öğretmenliği son sınıf okumakta olan adaylar ise bu ortamlara bütün temalarda yer verdikleri saptanmıştır. Bunun yanı sıra okul öncesi öğretmenliği dördüncü sınıf öğretmen adaylarının %25’i tarafından “Her yer” ifadesi vurgulandığı belirtilmiştir.

Temel ve Kölemen (2021) tarafından yapılan araştırmanın amacı, okul öncesi öğretmenlerin ortam gezisi düzenleyebilmeye ilişkin öz-yeterlilik inançlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmek olarak ifade edilmiştir. Araştırma sonucunda, öğretmenlerin gezi düzenleyebilme öz yeterlilik inançlarının bazı değişkenlerden etkilendiği (gezi düzenleme

sıklığı ve zorluk yaşama durumu, mesleki deneyim), bazı değişkenlerden (yaş, eğitim durumu) ise etkilenmediği ifade edilmiştir.

Yıldız (2021) tarafından yapılan araştırmanın amacı okul öncesi eğitimde ODÖ ortamlarını kullanma durumlarını değerlendirmek amaçlanmıştır. Araştırmanın sonunda okul öncesi öğretmenlerin ODÖ ortamlarını kullanımı hakkında bilgi düzeylerinin yetersiz olduğu eğitim etkinliklerini gerçekleştirirken en çok sınıf içini kullandıklarını ifade etmişlerdir. ODÖ ortamlarını maddi yetersizlikler, ulaşım sorunları, iklim sebepleri, sınıf yönetim zorluğu ve ailelerin ODÖ ziyaretlerine izin vermemesinden dolayı az tercih ettikleri bulgular arasında yer almaktadır.

Aşkar'ın (2021) tarafından yapılan araştırmanın amacı, okul öncesi eğitim programının materyallerini oluşturan Bütünleştirilmiş Aile Destek Eğitim Rehberi (OBADER), Etkinlik Kitabı (2013) ve Öğretmenler İçin Etkinlik Kitabı'nda (2018) yer verilen açık hava etkinliklerine yönelik etkinlik çeşidi, konusu, gelişim alanı, ele aldığı kavramlar, açık havanın etkinlikte konumlanma biçimi değişkenlerinin incelenmesidir. Araştırmada sonucunda etkinlik kitaplarında açık havada eğitim konusuna yer verilmesinin alan yazında ve eğitim programında vurgulandığı kadar uygulamaya yansımaları konusunda düşük olduğudur. Bu konuda açık hava etkinlik sayısının ve çeşitliliğinin zenginleştirilmesi konusunda önerilerde bulunulmuştur.

Güngör ve Güloğlu Demir (2022) tarafından yapılan araştırmanın amacı okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı faaliyetleri nasıl algıladıklarını incelemektir. Yapılan araştırmanın sonucunda, öğretmenleri ODÖ faaliyet ortamları sinema/tiyatro, kurum-kuruluşlar, bahçe-sera olarak algıladıkları kalıcı öğrenme, öğrenmeyi pekiştirme ve deneyim olarak ifade ettikleri çocuğa beceri geliştirme ve öğretim programında ki kazanımları elde etmede katkısı olduğunu belirtmişlerdir.

Dere (2022) tarafından yapılan çalışma okul öncesi öğretmenlerim görüşleri, algıları ve deneyimlerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırma sonucunda, öğretmenlerinin ODÖ tanımını daha çok “gezi gözlem yoluyla öğrenme” olarak ifade ettikleri ve ODÖ ortamlarını yeterince kullanmadıklarını ifade etmişlerdir. Bununla birlikte çoğunlukla okul öncesinde okul dışı öğrenmeyi daha çok fen ve doğa incelemeleri için kullandıkları en fazla fabrikaları ziyaret ettiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca çalışmaya katılım gösteren öğretmenler, okul dışı öğrenme ortamlarının tüm gelişim alanlarının, gözlem, iletişim, yaratıcı düşünme becerileri, yardımseverlik, saygı ve sorumluluk gibi değerlerinin kazandırmasındaki rolünden bahsetmiştir. Ayrıca ODÖ ziyaretleri ile ilgili problemlerin en fazla çocukların ailelerinden kaynaklandığı ifade edilmiştir. Araştırma sonuçları göz önüne alındığında ODÖ ortamlarının

daha verimli ve etkin kullanılması için öğretmen, okul idaresi ve aile arasında iş birliğinin önemi vurgulanmıştır.

Koçak (2022) tarafından yapılan çalışmanın amacı okul öncesi dönemde öğrenci ebeveynleri, öğretmen, okul yönetimi ve ODÖO yetkililerinin ODÖ ortamlarına ile ilgili algılarının incelenmesidir. Araştırma sonucu, yapılan gezi-gözlem etkinlikleri sırasında ODÖ ortamlarına yönelik etkinliklerin azlığı ve bu etkinliklerin zenginleştirilerek çeşitlendirilmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır.

Alanyazın incelendiğinde yapılan araştırmaların çoğunlukla öğretmenler ile yapıldığı diğer çalışmaların ise öğretmen adayları ve ebeveynlerle yapıldığı görülmüştür. Araştırmaların bir kısmı öğretmen görüşlerini inceleyen nitel çalışmalardır. Aynı zamanda nicel çalışmalarda yer almaktadır. ODÖO ile ilgili ebeveynler ve çocuklarla yapılan çalışmalarda mevcuttur. Çalışmalarda müze, orman gezileri gibi öğrenme ortamı ile ilgili yapılan çalışmalarda bulunmaktadır.

Okul Öncesi Eğitimde ODÖ ile İlgili Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar

Kos ve Jerman (2013) tarafından yapılan araştırmanın amacı Sloven anaokullarının doğal ortamda ve oyun alanlarında oyun ve öğrenmeyi incelemektir. Araştırmanın sonucunda, ODÖ ortamların etkin bir şekilde kullanılmadı belirtilmiştir. Ayrıca okul öncesi eğitime devam eden çocukların ebeveynleri ve okul öncesi öğretmenlerinin büyük bir kısmı, Sloven anaokullarının doğal ortamda oynamaya ve öğrenmeye daha fazla zaman ayırması gerekliliğinin önemini vurgulamıştır.

Ernst (2014) tarafından yapılan araştırmanın amacı, erken çocukluk döneminde ODÖ ortamlarının kullanılmasını teşvik etmektir. Kuzey Minnesota'dan (Birleşik Devletler) 46 okul öncesi öğretmeni yapılan bu çalışmada ile doğal dış mekân ortamlarına ilişkin inançlarını ve uygulamalarını keşfetmenin yanı sıra yordayıcıları araştırmak ve dış mekân ortamlarında eğitim amaçlı kullanımının önündeki engelleri incelemek için 46 okul öncesi öğretmeni ile anket araştırması yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda eğitimciler, güvenlik endişeleri, zaman eksikliği, doğal dış mekân ortamlarına yürüme erişiminin olmaması, kış havasının engeller arasında yer aldığını belirtmiştir.

Cooper (2015) tarafından doğal ve dış öğrenme ortamlarının çocuk eğitimi üzerindeki etkileri konusundaki gerçekleştirdiği çalışmasında dış ortamda öğrenmenin yararlarına değinmiştir ve dış öğrenme ortamlarının kalitesinin artırılmasına yönelik minimum standartları ele almıştır. Ayrıca mekânda öğrenmenin çocukların öz düzenleme, bilişsel, motor öğrenme becerilerini geliştirdiğini, öz güven düzeyini artırdığını, akademik gelişimleri üzerinde olumlu

etkisinin olduğunu, odaklanmayı hızlandırdığını belirtmiştir. Dış mekân öğrenme ortamlarının çeşitli türlerde bitkilere sahip olması gerektiğini, öğrenme merkezinde en az 30 dakikalık dış mekânda öğrenme faaliyetinin sunulması gerektiğini, sulama için su kaynaklarının sağlanmasının gerektiğini, dış mekân öğrenme ortamının tırmanma ve kıvrımlı yol gibi en az iki motor özelliğe sahip olması gerektiğini belirtmiştir.

Miranda vd. (2017) tarafından yapılan çalışmanın amacı, sosyal oyun ile okul öncesinde okul dışı ortamlara katılım arasındaki ilişkisini incelemektir. Araştırma sonucunda, sosyal katılım ile katılım arasında bir ilişki olduğu saptanmıştır. Bununla birlikte grup oyunlarının katılımı yükselten bir oyun türü olduğu belirtilmiştir. Ayrıca katılım seviyelerinde kız ve erkek çocukları arasında önemli bir farklılık bulunmazken dış ortamın toplumsal katılımı, cinsiyet eşitliğini ve kapsayıcılığı destekleyecek şekilde tasarlanmasının önemi vurgulanmıştır.

Strachan ve diğerleri (2017), Singapur'da uluslararası bir anaokulunda öğrenme ortamını tasarlayan öğretmenlerin ne tür fırsatlara sahip olduğunu ve ne tür zorluklarla karşı karşıya kaldığını tespit etmek amacıyla ilgili anaokulu özelinde bir vaka çalışması gerçekleştirmiştir. Öğretmenler sorulara yanıt verirken kendi çocukluk deneyimlerine dayanarak hissettikleri duygulardan bahsetmiştir. Çocukluk dönemlerinde yaşamış oldukları olumlu dış mekân öğrenme deneyimlerinin kendi sınıflarında da bu tekniği daha rahat bir şekilde kullanmalarını sağladığını belirtmiştir. Fakat sınıf içi gözlemlerine baktıklarında ise, bazı öğrencilerinin dış mekân ortamında öğrenme tekniğine yabancı oldukları için ilk başta çekimser davrandığını, dış mekândaki nesnelerden korktuğunu, kıyafetlerinin kirlenmesi konusunda endişe duyduklarını bu yüzden de fiziksel aktiviteleri gerçekleştirmek istemediğini ve bazı öğrencilerin dış mekânda öğrenme yöntemine direnç gösterdiğini belirtmiştir. Fakat bu tür engellerle karşılaşılsa bile kıyafet değişikliği konusunda öğrencilerin bilgilendirilmesinin bazı kaygı verici noktaları giderebileceğini, velilerin öğrencilere destek olma konusunda doğru bir şekilde yönlendirilmesinin yararlı olacağını, öğrencilerin aşamalı bir şekilde bu süreçte adapte edilmesinin doğru olacağını belirtmiştir. Öğretmenlerin müfredatın uyumlu bir parçası olarak dış mekânda öğrenme yönteminin kullanılması için iş birliği içerisinde bulunması gerektiğini belirtmiştir.

Agostini ve diğerleri (2018) tarafından yapılan bu çalışma Kuzey İtalya'nın Emilia Romagna bölgesinde geleneksel eğitim veren bir anaokulu ile dış mekân öğrenme yöntemleri ile eğitim veren bir anaokulunu karşılaştırmayı amaçlamaktadır. Çalışma sonucunda dış mekânda öğrenme yöntemiyle eğitim ortam öğrencilerin geleneksel gruptaki öğrencilere göre daha fazla dışarı çıkma şansına sahip olduğu görülmüştür. Dış mekân eğitim yöntemleriyle eğitim ortam grubun daha çok keşifsel gezileri ve fiziksel etkinlikleri tercih ettiği, geleneksel

eğitim grubundaki öğrencilerin ise okul gezilerini, yapılandırılmış oyunları, serbest gezileri ve diğer etkinlikleri tercih ettiği tespit edilmiştir. Dış mekân eğitim grubu ayrıca oyun oynamak için daha çok okul bahçesini tercih ederken, geleneksel grup da parkları tercih etmektedir. Çalışma sonucunda dış mekân oyunlarının çocukların sosyal, duygusal ve bilişsel becerilerini geliştirdiğini sonucuna ulaşılmıştır.

Tuuling ve diğerleri (2019), çalışmalarında dış mekânda öğrenmeyle ilgili görüşlerini ortaya koymayı amaçlamıştır. Çalışma Estonya'nın 15 bölgesinde uygulanmıştır. Öğretmenler dış mekânda öğrenme yönteminin sağlıklı ve sürdürülebilir yaşam sürdürülmesi ve duyuların öğrenme sürecine dâhil edilmesi açısından önemli olduğunu vurgulamıştır. Öğretmenler ayrıca dış mekânda öğrenmenin planlanmış ve günlük eğitim faaliyetlerinin uygulanması açısından önemli bir fırsat olduğunu ve dış mekânda öğrenmenin öğrencilerin çevreyi gözlemlemesini sağladığını ifade etmiştir. Öğrencilerin dış mekânda nesnelere dokunabildiğini, nesnelere yönelik tat, koku ve dokunma becerilerini geliştirebildiklerini belirtmiştir. Ağaç, dal, bitkiler, yaprak, meyve gibi canlı nesneler ve taş, su ve toprak gibi cansız nesnelerle temas kurabildiğini, doğal malzemeler ile mevsimleri öğrenebildiğini ve doğayı deneyimleyebildiğini, doğayla iletişim kurma şansına sahip olduğunu vurgulamıştır. Doğal malzemeler ile deneysel çalışmalar yapılmasının mümkün olduğuna değinmiştir. Çalışmada öğretmenlerin yarısının dış mekânda öğrenme yöntemini sürekli olarak kullandığı ve öğretmenlerin çoğunluğunun da bu yöntemle ilişkin olumlu geri bildirimler verdiği anlaşılmaktadır. Öğretmenler ayrıca ana dil, matematik ve beden eğitimi gibi derslerin dış mekânda öğrenme yöntemiyle birleştirilebileceğini, dış mekânda yapılan derslerin sürekliliğinin mevsimler koşullara bağlı olarak değişkenlik gösterebileceğini belirtmiştir.

Valentini ve Bartolucci (2019) tarafından İtalya'da yapılan çalışmanın amacı, doğal bir ortamda gerçekleşen uzun süreli bir eğitimin beş yaşındaki çocuklara katkıları ve motor gelişimleri arasındaki ilişkiyi analiz etmektir. Okul öncesi eğitime devam eden 42 çocuğu kapsayan bu deneysel çalışma 8 ay sürmüştür. Araştırmanın sonunda okul dışı doğal ortam etkinliklerinin okul öncesi dönemindeki çocukların psikomotor gelişimine desteklediği ifade edilmiştir.

Cordiano ve diğerleri (2019) tarafından yapılan bu çalışma Ohio'nun Cleveland isimli kırsal bölgesinde bir anaokulunda 26 okul öncesi öğrencisiyle gerçekleştirilmiştir. Çalışmada öğrenciler iki gruba ayrılmıştır, birinci gruptaki öğrenciler dış mekân ve doğayla daha az etkileşimin olduğu geleneksel eğitim grubunda yer almıştır. İkinci grup ise doğa eğitim grubudur ve bu grupta da öğrenciler daha az yapılandırılmış bir öğrenme ortamında doğa ile iç içe bulunarak öğrenme etkinliklerine katılım sağlamıştır. Araştırmacılar iki grubun

davranışlarını karşılaştırmayı amaçlamıştır. Bu bağlamda ebeveynler ve öğretmenler çocukların sosyal becerilerini, oyun ve rol yapma davranışlarını değerlendirmişlerdir. Doğa grubunda yer alan öğrenciler toprak, yapraklar, ağaç dalları, taş, kaya parçaları gibi yapılandırılmamış materyallerle etkileşim kurma şansına sahip olmuştur. Eğitim öncesinde geleneksel gruptaki öğrencilerin rol yapma becerilerinin daha gelişmiş olduğu saptanırken, eğitim sonrasında ise doğa eğitim grubunda yer alan çocukların daha gelişmiş rol yapma becerilerine sahip olduğu tespit edilmiştir. Keşfe dayalı bir öğrenme yönteminin öğrencilerin yaratıcılıklarını geliştirdiği ve öğrencilerin oyun davranışlarını iyileştirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Diğer taraftan da her iki grupta eğitim ortam öğrencilerin akademik açıdan yeterli olduğu saptanmıştır.

Ayaga ve diğerleri (2020) Kenya'nın Borabu isimli kırsal bölgesinde okul öncesi çocukların dış mekânda öğrenme deneyimine ilişkin görüşlerini ortaya koymak amacıyla bir çalışma gerçekleştirmiştir. Çalışma sonucunda bölgedeki okulların sadece %5'inin dış mekânda öğrenme için gerekli olan gereç ve araçlara sahip olduğu anlaşılmıştır. Dış öğrenme ortamının standart gereçleri olan salıncak, tırmanış aleti ve kaydırak gibi temel eşyalara sahip olması gerektiği belirtilmiştir. Çalışmaya katılan ilkökul öğretmenlerinin %76'sı bu konudaki endişelerini ve okullardaki eksikleri dile getirmiştir. Okul öncesi öğretmenlerinin de 70'i dış mekân öğrenmeye yönelik gereçlere sahip olduklarını ifade etmiştir. Fakat bu öğretmenlerin %40'ı da okul öncesi eğitiminde kullanılabilecek dış mekân gereçlerinin zengin olmadığını vurgulamıştır. Örneğin su oyun ortamı, oyun evi gibi çocukların birbiriyle etkileşimini kuvvetlendirecek gereçlerin olmadığı belirtmiştir.

Jidovtseff vd. (2021) tarafından yapılan araştırmanın amacı, Belçika'daki bazı anaokullarında okul dışı eğitim uygulaması, hem çevresel faktörler hem de öğretmenlerin dışarıda eğitime yönelik tutumları arasındaki ilişki açısından değerlendirmektir. Çalışmanın sonucunda, okul öncesi öğretmenlerin okul dışarısındaki eğitim konusunda olumlu bir tutuma sahip olduğu ancak dışarıda eğitimin sınırlı olduğu ifade edilmiştir. Bununla birlikte araştırmaya katılan öğretmenleri, ODÖ ortamlarında karşılaşılan problem ve engeller olarak materyal eksikliği, iklim ve hava koşulları ve öğretmenin ODÖ ortamında gerçekleştirilecek eğitim konusunda bilgi eksikliği gibi açıklamalarda bulunmuştur.

Spencer ve diğerleri (2021), serbest oynamanın erken çocukluk döneminde yararlı olduğunu ve birçok avantajı olduğunu belirtmiştir. Çocukların doğal nesnelerle temasa geçebildiklerini, çevrelerini gözlemlene şansına sahip olduğunu ve risk almayı öğrendiğini belirtmiştir. Dış mekândaki hız, yükseklik, düşme durumunda hafif yaralanmalar gibi riskleri öğrendiklerini, tanıdıklarını ifade etmiştir ve ayrıca bu tür risklerle mücadele ederken dış mekân oyunları ile zihinsel becerilerini geliştirdiklerini dile getirmiştir. Yapılandırılmamış ders

materyallerinin sosyal davranışlarını iyileştirdiğini, yaratıcılık, problem çözme becerilerini güçlendirdiğini belirtmiştir ve öğretmenlerin riskli oyunlarla ilgili bakış açılarını ortaya koymaya çalışmıştır. Öğretmenler de riskli oyun ortamlarında çocukların yaşayabileceği riskler konusunda endişe duyduğunu ve bu konuda da kendilerine belirli sorumluluklar düştüğünü, resmî dokümanların hazırlanması, stratejiler geliştirilmesi gibi birtakım süreçler olduğunu dile getirmiştir. Ayrıca çocukların oyun sırasında gözlemlenmesinin ve gerektiğinde müdahale edilmesi gibi önlemlerin önemine değinmiştir. Risklere yönelik çözümlerin sunulduğu bir dış öğrenme ortamının da öğrencilerin koordinasyon, denge, duruş gibi yetkinliklerini olumlu yönde geliştireceğini belirtmiştir.

Guichard vd. (2022) tarafından yapılan araştırmanın amacı, çocukluğun işlevselliği ile çevresel özel gereksinimleri arasındaki ilişkileri ve özel gereksinimi olan ve olmayan okul öncesi çocukların okul dışı etkinliklere katılımlarını açıklamayı amaçlamaktadır. Çevresel engellerin çocuğun işlevselliği ile bu etkinliklere katılımı arasındaki ilişkiyi inceleyen bu çalışmada okul öncesi eğitime devam eden 42'si özel gereksinimli olmak üzere toplam 116 okul öncesi çocukların ebeveynleri ve öğretmenleri ile yürütülmüştür. Araştırma sonucunda, çocuğun işlevselliği, algılanan çevresel engeller ve çocukların evde ve toplumda katılımı arasında önemli ilişkiler olduğunu göstermiştir. Her iki bağlamda da çevresel engellerin algılanması yoluyla katılım üzerinde çocuk işleyişinin önemli bir dolaylı ilişkisi bulunmuştur.

Alanyazında yurt dışı ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde yapılan araştırmaların çoğunlukla öğretmenler ile yapıldığı ve doğal ortam üzerinde durulduğu, kurum ve kuruluş ziyaretlerinden çok açık alan, orman gezileri gibi etkinliklere yer verildiği görülmüştür. Diğer çalışmaların okul idaresi ve ebeveynlerle yapıldığı görülmüştür. Araştırmaların bir kısmı öğretmen görüşlerini inceleyen nitel çalışmalarken az sayıda nicel ve karma çalışmalara rastlanmıştır. Orman okulları, doğal atölyeler ile ilgili çalışmalar mevcuttur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Yöntem

Araştırma Yöntemi

Bu araştırmada, nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin birlikte uygulandığı karma yöntem tasarımlarından açıklayıcı tasarım modeli kullanılmıştır. Açıklayıcı tasarımda; nicel verilerin desteklenmesi, açıklanması ve yeniden yorumlanabilmesi, nitel verilerin de kullanılmasını gerektirmektedir (Patton, 2001/2014). Konu hakkında daha detaylı bilgiler elde edilmesi ve derinlemesine araştırılması amacıyla nicel yöntemlerin yanı sıra nitel yöntemler de tercih edilmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2016). Böylece, araştırma probleminin çözümünde nitel ve nicel yöntemlerin kullanılması, bilgilerin daha anlaşılır olmasını sağlamaktadır (Creswell & Plano-Clark, 2007). Araştırmanın nicel boyutunda okul öncesi öğretmenlerinden okul öncesi eğitimde ODÖ görüş ve beklentilerini belirlemek amacıyla kullanılan “Okul Öncesi Eğitimde Okul Dışı Öğrenme İlişkin Görüşlerini Belirleme Formu” isimli anket formuna verdikleri yanıtlar analiz edilmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın nicel boyutunun çalışma grubunu, 2021-2022 eğitim öğretim yılında Türkiye’nin çeşitli illerinde bulunan resmî/özel kurumlarda aktif görev yapan 522 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. MEB 2021-2022 İstatistiklerine göre resmî ve özel kurumda çalışan toplam okul öncesi öğretmen sayısı 63.142’dir (MEB İstatistik, 2022). Araştırmada kolay ulaşılabilir örneklem seçme yönteminden yararlanılmıştır (Patton, 2001/2014). Kolay ulaşılabilir örnekleme yönteminden emek, zaman ve maliyet kaybını en aza indirmek için yararlanılabilir. Ayrıca kolay ulaşılabilir örneklem araştırmaya hız ve pratiklik kazandırmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2016). Örneklem büyüklüğü belirlenirken Krejcie ve Morgan (1970) tarafından geliştirilen formülden yararlanılmıştır. Buna göre 63.142 kişilik evren için örneklem yeter sayısı 382’dir. Eksik doldurmalarda göz önünde bulundurularak örneklem 522 kişiden oluşmuştur. Çalışma grubunda yer alan ortam kurumlarda görev yapan öğretmenler ve idareciler aracılığıyla “Kişisel Bilgi Formu” ve “Okul Öncesi Eğitimde Okul Dışı Öğrenme Ortamlarına İlişkin Öğretmen Görüşlerini Belirleme Formu” Google anket aracılığıyla gönderilmiştir.

Kişisel bilgiler formunda yer alan okul öncesi öğretmenlerin çeşitli değişkenlere göre dağılımı Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1. *Okul Öncesi Eğitimde ODÖ Ortamlarına İlişkin Öğretmen Görüşleri Belirleme Formu Demografik Bilgiler*

		n	%
Cinsiyet	Kadın	480	92
	Erkek	42	8
Öğrenim Durumu	Lisans	431	82,6
	Lisansüstü	92	17,4
Yaş	22-30 Yaş Arası	184	35,2
	31-39 Yaş Arası	214	41,0
	40 Yaş ve üzeri	124	23,8
Hizmet Yılı	1-7 Yıl	202	38,7
	8-14 Yıl	200	38,3
	15 Yıl ve üzeri	120	23,0
Okul Türü	İlkokul/ortaokula Bağlı anasınıfı	283	54,2
	Bağımsız Anaokulu	193	37,0
	Özel Anaokulu/Özel Kolej	33	6,3
	Uygulamalı Anasınıfı	13	2,5
Görev Yeri Bölgesi	Marmara Bölgesi	118	22,6
	Ege Bölgesi	104	19,9
	Karadeniz Bölgesi	96	18,4
	Doğu Anadolu Bölgesi	67	12,8
	İç Anadolu Bölgesi	62	11,9
	Güney Doğu Anadolu Bölgesi	46	8,8
	Akdeniz Bölgesi	29	5,6
Görev Yeri	Köy İlçe Merkezi	242	46,4
	İl Merkezi	177	33,9
	Köy	80	15,3
	Kasaba/Belde	23	4,4
Toplam		522	100

Nicel çalışmada elde edilen katılımcıların demografik bilgileri incelendiğinde özellikler şu şekilde özetlenebilir: Anket sürecinde yer alan 522 öğretmenin %91'si kadın %8'si erkektir. 522 öğretmenin %81.6'sı lisans, %17.4'ü lisansüstü mezundur. 522 öğretmenin %41'i 31-39 yaş arasındadır. 522 öğretmenin %38.7'si, 1-7 yıl arasında mesleki kıdem yılına sahiptir. 522 öğretmenden %37'si bağımsız anaokulunda çalışırken, %54.2'si ilkokul/ortaokul bünyesinde anasınıfında çalışmak %2.5 uygulama anasınıfında %6.3'ü özel okul/kolejde çalışmaktadır. 522 öğretmenin %22.6'sı Marmara Bölgesinde görev yaparken %19.9'u Ege Bölgesinde, %18.4'ü Karadeniz Bölgesinde, %12.8'i Doğu Anadolu Bölgesi, %11.9'u İç Anadolu Bölgesi, %8.8'i Güney Doğu Anadolu, %5.6'sı Akdeniz Bölgesinde görev yapmaktadır. 522 öğretmenin %46.4'ü ilçe merkezinde görev yaparken %33.9'u il merkezinde, %15.3'ü köyde ve %4.4'ü belde/kasabada çalışıyor olması yapılan analiz sonucunda elde edilen diğer demografik bilgiler arasındadır.

Araştırmanın nitel boyutunda, araştırmanın nicel boyutuna dâhil edilen katılımcılar arasından yarı yapılandırılmış görüşmeyi kabul eden ve “Okul Öncesi Eğitimde Okul Dışı Öğrenme Ortamlarına İlişkin Öğretmen Görüşlerini Belirleme Formu”na detaylı görüşme için iletişim numarasını yazan öğretmenler arasından farklı şehirler (her bölgeden iki öğretmen) toplam 14 öğretmen ile yarı yapılandırılmış görüşme yapılmıştır.

Nitel çalışmada yer alan öğretmenlerin çeşitli değişkenlere göre dağılımı Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2. Yarı Yapılandırılmış Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Demografik Bilgileri

Bölge Türü	n	%
Ege Bölgesi	2	14,2
Marmara Bölgesi	2	14,2
Akdeniz Bölgesi	2	14,2
Karadeniz Bölgesi	2	14,2
İç Anadolu Bölgesi	2	14,2
Doğu Anadolu Bölgesi	2	14,2
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	2	14,2
Toplam	14	100

1. Ege Bölgesi, Denizli, İlçe merkezi, kadın, 32 yaşında, meslekte 10. yıl, yüksek lisans mezunu, uygulama anasınıfı
2. Ege Bölgesi, Aydın, İlçe merkezi, kadın, 34 yaşında, meslekte 12. yıl, yüksek lisans mezunu, bağımsız anaokulu
3. Akdeniz Bölgesi, Antalya, İlçe merkezi, kadın, 42 yaşında, meslekte 21. yıl, lisans mezunu, bağımsız anaokulu
4. Akdeniz Bölgesi, Hatay, İlçe merkezi, kadın, 35 yaşında, meslekte 11. yıl, lisans mezunu, bağımsız anaokulu
5. Karadeniz Bölgesi, Rize, İlçe merkezi, kadın, 29 yaşında, meslekte 7. yıl, lisans mezunu, ilkokul anasınıfı
6. Karadeniz Bölgesi, Bartın, İl merkezi, kadın, 38 yaşında, meslekte 14. yıl, yüksek lisans mezunu, uygulama anasınıfı
7. Marmara Bölgesi, İstanbul, İlçe merkezi, kadın, 30 yaşında, meslekte 7. yıl, lisans mezunu, ortaokul anasınıfı
8. Marmara Bölgesi, Kocaeli, İlçe merkezi, kadın, 36 yaşında, meslekte 13. yıl, lisans mezunu, ilkokul anasınıfı
9. İç Anadolu Bölgesi, Ankara, İl merkezi, kadın, 36 yaşında, meslekte 13. yıl, lisans mezunu, bağımsız anaokulu
10. İç Anadolu Bölgesi, Eskişehir, ilçe merkezi, kadın, 39 yaşında, meslekte 16. yıl, yüksek lisans mezunu, ilkokul
11. Doğu Anadolu Bölgesi, Bingöl, İl merkezi, kadın, 30 yaşında, meslekte 8. yıl, lisans mezunu, bağımsız anaokulu
12. Doğu Anadolu Bölgesi, Erzurum, İlçe merkezi, kadın, 25 yaşında, meslekte 2. yıl, lisans mezunu, özel kolej
13. Güneydoğu Anadolu Bölgesi, Gaziantep, İl merkezi, kadın, 30 yaşında, meslekte 8. yıl, lisans mezunu, ortaokul anasınıfı
14. Güneydoğu Anadolu Bölgesi, Diyarbakır, İlçe merkezi, erkek, 35 yaşında, meslekte 10. yıl, yüksek lisans mezunu, uygulama anasınıfı

Nitel katılımcıların demografik bilgileri incelendiğinde şöyle özetlenebilir. Ege bölgesi Denizli ve Aydın, Akdeniz Bölgesi Antalya ve Hatay, Karadeniz Bölgesi Rize ve Bartın, Marmara Bölgesi İstanbul ve Kocaeli, İç Anadolu Ankara ve Eskişehir, Doğu Anadolu Bingöl ve Erzurum, Güney Doğu Anadolu’da Gaziantep ve Diyarbakır illerinde görev yapan öğretmenler ile yarı yapılandırılmış görüşme yapıldığı görülmektedir. Katılım sağlayan 14 öğretmenin 13’ü bayan 1’i erkektir. 14 öğretmenin 10’u ilçe merkezinde görev yaparken 4’ü il

merkezinde görev yapmaktadır. 14 öğretmenin 9'u lisans 5'i yüksek lisans mezunudur.14 öğretmenin 5'i bağımsız anaokulunda görev yaparken 3'ü uygulama anasınıfı, 1'i özel kolej, 6'sı ilkokul/ortaokul bünyesinde ana sınıfında çalışmaktadır.

Araştırmacının Rolü

Nitel araştırmalarda araştırmacının rolü öznel olup bizzat kendisi veri toplama aracıdır. Araştırma konusuyla ilgili bilgi toplayan, alanda olup biteni deneyimleyen, katılımcılarla ilişki kurup birebir iletişim kuran, topladığı verileri kodlayan ve temalar doğrultusunda kategorilere ayıran araştırmacının uygulamanın tüm aşamasında rolü büyüktür (Tekindal & Uğuz-Arsu, 2020). Araştırmacı araştırma sürecinde geçerliliği artırmak için gerekli önlemleri almış kayıtları hem sesli hem video olarak kaydetmiş ve kayıtlar sırasında önemli gördüğü yerleri not almıştır. Kodlama ve kategorileri ayırma sonrasında objektif olması ve önyargıdan uzak olması için güvenilirliği artırmak adına başka bir araştırmacının değerlendirmesini sağlamış ve ikisini karşılaştırmıştır. Etik gereği ses kaydının dışında görüntülü görüşmenin de video kaydında olduğu belirtilmiş kamera açıp açmama konusunda bilgilendirilmiş.

Veri Toplama Araçları

Araştırma kapsamında “Kişisel Bilgi Formu”, “Okul Öncesi Öğretmenlerin Okul Dışı Öğrenme Ortamlarına İlişkin Öğretmen Görüşleri Belirleme Formu” ile “Okul Öncesi Eğitimde Okul Dışı Öğrenme Ortamlarına İlişkin Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” kullanılmış ve anket formlarında yaş, cinsiyet, mesleki kıdem, okul türü gibi bilgiler yer almıştır. Kullanılan formlar araştırmacı tarafından hazırlanmış ve üç eğitim programları ve üç okul öncesi eğitimi olmak üzere toplam altı uzman görüşü alınmış pilot uygulama sonrası son şekli verilmiştir. Araştırmada kullanılan Kişisel Bilgi Formu EK 1’de, Okul Öncesi Öğretmenlerin Okul Dışı Öğrenme Ortamlarına İlişkin Öğretmen Görüşleri Belirleme Formu EK 2’de ve Okul Öncesi Eğitimde Okul Dışı Öğrenme Ortamlarına İlişkin Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu Ek 3’te yer almaktadır. Anket formu hazırlandıktan sonra okul öncesi eğitimi alanında iki, eğitim bilimleri alanında üç uzman olmak üzere toplam beş uzman görüşüne başvurulmuştur. Uzman görüşleri doğrultusunda ankette gerekli düzenlemeler yapıldıktan sonra anket sorularının cevaplayıcılar açısından yeterince açık ve anlaşılır olup olmadığını saptamak amacıyla asıl çalışma grubu dışında aktif görev yapan öğretmenine uygulanarak pilot çalışma yapılmıştır. Katılımcılardan alınan cevaplar doğrultusunda gerekli görülen düzeltmeler yapılarak anket formuna son hâli verilmiştir.

Kişisel Bilgi Formu

Öğretmenin cinsiyeti, öğrenim durumu, görev yaptığı okul türü, görev yaptığı yerleşim birimini (köy, kasaba, ilçe, il merkezi) belirlemeye yönelik toplam yedi sorudan oluşmaktadır.

Okul Öncesi Eğitimde ODÖ Ortamlarına İlişkin Öğretmen Görüşlerini Belirleme Formu

Araştırmacı tarafından geliştirilen ve “Okul Öncesi Eğitimde Okul Dışı Öğrenme Ortamlarına İlişkin Öğretmen Görüşlerini Belirleme Formu” çoktan seçmeli ve açık uçlu olmak üzere toplam 17 sorudan oluşmaktadır. Bu formda, okul öncesi eğitimde ODÖ ortamlarına ilişkin etkinlik türleri, okul dışı etkinlik ve ortamları ile ilgili karşılaşılan problemleri belirlemeye yönelik sorulara yer verilmiştir. Ayrıca öğretmenlerin kaygıları, beklentileri ve bu konu ile ilgili görüşlerini açıklamasına yönelik açık-uçlu sorular bulunmaktadır.

Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinin araştırmacıya sunduğu en önemli kolaylık görüşmenin önceden hazırlanmış görüşme protokolüne bağlı olarak sürdürülmesi nedeniyle daha sistematik ve karşılaştırılabilir bilgi sunmasıdır (Yıldırım & Şimşek, 2016). Bu araştırmada verilerin toplanması sürecinde, sunduğu avantaj nedeniyle yarı-yapılandırılmış görüşme formuna iletişim numarasını yazan 35 öğretmen bölgelere göre analiz edilmiş ve her bölgeden iki öğretmen olmak üzere farklı illerden seçilen ve görüşmeyi kabul eden 14 öğretmen ile görüşme sağlanmıştır. Görüşmede sorulacak soruların katılımcı bireyler tarafından kolayca anlaşılabilmesi için mümkün olduğunca anlaşılır ve net bir şekilde ifade edilmesine özen gösterilmiştir (Yıldırım & Şimşek, 2016). Hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme soruları üç eğitim programları ve öğretimi ve iki okul öncesi eğitimi alanında uzman toplam beş uzman görüşüne sunulmuştur. Uzmanlardan alınan dönütler ışığında düzenlemeler, değişiklikler yapılmış ve formun son hali oluşturulmuştur. Görüşme formu soruların anlaşılabilirliğinin değerlendirilmesi amacıyla katılımcılar dışındaki iki öğretmeni ile pilot çalışma yapılmış ve değerlendirilerek yarı yapılandırılmış görüşme formuna son hâli verilmiştir. Formun son şekli verildikten sonra 14 öğretmeni (her bölgeden iki öğretmen) ile asıl uygulama yapılmıştır.

Uygulama

Araştırmanın verileri, gerekli resmî izinler alındıktan sonra, 2022-2023 eğitim dönemi güz yarıyılında toplanmıştır. Anket formları, çalışma grubuna dâhil olan aktif görev yapan öğretmenleri ile yapılmıştır. Google anket üzerinden toplanmış olan veriler öğretmenlere araştırmanın amacı hakkında bilgi veren açıklama eklenmiş ve “Okul Öncesi Eğitimde Okul Dışı Öğrenme Ortamlarına İlişkin Öğretmen Görüşlerini Belirleme Formu” tanıtılmıştır.

Google anket yaklaşık iki hafta aktif kalmıştır. Nitel verilerin toplanma sürecinde ise, detaylı görüşmeyi kabul eden ve Google ankete iletişim bilgilerini yazan öğretmenlerine görüşme süreci hakkında bilgi verilerek ve görüşmenin ses kaydı için izin alınarak Zoom üzerinden yapılmıştır. Her bir öğretmen ile birebir (yüz yüze ya da çevrim içi) görüşülmüş ve kayıt altına alınmıştır. Kayıt altına alınması için sesli olarak rızaları alınmış görüntü olarak katılmayı kabul etmeyen öğretmenler Zoom kamerasını kapatarak sesli olarak katılmıştır. Görüşme sürecinde araştırmacı yönlendirici sorular sormaktan kaçınmıştır. Görüşmeye başlarken araştırmacı kendini tanıtmış, araştırmanın amacını anlatmış, katılımcı bilgilerinin ve yapılacak görüşmenin gizli kalacağını taahhüt etmiştir. Çalışma sonucunda isimlerin yer almayacağı belirtilerek, kod adı kullanılacağı bilgisi vermiştir. Görüşmelerin her biri yaklaşık 40 dakika sürmüştür. Görüşme yapılan öğretmenlere sırasıyla K.1, K.2 gibi kodlar verilmiştir. Araştırma sürecinde katılımcılardan kimlik bilgisi istenmemiş ve gönüllük esasına bağlı olarak seçilmiştir.

Veri Analizi

Araştırmada “Kişisel Bilgi Formu” ve “Okul Öncesi Eğitimde Okul Dışı Öğrenme Ortamlarına İlişkin Öğretmen Görüşlerini Belirleme Formu”nun kapalı uçlu sorularından elde edilen veriler bir istatistik ölçme programına aktararak yüzde ve frekans alma tekniği ile analiz edilmiştir. Detaylı görüşmeyi kabul eden gönüllü öğretmenlerle yapılan yarı yapılandırılmış görüşme sonucu elde edilen ses kayıtları ise, bilgisayar ortamına aktarıldıktan sonra betimsel analiz yöntemiyle analiz edilmiştir. Betimsel analiz, araştırmacılar tarafından sıklıkla başvurulmuş bir yöntem olup araştırmak istedikleri farklı olgu ve olaylarda özet bilgi sağlamak için başvurulmuş bir yöntemdir (Büyüköztürk vd., 2008). Çalışma kapsamında elde edilen veriler öncelikle araştırmacı ve danışman tarafından ayrı ayrı analiz edilmiştir. Ayrı ayrı analiz edildikten sonra araştırmacı ve danışman bir araya gelerek ve yapılan analizler karşılaştırılarak, karşılıklı görüşme sonucunda gerekli düzenlemeler yapılarak son hâli verilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Bulgular

Bu bölümde, alt problemlere ilişkin toplanan verilerin istatistiksel yöntemlerle çözümlenmesi sonucu elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Nicel boyuta ilişkin bulgular ve nitel boyuta ilişkin bulgular ayrı ayrı verilmiştir.

Nicel Boyuta İlişkin Bulgular

“Okul öncesi eğitimde ODÖ ortamlarına ilişkin öğretmen görüşleri belirleme formu”nda yer alan nicel bulgulara ilişkin okul öncesi eğitimde ODÖ ortamlarında karşılaşılan zorluklar ile ilgili sonuçlar aşağıda Tablo 3’te yer almaktadır.

Tablo 3. *Okul Öncesi Eğitimde ODÖ Ortamlarında Karşılaşılan Zorluklar*

	f	%
Ekonomik Sebepler	365	12.0
Ulaşım	343	11.3
Personel eksikliği	260	8.6
Tuvalet/lavabo sorunu	250	8.2
Sınıfların kalabalık olması	240	7.9
Yerel yönetim ile karşılaşılan evrak izin sorunları (Müze vb.)	218	7.2
Okul Öncesi Eğitimde Okul Dışı Öğrenme Ortamlarının Yetersiz olması	200	6.6
Öğrencilerin okul dışı öğrenme ortamında kaza geçirmesi/yaralanması ihtimali/yaralanmış olması	199	6.6
Veli tutumu/İzin dilekçeleri onaylama evraklarında yaşanan aksaklıklar	162	5.3
Okul idaresinin olumsuz tutumu	116	3.8
Özel gereksinimli öğrencilerin bulunması (kaynaştırma öğrencisi)	111	3.7
Öğrencinin rahatça gözlemleyebileceği ortamlarının olmaması	100	3.3
Okul dışı öğrenme ortamın trafiğe yakın olması	85	2.8
Öğrenme ortamında tehlike oluşturabilecek kesici, delici, yakıcı materyal ve malzemelerin olması	77	2.5
Öğrenme ortamında materyal yetersizliği	66	2.2

Tablo 3. (Devamı)

Zaman olmaması/Günlük planın süresinin okul dışı öğrenme ortamı için yetersiz olması	63	2.1
Öğrenme ortamında etkinliklerin tam olarak gerçekleştirilememesi	61	2.0
Gürültü	45	1.5
Çevrede bulunan insanların olumsuz tutumları	43	1.4
Okul dışı öğrenme ortamında bulunan diğer kişilerin rahatsız eden bakışları	29	1.0
Toplam	303	100

Tablo 3 incelendiğinde okul öncesi eğitimde ODÖ ortamında karşılaşılan zorlukların %12'sini ekonomik sebepler oluştururken %11.3'ü ulaşım sorunu oluşturmaktadır.

“Okul öncesi eğitimde ODÖ ortamlarına ilişkin öğretmen görüşleri belirleme formu”nda yer alan nicel bulgulara ilişkin okul öncesi eğitimde ODÖ ortamlarında karşılaşılan zorluklarda alınan tedbirler ile ilgili sonuçlar aşağıda Tablo 4’te yer almaktadır.

Tablo 4. Okul Öncesi Eğitimde ODÖ Ortamlarında Karşılaşılan Zorluklarda Alınan Tedbirler

	f	%
Öğrencilere gidilecek okul dışı öğrenme ortamı ile ilgili bilgilendirmek, kurallar oluşturmak	417	22.2
Öğrenme ortamına önceden ziyaret (tuvalet nerede vb.)	386	20.6
Öğrenci ziyaretleri için yetkiliden bilgi almak	347	18.5
Acil durumlar için veli ya da personel götürmek	294	15.7
Okulun iletişim bilgileri bulunan yaka kartı	287	15.3
Öğrenme ortamına materyal götürmek	144	7.7
Toplam	1875	100

Tablo 4 incelendiğinde okul öncesi eğitimde ODÖ ortamlarında karşılaşılan zorluklarda alınan tedbirler %22.2’si öğrencilere gidilecek ODÖ ile ilgili bilgilendirmek, kurallar oluşturmak, %20.6’sı Öğrenme ortamına önceden ziyaret (tuvalet nerede vb.) etmektir.

“Okul öncesi eğitimde ODÖ ortamlarına ilişkin öğretmen görüşleri belirleme formu”nda yer alan nicel bulgulara ilişkin okul öncesi eğitimde ODÖ ortamlarına ilişkin en çok dikkat edilen özellikler ile ilgili sonuçlar aşağıda Tablo 5’te yer almaktadır.

Tablo 5. Okul Öncesi Eğitimde ODÖ Ortamlarına İlişkin En Çok Dikkat Edilen Özellikler

	f	%
Güvenlik	431	15.3
Ulaşım kolaylığı	425	15.0
Yaparak yaşayarak öğrenmeye katkıda bulunması	419	14.8
Gelişim düzeylerine uygun olması	411	14.6
Ekonomik olması ve maliyetinin olmaması	374	13.2
Okul dışı öğrenme ortamının temizliği ve hijyen	252	8.9
Soyut kavramları somutlaştırması	235	8.3
Öğrenci sayısı	191	6.8
Personel sayısı	86	3.0
Toplam	2824	100

Tablo 5 incelendiğinde okul öncesinde ODÖ ortamına ilişkin en çok dikkat ettikleri özelliklere bakıldığında %15.3 güvenlik, %15 ulaşım kolaylığı, %14.8 yaparak yaşayarak öğrenmeyi katkıda bulunması olduğu görülmektedir.

“Okul öncesi eğitimde ODÖ ortamlarına ilişkin öğretmen görüşleri belirleme formu”nda yer alan nicel bulgulara ilişkin okul öncesi eğitimde okul dışı etkinlikleri sırasında öğretmenin kaygı durumu ile ilgili sonuçlar aşağıda Tablo 6’da yer almaktadır.

Tablo 6. Okul Öncesi Eğitimde Okul Dışı Etkinlikleri Sırasında Öğretmenin Kaygı Durumu

	f	%
Kaygılı/stresli hissediyorum	314	39.5
Mutlu hissediyorum	311	39.2
Heyecanlı hissediyorum	137	17.3
Okul dışı öğrenme ortamlarından hoşlanmıyorum	22	2.8
Öfkeli hissediyorum	10	1.3
Toplam	522	100

Tablo 6 incelendiğinde öğretmenlerin ODÖ ortamında %39.5’i kaygılı/stresli hissederken %39.2’si mutlu hissettikleri görülmektedir.

“Okul öncesi eğitimde ODÖ ortamlarına ilişkin öğretmen görüşleri belirleme formu”nda yer alan nicel bulgulara ilişkin okul öncesi eğitimde ziyaret edilen ODÖ ortamları ile ilgili sonuçlar aşağıda Tablo 7’de yer almaktadır.

Tablo 7. Okul Öncesi Eğitimde Ziyaret Edilen ODÖO

	f	%
Kütüphane	315	8.9
Müze/Ören yeri	298	8.5
Tiyatro	282	8.0
Sinema	233	6.6
Orman/orman müdürlüğü	229	6.5
Botanik park/sera	214	6.1
İtfaiye	202	5.7
TEMA/Ağaç Dikme	171	4.9
Hayvanat Bahçesi/Doğa parkı	168	4.8
PTT	165	4.7
At Çiftliği	136	3.9
Kardeş Okul Ziyareti	125	3.5
Çöp Toplama	112	3.2
Emniyet Müdürlüğü	93	2.6
Fabrika	84	2.4
Fırın/Pastane/Lokanta	78	2.2
Bakkal/Market	71	2.0
Sahil Kenarı	58	1.6
Fuar Ortamları	50	1.4
Çömlek Atölyesi	49	1.4
Sanat Galerisi	48	1.4
Hastane	47	1.3
AVM	44	1.2
Manav	43	1.2
Açık besi/Kapalı besi/Mandıra/Besihane	38	1.1
Tarım Müdürlüğü	33	0.9
Kuaför	28	0.8
Özel Eğitim Rehabilitasyonu	26	0.7
Terzi Atölyesi	24	0.7
Toplam	3523	100

Tablo 7 incelendiğinde okul öncesi eğitimde ziyaret edilen ODÖO %8.9 kütüphane oluştururken %8.5 müze/ören yeri oluşturmaktadır.

“Okul öncesi eğitimde ODÖ ortamlarına ilişkin öğretmen görüşleri belirleme formu”nda yer alan nicel bulgulara ilişkin okul öncesi eğitimde ODÖ ortamlarında yararlanılan materyaller ile ilgili sonuçlar aşağıda Tablo 8’de yer almaktadır.

Tablo 8. *Okul Öncesi Eğitimde ODÖ Ortamlarında Yararlanılan Materyaller*

	f	%
Fotoğraf Makinesi/Kamera	403	15.7
Öğrenme ortamları ile ilgili fotoğraflar	250	9.8
Hikâye Kitabı	226	8.8
Büyüteç	216	8.4
Gözlem Defteri	208	8.1
Boya Kalemleri	207	8.1
Yaprak	181	7.1
Ağaç dalları	179	7.0
Taş	171	6.6
Top	139	5.4
Kukla	111	4.3
Deniz Kabuğu	84	3.3
Projeksiyon	31	1.2
Toplam	2562	100

Tablo 8 incelendiğinde okul öncesi eğitimde ODÖ ortamlarında yararlanılan materyaller %15.7’si fotoğraf makinesi/kamera oluştururken %9.8’si öğrenme ortamı ile ilgili fotoğraflar oluşturmaktadır. ODÖ ortamında kullanılan materyalin çoğunluğunu fotoğraf makinesi/kamera oluşturmaktadır.

“Okul öncesi eğitimde ODÖ ortamlarına ilişkin öğretmen görüşleri belirleme formu”nda yer alan nicel bulgulara ilişkin okul öncesi eğitimde ODÖ ortamlarında gezi öncesi yapılan etkinlikler ile ilgili sonuçlar aşağıda Tablo 9’da yer almaktadır.

Tablo 9. Okul Öncesi Eğitimde ODÖ Ortamlarında Gezi Öncesi Yapılan Etkinlikler

	f	%
Ortam gezisi ile ilgili eğitsel video izleme	371	18.0
Türkçe Dil etkinliği	345	16.7
Sanat etkinliği	219	10.6
Dramatizasyon etkinliği	200	9.7
Fen doğa etkinliği (deney vb.)	190	9.2
Oyun etkinliği (Öğretmenin oynattığı kurallı oyun etkinliği)	186	9.0
Gidilecek yer ile ilgili gözlem defteri tutma (nasıl bir yer bekliyor)	149	7.2
Müzik etkinliği	135	6.6
Öğrenme merkezilerinde serbest oyun	133	6.5
Okuma yazmaya hazırlık etkinliği	107	5.2
Hiçbir etkinlik yaptırmıyorum	26	1.3
Toplam	2061	100

Tablo 9 incelendiğinde okul öncesi eğitimde ODÖ ortamlarında gezi öncesi yapılan etkinlikler %18’i ortam gezisi ile ilgili eğitsel video izleme, %16.7’si Türkçe Dil etkinliği yaptıkları görülmektedir.

“Okul öncesi eğitimde ODÖ ortamlarına ilişkin öğretmen görüşleri belirleme formu”nda yer alan nicel bulgulara ilişkin okul öncesi eğitimde ODÖ ortamlarında gezi esnasında yapılan etkinlikler ile ilgili sonuçlar aşağıda Tablo 10’da yer almaktadır.

Tablo 10. Okul Öncesi Eğitimde ODÖ Ortamlarında Gezi Esnasında Yapılan Etkinlikler

	f	%
Çocukların öğrenme ortamını gözlemlemesi	461	25.0
Oyun etkinliği (Öğretmenin oynattığı kurallı oyun etkinliği)	181	9.8
Türkçe etkinliği	175	9.5
Öğrenme ortamlarında serbest oyun	153	8.3
Fen doğa etkinliği (deney vb.)	151	8.2
Sanat etkinliği	131	7.1
Ortam gezisi ile ilgili eğitsel video izleme	129	7.0
Gidilecek yer ile ilgili gözlem defteri tutma	128	6.9
Dramatizasyon etkinliği	128	6.9
Müzik etkinliği	127	6.9
Okuma yazmaya hazırlık etkinliği	58	3.1
Hiçbir etkinlik yaptırmıyorum	24	1.3
Toplam	1846	100

Tablo 10 incelendiğinde okul öncesi eğitimde ODÖ ortamlarında gezi esnasında yapılan etkinlikler %25'i çocukların öğrenme ortamını gözlemlemesi olurken %9.8'i öğretmenin oynattığı kurallı oyun etkinliği oluşturduğu görülmektedir.

“Okul öncesi eğitimde ODÖ ortamlarına ilişkin öğretmen görüşleri belirleme formu”nda yer alan nicel bulgulara ilişkin okul öncesi eğitimde ODÖ ortamlarında gezi sonrası yapılan etkinlikler ile ilgili sonuçlar aşağıda Tablo 11’de yer almaktadır.

Tablo 11. Okul Öncesi Eğitimde ODÖ Ortamlarında Gezi Sonrası Yapılan Etkinlikler

	f	%
Sanat etkinliği	359	17.1
Türkçe Dil etkinliği	317	15.2
Dramatizasyon etkinliği	291	13.9
Oyun etkinliği (Öğretmenin oynattığı kurallı oyun etkinliği)	232	11.1
Fen doğa etkinliği (deney vb.)	209	10.0
Ortam gezisi ile ilgili eğitsel video izleme	187	8.9
Müzik etkinliği	170	8.1
Okuma yazmaya hazırlık etkinliği	170	8.1
Gidilecek yer ile ilgili gözlem defteri tutma (nasıl bir yerdi)	136	6.5
Hiçbir etkinlik yaptırmıyorum	21	1.0
Toplam	2092	100

Tablo 11 incelendiğinde okul öncesi eğitimde ODÖ ortamlarında gezi sonrasında yapılan etkinlikler %17.1'i sanat etkinliği yaptığını belirtirken %15.2'si Türkçe Dil etkinliği yaptırdığını belirtmiştir.

“Okul öncesi eğitimde ODÖ ortamlarına ilişkin öğretmen görüşleri belirleme formu”nda yer alan nicel bulgulara ilişkin okul öncesi eğitimde ODÖ ortamlarına öğrenci katılım durumu ile ilgili sonuçlar aşağıda Tablo 12’de yer almaktadır.

Tablo 12. Okul Öncesi Eğitimde ODÖ Ortamlarına Öğrenci Katılım Durumu

	f	%
Öğrencilerin çoğunluğu katılır	346	66.3
Öğrencilerin tamamı katılır	138	26.4
Öğrencilerin yarısı katılır	29	5.6
Öğrencilerin çoğunluğu katılmaz	9	1.7
Toplam	522	100

Tablo 12 incelendiğinde okul öncesi eğitimde ODÖ ortamlarına göre öğrenci katılım durumu %66.3’ü çoğunluğun katıldığını ifade ederken %26.4’ü tamamının katıldığını ifade etmiştir.

“Okul öncesi eğitimde ODÖ ortamlarına ilişkin öğretmen görüşleri belirleme formu”nda yer alan nicel bulgulara ilişkin okul öncesi eğitimde ODÖ ortamlarına katılım sağlamayan öğrencilerin sebepleri ile ilgili sonuçlar aşağıda Tablo 13’te yer almaktadır.

Tablo 13. Okul Öncesi Eğitimde ODÖ Ortamlarına Katılım Sağlamayan Öğrencilerin Sebepleri

	f	%
Ekonomik olmaması ve yüksek maliyetler	305	30.6
Velilerin olumsuz tutumu	244	24.4
Ulaşım sorunu	208	20.8
Güvenlik görevlisi/güvenlik kamerası	122	12.2
Yemek ve tuvalet ihtiyacı sorunu	92	9.2
Okul dışı öğrenme ortamının temizliği ve hijyen	27	2.7
Toplam	522	100

Tablo 13 incelendiğinde okul öncesi eğitimde ODÖ ortamlarına katılım sağlamayan öğrenci sebeplerine bakıldığında %30.6’sı ekonomik sebepler ve yüksek maliyet olarak ifade ederken %24.4’ü velilerin olumsuz tutumu olarak ifade etmiştir.

“Okul öncesi eğitimde ODÖ ortamlarına ilişkin öğretmen görüşleri belirleme formu”nda yer alan nicel bulgulara ilişkin okul öncesi eğitimde ODÖ ortamlarında kaza yaşanma durumu ile ilgili sonuçlar aşağıda Tablo 14’te yer almaktadır.

Tablo 14. *Okul Öncesi Eğitimde ODÖ Ortamlarında Kaza Yaşanma Durumu*

	f	%
Herhangi bir kaza geçirmedi	419	69.5
Düşme	105	17.4
Çarpma	55	9.1
Kesik	10	1.7
Sıkışma	8	1.3
Gaz zehirlenmesi	4	0.7
Gıda zehirlenmesi	2	0.3
Yanık	0	0.0
Toplam	603	100

Tablo 14 incelendiğinde okul öncesi eğitimde ODÖ ortamlarında kaza yaşanma durumlarının %69.5’i herhangi bir kaza durumu yaşamadığını belirtirken %17.4’ü düşme kazası yaşandığını ifade etmişlerdir.

“Okul öncesi eğitimde ODÖ ortamlarına ilişkin öğretmen görüşleri belirleme formu”nda yer alan nicel bulgulara ilişkin okul öncesi eğitimde okul dışı etkinlikleri sırasında öğrencilerin his durumu ile ilgili sonuçlar aşağıda Tablo 15’te yer almaktadır.

Tablo 15. *Okul Öncesi Eğitimde Öğretmenlerin Okul Dışı Etkinlikleri Sırasında Öğrencileri Gözlem Durumu*

	f	%
Mutlu oluyor, eğleniyor	501	96.0
Hırçın tavır sergiliyor	13	2.5
Öğrencilerim okul dışı öğrenme ortamlarından hoşlanmıyor	8	1.5
Toplam	522	10

Tablo 15 incelendiğinde okul öncesi öğrencilerin %96’sı ODÖ ortamlarında mutlu oluyor ve eğleniyor.

“Okul öncesi eğitimde ODÖ ortamlarına ilişkin öğretmen görüşleri belirleme formu”nda yer alan nicel bulgulara ilişkin okul öncesi eğitimde okul dışı etkinlik çalışmaları durumu ile ilgili eğitim alma durumu sonuçları aşağıda Tablo 16’da yer almaktadır.

Tablo 16. *Okul Öncesi Eğitimde Okul Dışı Etkinlik Çalışmaları İle İlgili Eğitim Alma Durumu*

	f	%
Herhangi bir eğitim almadım	239	40.4
Millî Eğitim Bakanlığı mahalli/merkezi hizmet içi eğitimleri	207	35.0
Halk Eğitim Müdürlüğü eğitimleri	63	10.6
Üniversite onaylı belge veren kurumlar	43	7.3
STK. Özel Kurumlar ve Belediyeler aracılığıyla alınan eğitimler	40	6.8
Toplam	592	100

Tablo 16 incelendiğinde öğretmenlerin okul dışı etkinlik çalışmaları ile ilgili %40.4'ü herhangi bir eğitim almadığını belirtirken %35'i MEB'e bağlı mahalli ve merkezi hizmet içi eğitim aldıklarını belirtmişlerdir.

“Okul öncesi eğitimde ODÖ ortamlarına ilişkin öğretmen görüşleri belirleme formu”nda yer alan nicel bulgulara ilişkin okul öncesi eğitimde ODÖ ortamlarına çıkarken eşlik eden yetişkin durumu ile ilgili sonuçlar aşağıda Tablo 17’de yer almaktadır.

Tablo 17. *Okul Öncesi Eğitimde ODÖ Ortamlarına Çıkarken Eşlik Eden Yetişkin Durumu*

Okul Öncesi Eğitimde ODÖ’na Eşlik Etme Durumu	f	%
Evet	338	64,8
Hayır	184	35,2
Toplam	522	100
Okul Öncesi Eğitimde ODÖ’na Eşlik Eden Kişi/ler	f	%
Tek Başına	185	20,8
Anne	176	19,8
Okul Personeli Stajyer	165	18,6
Okul Personeli	149	16,8
İdareci	95	10,7
Sınıf Öğretmen Harici Öğretmen	67	7,5
Baba	52	5,8
Toplam	889	100

Tablo 17 incelendiğinde öğretmenlerin ODÖ ziyaretine %64.8’inin başka birilerinin eşlik ettiğini ifade ederken %35.2’si tek başlarına gittikleri görülmektedir. Bununla birlikte çoklu yanıt olarak bakıldığında işaretlenen 889 yanıtın %20.8’i ODÖ ortamına tek başlarına ziyaret ettikleri %19.8’nin çocukların yanında öğretmenle birlikte annelerin de eşlik ettiği görülmektedir.

“Okul öncesi eğitimde okul dışı öğrenme ortamlarına ilişkin öğretmen görüşleri belirleme formu”nda yer alan nicel bulgulara ilişkin okul öncesi eğitimde ODÖ ortamlarına gitme sıklığı ve geçirilen süre ile ilgili sonuçlar aşağıda Tablo 18’de yer almaktadır.

Tablo 18. *Okul Öncesi Eğitimde ODÖ Ortamlarına Gitme Sıklığı ve Geçirilen Süre*

Okul Öncesi Eğitimde ODÖ Ortamına Gitme Sıklığı	f	%
Bir dönem boyunca iki ya da üç	392	75.1
Ayda bir	81	15.5
Haftada bir	29	5.6
İki haftada bir	20	3.8
Toplam	522	100

Okul Öncesi Eğitimde ODÖ Ortamında Geçirilen Süre	f	%
0-60 dk.	242	46.4
61-120 dk.	217	41.6
121-180 dk.	53	10.2
181 dk. ve üzeri	10	1.9
Toplam	522	100

Tablo 18 incelendiğinde öğretmenlerin okul dışı öğrenme ortamına gitme sıklığı şu şekilde görülmektedir. Dönem boyunca iki ya da üç ODÖ ortamına ziyaret gerçekleştiren öğretmenler %46.4 iken ayda bir ziyaret gerçekleştiren öğretmenler %15.5 olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin çok sık ODÖ ortamında ziyaret etmedikleri görülmektedir. Bununla birlikte ODÖ ortamında geçirilen süre göz önünde bulundurulduğunda %46.4’ü 0-60 dakika arasında vakit geçirirken, %41.6’sı 61-120 dakika arasında vakit geçirmektedirler.

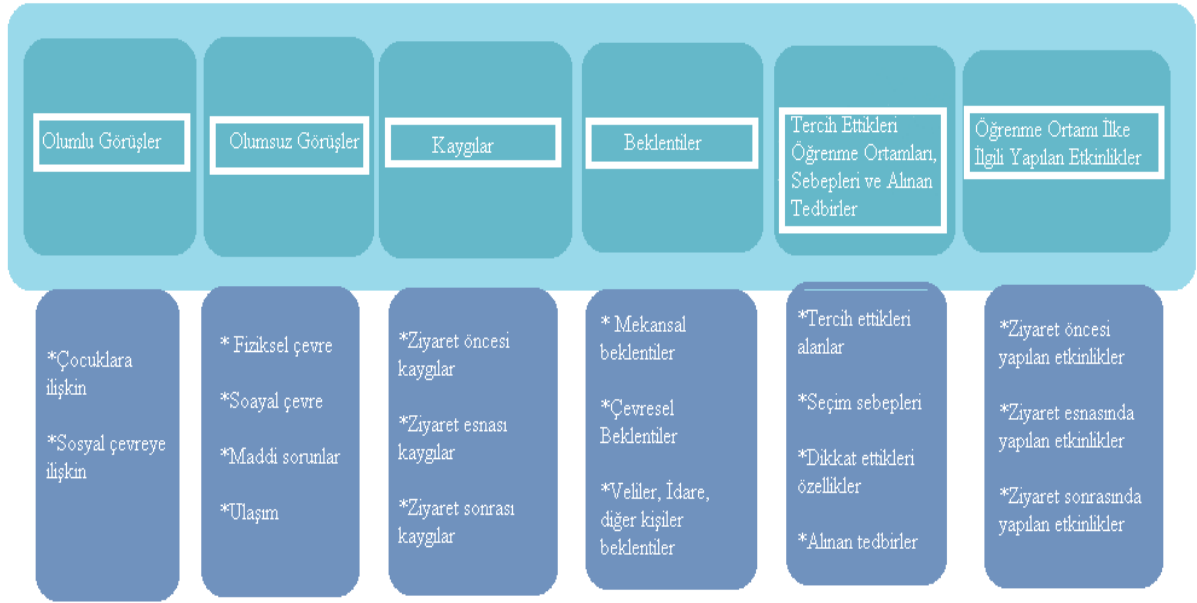
Nitel Boyuta İlişkin Bulgular

Araştırmada okul öncesi eğitimde ODÖ ortamlarına ilişkin öğretmen görüşlerini almak üzere gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen verilerin içerik analizi ile incelenmesi sonucunda altı tema belirlenmiştir:

- 1) Öğretmenlerin ODÖ ortamlarına yönelik olumlu görüşleri
- 2) Öğretmenlerin ODÖ ortamlarına yönelik olumsuz görüşleri
- 3) Öğretmenlerin ODÖ ortamlarına ile ilgili kaygıları
- 4) Öğretmenlerin ODÖ ortamları ile ilgili beklentileri

- 5) Tercih ettikleri öğrenme ortamları, sebepleri ve alınan tedbirler
- 6) Öğrenme ortam öncesi, esnası ve sonrasında yapılan etkinlikler

Şekil 1. Öğretmenlerin ODÖ Ortamlarına Yönelik Görüşleri

Öğretmenlerin ODÖ Ortamlarına Yönelik Olumlu Görüşleri

Araştırmanın nitel verilerinin analizi sonucunda “öğretmenlerin ODÖ ortamlarına ilişkin olumlu görüşleri” ile ilgili katılımcıların (a) çocuklara ilişkin, (b) sosyal çevreye ilişkin faktörleri dile getirdikleri görülmüştür.

Çocuklara İlişkin

Okul öncesi eğitimde ODÖ ziyaretleri ile ilgili 14 öğretmenin 10 tanesi çocukların yaş grubu itibarıyla somut deneyim kazandığı ve beş duyuya hitap ettiği için olumlu yaşantı ve düşüncelerine ilişkin olarak düşüncelerini ifade etmişlerdir.

Bir öğretmen çocuk için uygulama fırsatı sunması hakkında olumlu düşüncesini şöyle ifade etmiştir:

K.1. “Çocukların hani sadece teorikte kalmayıp uygulayarak bizzat görerek yaşadıkları şeyleri daha kalıcı olduğu için Bu tarz deneyimler çocuğun daha iyi öğrenmesini öğrendiklerini içselleştirmesini sağlar. Dolayısıyla işlenen konuları bu tarz okul dışı deneyimler ile pekiştirmek çok daha güzel ve kalıcı bir öğrenme sağlar.”

Bunun yanı sıra okul öncesinde ODÖ ortamlarının çocuklarda güzel anı olarak kaldığını belirten bir öğretmen:

K.3. “Ya bir kere hani okulun dışına çıkmak çocuk için unutulmaz bir anı oluyor en başından yani hani tatlı bir etkinlik çünkü hep okulun içindeyiz hep aynı etkinlikler yani bir yere gitti mi olayından çocuğa

bahsettiğimiz de bile okul dışında ne olursa olsun. Çocuk onu bir hafta öncesinden beklemeye başlıyor yani çocuğa bir heyecan katıyor o. O konu hakkında ilgi uyandırıyor yani çocuğun hiç yani hani ilgi alanı olmadığı, bilmediği bir şeyse bile hani bu konu hakkında çocuk ilgi duymaya başlıyor. Evde hani kendisi gerekiyorsa annesi ile babası ile annesi babası bilgilendiriyor bu konuda annesiyle babasıyla da diye iletişime geçmiş oluyor ekstradan. Yani araştırmaya hedefliyor öncesinde mesela gideceği yerle ilgili merak uyandırıyor onda hani gittiğinde de öyle hani ben şöyle düşünüyorum hani çok fazla da yapmadığımız için belki de mi yani ömür boyu aklında kalacağı bir anı olarak kalıyor çocukta. Hani öğrendiği şeyleri somut bir şekilde yaparak yaşayarak görmüş oluyor yerinde. Kalıcılaştırıyor yani öğrendiği şeyleri kalıcı hale getiriyor.” şeklinde ifade etmiştir.

Çocuklarda kalıcı öğrenme için okul dışı öğrenmenin avantajlı olduğunu dile getiren bir öğretmen bu konu hakkında:

K.6. “Çocuklarda hem kalıcı bir etki bıraktığını düşünüyorum. Hem görsel hem işitsel olarak çocuklara daha fazla etki bıraktığını düşünüyorum. Ayrıca çocuklar dokunarak öğrendikleri için dokunsal öğrenciler oldukları için 5-6 yaş döneminde. Çocukların daha hızlı öğrendiğini ve hafızalarında daha kalıcı yer ettiğini bende yaşayarak öğrendim. Daha önce beraber gittiğimiz ve sınıfta yaptığımız etkinlikleri beraber gittiğimiz yerle ilgili anılarla birleştirerek kalıcı b/8-88ıoir bilgiye dönüştürdüler böyle.” ifadelerinde bulunmuştur.

Benzer şekilde beş duyuya hitap ettiği için öğrenmeyi kolaylaştırdığını ifade eden başka bir öğretmen bu konuda şunları söylemiştir:

K.8. “Görerek, ilk elden canlı bir şekilde öğreniyorlar. Gösterme yok, kayıt yok, çocuk kendisi görüyor. Kendisi inceliyor. Bir salyangozu bile gördüğünde ne şekilde olduğunu gördüğünde çizmesi çok kolay oluyor. Ama bilgisayardan açtığınızda bu şekilde olmuyor ya da kitaptan gördüğünde gördüğünü resmedemiyor. Ama dışarıda görüp incelediğinde onu sınıfta herhangi serbest zaman etkinliğinde resim yaparken çok güzel resmedebiliyor büyük avantajları olduğunu düşünüyorum.” ifadelerinde bulunmuştur. Benzer şekilde başka bir öğretmen bu konu hakkında:

K.13. “Yaparak yaşayarak öğrenme her zaman daha çok önemiştir ben. O yüzden çocukların ortamında gördükleri yerler daha kalıcı öğrenmeler sağlıyor. Beş duyuya hitabet ettiği için sınıf ortamından daha çok daha aktif oldukları bir ortam oluyor en azından.” açıklamasında bulunmuştur.

Yaparak yaşayarak öğrenmenin küçük yaş grubunda ki önemini vurgulayan bir öğretmen ODÖ hakkında olumlu düşünceleri hakkında şunları söylemiştir:

K.12. “... bizim çalışma grubumuz 3-6 yaş olduğu için çocuklar bu dönemde işlem öncesi dönem olarak nitelendiriyoruz ve bu da daha fazla çocuğun dokunarak öğrenmesi aktif öğrenmeyi daha yakın kılar ve bu yüzden biz okul dışı ve bizim sistemimiz gereği de çalıştığım okulun sistemi gereği de çocukları bu şekilde yönlendirerek dokunarak öğrenmelerini hedefliyoruz..” Benzer şekilde yaparak yaşayarak öğrenmenin çocuk açısından faydalı olduğunu belirten bir öğretmen bu konu hakkında olumlu düşüncelerini şöyle ifade etmiştir:

K.1. *“Yaparak yaşayarak öğrenme her zaman daha çok önemişiyorum ben. O yüzden çocukların ortamında gördükleri yerler daha kalıcı öğrenmeler sağlıyor. Beş duyuya hitabet ettiğı için sınıf ortamından daha çok daha aktif oldukları bir ortam oluyor en azından.”*

Sosyal Çevre

Öğretmenleri ODÖO hakkında çocukların günlük yaşam becerilerine sahip olması, sosyal beceri kazanması, toplumsal kuralları öğrenmesi açısından olumlu düşüncelerini dile getirmişlerdir.

Çocukların yaşayarak öğrenmesi hakkında olumlu düşüncelerini dile getiren bir öğretmen bu konu hakkında şunları söylemiştir:

K.10. *“Yaşayarak öğreniyorlar. Keşfederek öğreniyorlar en önemlisi. Yaşamlarından bir parça olduklarını düşünüyorum her zaman ve daha kalıcı öğrenmenin gerçekleştiğini inanıyorum.”*

K.9. *“Öğrenme zaten tek bir yerde, tek bir zamanda olan bir eylem değil. Sürekli devam eder ve bununda sürekli olması gerekir. Çocukta bazı davranışların kalıcı hale gelebilmesi için bazı şeyleri özümseyebilmesi için okul dışı etkinliklere de yer verilmesi gerekiyor. Okul dışındaki zamanlarında yapılandırılması gerekiyor.”*

Benzer şekilde sosyal çevre bakımından olumlu düşüncesini dile getiren bir öğretmen:

K.11. *“En büyük avantajı bence bizzat çocuklar gördüğü için yaşayarak öğrendiğı için daha kalıcı oluyor öğrenme ve normal öğrenme sürecinin dışında bir ortam olunca çocukların daha çok ilgisini çekiyor. Daha çok dikkatlerini çekiyor. Daha etkin bir katılımı daha keyifli bir şekilde katılıyorlar. İlgiilerini daha çok o noktada tutabiliyorlar. Benim için en önemli artısı bu şuan ve okulda sahip olamadığımız çevresel etkenler olsun ya da farklı şeyler olsun onlara ulaşabilme.”* ifadelerinde bulunmuştur.

Çocukların sınıf dışında bir ortam görmesi ve sosyalleşmesi açısından olumlu düşüncelerini dile getiren bir öğretmen bu konu hakkında düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir.

K.7. *“Ya çocuğun sosyalleşmesini sağlamak, sosyal hayatla ilgili deneyimler kazanmasını sağlanması, arkadaşlarıyla bir ortamda bulunmasını sağlaması işte dışarıda bir ortamda nasıl davranmalı ne yapmalı nasıl gözlemlemeli onu öğrenmesini sağlıyor benim açımdan.”*

Öğretmenlerin ODÖ Ortamlarına Yönelik Olumsuz Görüşleri

Araştırmanın nitel verilerinin analizi sonucunda “Öğretmenlerin ODÖ ortamlarına ilişkin olumsuz görüşleri” ile ilgili katılımcıların (a) fiziksel çevre, (b) sosyal çevre, (c) maddi sorunlar, (d) ulaşım ile ilişkin faktörleri dile getirdikleri görülmüştür. Okul öncesi eğitimde ODÖ ortamlarına ilişkin öğretmenlerin ODÖ ortamlarına ilişkin ilgili olumsuz düşüncelerine ilişkin olarak hijyen, güvenlik, idarenin olumsuz tutumları, velilerin olumsuz tutumları ve önyargıları,

ODÖ ortamların okul öncesi öğrencilerine uygun olmaması, ulaşım sorunu, maddi sebepler, yaş grubunun küçük olması unsurlarını dile getirdikleri görülmüştür.

Fiziksel Çevre

Katılımcı 14 öğretmenden 11 katılımcı ODÖ ortamında fiziksel çevre bakımından güvenlik, hijyen, sınıfların kalabalık olması, kaynaştırma öğrencisinin bulunması, hava koşulları ve iklimi konusunda olumsuz görüşlerini dile getirmiştir. Örnek olarak, bir öğretmeni güvenlik sorunu açısından olumsuz görüşlerini şu şekilde açıklamıştır:

K.13. “Koordinasyon küçük yaşta çalıştığın zaman işte servise binme inme giderken gelirken hâkimiyet işte gelişim geriliği olan çocuklar için özel birinin olma ihtiyacı. Fiziksel anlamda bir engel durumu olan çocuk için ekstra birinin yardım durumu. Kalabalık grup olduğu zaman özel gereksinimlinin tuvalet ihtiyacı olsun onlar için özel biri gereksinimi ya da yeni bir yere adapte olması konusunda işte yabancılık çekme ve böyle duygusal anlamda ağlama sıkıntıları... kaza olma sebebi ya da kaybolma psikolojisi ile de öğretmeni alt benliği yoruluyor ister istemez.”

Bunun yanı sıra güvenlik ile ilgili kaza konusunda olumsuz deneyim yaşayan bir öğretmeni bu konu hakkında düşüncelerini şu şekilde belirtmiştir:

K.8. Müdür yardımcılığı yaptığım dönemde gezilere katılmak durumunda idim anaokulunda. Bir öğrencinin bir veli çok küçük 3 yaş grubuydu anaokulu. Yakın mesafe de fırına gittiler geziye. Ekmek aldılar döndüler. Bir yanda arabaya binmek isterken sensörlü araçlar 3 yaş grubu olduğu için daha dikkatli gidiliyor. Araç konusuna dikkat ediliyor. Sensor çocuğun parmaklarını bir an da çocuk uzanıyor. Yani bizim binme aşamamızda bir anda böyle kaşla göz arasında olan bir olaydı. Üç parmağı etinden sıyrılmış tamamen şu sallanan düzeyde idi. Çok ürkütücü idi.” şeklinde ifade etmiştir.

Güvenlik ile ilgili olumsuz düşüncelerini belirten başka bir öğretmeni bu konu hakkında şu düşünceleri dile getirmiştir:

K.2. “Güvenlik... Güvenlik yani çocukların okul dışı ortamların yani iyi seçilmesi lazım. Herhangi bir güvenlik sorunu teşkil etmemesi lazım. Yani ben güvenlik konusunda biraz fazla şeyim de o yüzden özellikle gideceğim ortamları mutlaka güvenliğine dikkat ederim. Öncesinde gidip inceleme yaparım. Yani en büyük sorun güvenlik, ulaşım.”

Aynı şekilde başka bir öğretmeni güvenlik hakkında olumsuz düşüncelerini şöyle ifade etmiştir.

K.4. “Onun dışında güvenlik açısından sıkıntılarımız olabiliyor. Hani sağlık, ilkyardım bilgisi olmayan bir öğretmenin dışarıda bir kaza yapma maruz kaldığı zaman ne yapacağını bilmemesi büyük problem teşkil eder açıkçası.”

Benzer görüşlere sahip başka bir öğretmen bu konu hakkında:

K.11. “Bence en büyük dezavantajı güvenlik. Küçük çocuklarla kalabalık gruplarla bu tarz yerlere gitmek güvenlik sorunu oluşturabiliyor. Onun haricinde bir sorun göremiyorum açıkçası.” açıklamasında bulunmuştur.

Fiziksel çevre açısından olumsuz görüşünü dile getiren Eskişehir’de görev yapan bir öğretmeni iklim koşulları ile ilgili olumsuz düşüncesini şu şekilde ifade etmiştir:

K.10. “Dediğim gibi hava şartları bizi çok etkiliyor. Kışın özellikle kar yağdığı zaman ulaşım şartları ile alakalı risk almak istemiyorlar. En önemli karşılaştığımız sebeplerden birisi bu. Hâkimiyet biraz zorlaşabiliyor. Her çocuğa aynı anda aynı duyguları aynı hazzı yaşatmayabiliyor. Bazıları o etkinliği yaparken keyif alabiliyor. Bazısı istemeyebiliyor. Bununla ilgili dezavantajları oluyor ama yani yine de okul içerisinde daha etkili olduğunu düşünüyorum.”

İklim koşulları hakkında olumsuz düşüncesini dile getiren Erzurum’da görev yapan öğretmen bu konu hakkında düşüncelerini şöyle söylemiştir:

K.12. “Dezavantajları tabi ki de çalışma grubumuz çok küçük olduğu için çok fazla kazaya denk gelebiliyoruz bazen. Bir yandan özerkliklerini kazandırılmalı derken açık ortam olduğu için olumsuz hava koşulları mesela benim yaşadığım ili baz alırsak Erzurum çok soğuk bir şehir ve dezavantajları dışarı çıktığında hastalık gibi şeyler olabiliyor. Artı okulun fiziki şartları dezavantaj olabilir. Çevremiz çok güvenilir olmayabilir. Artı dışarı çıktıklarında çocukların düşme tehlikeleri yaralanma riskleri dezavantajları arasında var.”

Sosyal Çevre

Okul öncesi eğitimde ODÖ ortamında sosyal çevreden kaynaklanan olumsuz yaşantı ve düşüncelerine ilişkin olarak; bakımından velilerin önyargı ve tutumu, okul idaresinin olumsuz tutumu, çocukların yaş grubunun küçük olması gidilen kurumda anlatılanların çocukların yaş düzeyine inememesine ilişkin unsurları dile getirdikleri görülmüştür.

Öncelikle okul öncesi eğitimde ODÖ idare ile ilgili sosyal çevre kaynaklı yaşadığı olumsuzluğu dile getiren bir öğretmen bu konuda şunları söylemiştir.

K.8. “Dezavantajları okul idaresinin uygun bulup da izni onaylaması. Bizim için uygun olabiliyor ama onlar için uygun olmayabiliyor. Biz götürürken daha da çok cesurca davranırken okul idareleri okul idareleri biraz bu konuda çekingen davranabiliyor maalesef. Şuan ki okulumda geçmiş okullarımda aynı deneyimi yaşadım. En büyük sorun izin alma problemi. Güvenlik problemi.”

Yaş grubunun küçük olması sebebiyle olumsuz düşüncelerini belirten bir öğretmen bu konu hakkında şunları belirtmiştir:

K.6. “Okul öncesi olarak grup olduğumuz için küçük bir grupta gidemiyoruz sayımız çok. Sayı çok olduğu için her çocuğun kontrolü biraz zor oluyor sınıfta bir de özel eğitim öğrencisi varsa kaynaştırma varsa çok daha zor dikkatimiz çabuk daha olabiliyor. Öğrencilerle birebir ilgilenmemiz sınıf içindeki gibi olmuyor en büyük dezavantaj bu. Bir de gittiğimiz yerde ki iş sağlığı güvenliği ile ilgili güvenlik açıkları

olabiliyor atıyorum veteriner gittiysen çocuklar ellerini kedilerim ya da köpeklerin olduğu kafeslere sokmak isteyebiliyorlar ya da gittiğimiz yerde koşarken sınıf içinde de olabilir ama dışarıdaki etkileri daha fazla oluyor müdahale etmemiz daha zor olabiliyor.”

Okul öncesinde ODÖ ortamında gittiği kurumla ilgili olumsuz deneyimini dile getiren bir öğretmen bu konu hakkında şunları ifade etmiştir:

K.2. “Mesela bir huzurevi gezisi yapmıştık hiç unutmuyorum. Yaşlılar bizim yüzümüze bakmadılar. Biz ne hayallerle gitmiştik oraya ama yani bizi gürültü gibi gördüler kargaşa gibi gördüler. Böyle yani çok kötü bir geziydi. Ben hayatımda öyle bir kötü gezi yaşamadım yani huzurevi gezisi normalde yani ben daha farklı duygular içinde gitmiştim. Evet yani çok daha farklı mutlu olarak gitmiştim ama keşke gitmeseydim diyerek geri döndüm bir kez oldu. Yani o yüzden hayaller ve gerçekler durumu olabiliyor yani. Kurumlarla haberdar oldukları için çok fazla bir sıkıntı yaşamadık ama hani biraz da şey oluyor böyle eğer çocukları seven kişiler değilse tahammül seviyesi biraz düşük oluyor ve bizimkiler yaş grubu itibarıyla biraz daha meraklı, daha konuşkan daha hareketli oldukları için hani bir an önce gitseler de kurtulsak gözüyle bakabiliyorlar. Yani bunun dışında bir de servisçilerle ilgili şeyler yaşıyoruz. Ne zaman çıkacaksınız hocam? İçeri de ne zaman bitecek işimiz bilmiyoruz mesela. Hani uzun sürebiliyor, kısa süre biliyor yani. Servisçiler bizi bırakıp gidebiliyorlar onları bulmaya çalışıyoruz. Ya bu tarz şeyler yaşıyabiliyoruz.”

Velilerin olumsuz tutumu hakkında görüşünü belirten öğretmeni bu konu hakkında şunları ifade etmiştir:

K.5. “En rahatsız olduğum şey çağırdığımız velilerin biraz sorumsuz davranmaları, yine çok iş yükünün öğretmenlere binmesi oldu. Yani aklım hep çocuklarda kaldı. Velilerle belki bir plan program yapılabilirdi yani biraz orada biraz özeleştiriyorum. Direk onları geziye dâhil ettik yani. Onlarla ön bir görüşme yapmamıştım. Orada da tamam tek tek saydık ettik ama yine en çok rolü ben üstlendim. Biraz pasif kaldılar. En çok rahatsız olduğum konu o oldu.”

Yaşadığı olumsuz deneyimlerden birinin veliler ile ilgili olduğundan bahseden bir öğretmen şunları söylemiştir:

K.1. “Karşılaştığımız problemler den biri veli ayağı. Veliler “yok hava soğuk yok hava sıcak” hani çocuklarını geziye göndermek ya da izin belgesi imzalamakta zamanında doldurmadıkları getirmediikleri için süreç biraz uzuyor veli açısından bu sıkıntı var.”

Çevresel şartlar konusunda İstanbul’da görev yapan bir öğretmen gidecekleri yer de boş gün bulamama ve randevu alamama konusunda olumsuz deneyimini şu şekilde dile getirmiştir:

K.7. “Mesela Fatih’te şey var Yedikule Bahçe diye bir yer vardı. Gidip yer ayırtacaktık. Çocuklar işte oraya gidiyor toprak ekliyor sakıya tohum falan ekliyorlar. Orada işte ücretsiz mesela servis, otopark ondan sonra şey var ve çay falan veriyorlar. Çocuklar hem toprakla oynuyorlar hem ekip biçiyor hobi bahçesi gibi bir şey ama 2 ay boyunca doluymuş o kadar yoğun ilgi görüyor ki hani yer bulamadık mesela okul kapandığı için bir şart bu mesela çok yoğun olması. İstanbul’da böyle bir durum var. Her yer çok yoğun. Nereye gitsen randevu yaza doğru okullar falan başvuruyoruz bu tarz yerlere çabuk doluyor. Bazı ilçeler mesela kendi okullarını öncelikli olarak yapıyor, bizim ilçede daha çok betonarme bir yer olduğu için öncelikli olduğumuz bir yer yok. Mecbur sıra bekliyoruz.”

Maddi Sorunlar

Okul öncesi eğitimde ODÖO ziyareti ile ilgili 14 öğretmenin 10 tanesi maddi sorunlarını dile getirmiştir. Bu konu hakkında bir öğretmen:

K.4. *“Okul dışı öğrenmede dezavantajları şöyle olabilir hani ekonomik anlamda bir sıkıntı yaşıyoruz bazen. Hani bir yere gezi düzenlediğimiz zaman velinin sosyoekonomik durumu kötü olabiliyor. Katılım göstermeye biliyorlar. Hani en büyük engel şöyle söyleyeyim maddiyat. Tek sıkıntımız o. O halledildikten sonra gerisi gelir diye düşünüyorum”* şeklinde ifade etmiştir.

ODÖ ortamına sık sık ziyaret yapamadıklarını gitme sıklığını yetersiz bulan bir öğretmen bu konu hakkında düşüncelerini şöyle ifade etmiştir:

K.10. *“Kesinlikle benim okulum adına yeterli değil. Yani biz mesela ayda iki kez belki iki ayda bir kez bile olabiliyor. Hem hava şartları hem de bizim en büyük sıkıntımız maddi ve ekonomik gücü düşük olduğu için ailelerin biz servis sıkıntısı yaşıyoruz. O yüzden bunlarda bizim için bir dezavantaj yani.”*

Tüzel kurumların yüksek fiyat talepleri sebebiyle ODÖ ortamlarını yeti sıklıkla düzenleyemediklerini belirten bir öğretmen bu konu da şunları söylemiştir:

K.3. *“Fiyata göre yüksek ise bizde ona dikkat ediyoruz fiyatı yüksekse ne yazık yani götürmek istemiyoruz hani 20 lirayı geçmeyecek etkinlikler olmasına özen gösteriyoruz. Biz de hani onun yüksek meblağlar istemediğimiz için katılım düşmüyor.”*

Velilerin maddi konusunda olumsuz tutumları ve sosyoekonomik düzeylerinin yetersiz olması sebebiyle bazı etkinlikleri gerçekleştiremediklerini belirten bir öğretmen bu konuda şunları söylemiştir:

K.7. *“Onun dışında mesela birkaç müzeye falan gitmek istiyorduk ama bunu da veliler çok istemedi. Bazıları mesela işte para konusunda sıkıntı yapıyor. Mesela Çikolata Müzesi var girişi 75 TL üstüne bir de servis falan eklenince çok pahalı oluyor diye veliler katılmak istemedi.”*

Ulaşım İlişkin

K.14. *“Ulaşım en büyük problem. Maddiyat keza problem. Ondan sonra sayı öğrenci sayısı problem. Personel eksikliği problem. Servis imkânları problem. Bu tarzda problemler var.”* şeklinde düşüncelerini dile getirmiştir.

Bunun yanı sıra bazı öğretmenleri ODÖO ziyareti için servis ücreti konusunda velilerin sosyoekonomik durumunun buna uygun olmadığını söylemiştir. Örnek olarak bir öğretmen bu konudaki düşüncelerini şu şekilde belirtmiştir:

K.10. *“Bununla beraber dediğim gibi maddi ekonomik düzeyi düşük olduğu için bazı aileler ne yazık ki servis ücretini karşılayamıyor. Bizim aslında en büyük problemimiz o. Bugüne kadar çoğu okul için büyük şehir servis gönderiyor idi. Fakat o mazotların fiyatlarının artması çok etkiledi ve artık onlarda bize*

destek çıkmamaya başladı ve dolayısıyla gittiğimiz yerlerin giriş ücretleri harici birde ulaşım ücretleri eklenince ailenin maddi ekonomik gücü yeterli gelmiyor. Okulunda zaten bütçesi belirli.”

ODÖO ulaşım ile ilgili bir öğretmen servis sorununa yönelik olumsuz düşüncesini bir öğretmen şu şekilde belirtmiştir.

K.7. “İdare genelde çok fazla gezi istemiyor. Hani riskli olur bir şey olur diye bir de mesela para harcıyor işte para karşılanmıyor okuldan talep ediyorsun. En azından servis kısmına okul karşılarsın diye bu tarz bir maddi yük olduğu için genelde istemiyor ama biz ısrar ettiğimiz için yapıyorlar. Velilerde maliyetini durumuna göre istiyor ve ya istemiyor.” şeklinde ifade etmiştir.

Benzer şekilde ODÖO ziyareti sırasında ulaşım konusunda olumsuz düşüncelerini ifade eden bir öğretmen bu konuda şunları belirtmiştir:

K.1. “Zaten anasınıfı olduğu için çok uzak mesafeli yerlere geziler yapamıyoruz. Ama onun dışında ilçe içinde bile olsa tabii ki bir ulaşım aracına ihtiyaç duyuyoruz. Trafığe girme durumu olabiliyor hani çocukların yoldan geçecek durumlar da ulaşım aracı olması gerekiyor. Onda da araç ayarlama da bir sıkıntı yaşayabiliyoruz. Genelde hani öğrenci servislerinden ayarlamak istediğimiz de saatler uyuşmayabiliyor. Fiyat olarak tabii ki velilerden hani para isteme konusunda biraz sıkıntı olabiliyor... Bir keresinde de hani dediğim gibi idaremiz araç ayarlarım deyip ayarlamadı mesela son dakika kendi aracım ve onun aracı ile beraber çocukları doluşturup o şekilde götürmüştü kütüphaneye falan mesela. Çok riskli bir durum aslında şöyle baktığınızda kısa mesafede olsa böyle bir deneyim yaşamıştım bu da benim sonradan gezi yapma isteği düşürdü. Bu riski almış olmak beni tedirgin etti sonrasında da mesela normalde çok istediğim bir şey, çok yapmak istediğim bir şey ama kendimi geri çekmeme sebep oldu gezi yapmak istememe rağmen.”

Öğretmenlerin ODÖ Ortamlarına Yönelik Kaygıları

Öğretmenlerin ODÖ ortamlarına yönelik kaygıları (a) öğrenme ortamı ziyaret öncesi kaygılar (b) öğrenme ortamı ziyaret esnası kaygılar (c) öğrenme ortamı ziyaret sonrası kaygılar olmak üzere üç kategoride toplanmıştır.

Öğrenme Ortamı Ziyaret Öncesi Kaygılar

ODÖ ortamına ziyaret öncesinde gidilecek kurum ve kuruluşlar çocukların seviyesine uygun anlatıp anlatamayacakları konusunda kaygısını belirten bir öğretmen bu konu da şunları ifade etmiştir:

K.3. “Dediğim gibi gittiğimiz yerler büyükler için yerler olduğu için hani bazen çocukların seviyesine inemeyebiliyorlar. Çocuklar gibi düşünmeyebiliyorlar. O tür problemler olabilir ya ben de yani Dekafoka giderken o kaygıyı yaşadım. Acaba hani ilk başta çok gitmeyi de düşünmedim hatta. Hani gittim bir baktım sanki hiçbir şey yok gibi geldi dedim. Hani ben buraya niye getireceğim çocukları hani ben de mesela Caretta caretaları görür müyüz diye ümit ediyordum açıkçası öncesinde. Sonra gittim bir baktım hani sadece şeyler maketler filan var hani verimli olmaz mı acaba diye düşündüm. Sonra giden okulları

gördüm. Hani kesinlikle başkalarından deneyimleri faydalanmak lazım. Onlar verim aldık dediler onlardan olumlu dönüşler duydum ve ondan sonra gitmeye karar verdim hani. Başkalarının deneyimlerini kesinlikle hani sormak lazım. Hani gidip veririm aldınız mı? Çocuğa uygun muydu? Bazen planlandığı gibi gitmiyor gerçekten.”

ODÖO öncesinde çocukların kaybolma, kaza durumu yaşanması gibi kaygılar taşıdığını belirten bir öğretmen bu konu hakkında kaygısını şu şekilde ifade etmiştir:

K.1. “Tabii ki biraz gidene kadar kaygı hissediyorum çocukların dağılmaması, eksik var mı kim nereye gitti gibi kontrol altında tutmak. Birileri parkı görünce önde koşturup gidebiliyorlar. Kimisi arkada kalabiliyor.” Benzer şekilde kaybolma durumu ile ilgili kaygısını dile getiren bir öğretmen bu konu hakkında şunları ifade etmiştir:

K.12. “Yani açıkçası gitmeden önce her öğretmende bir tedirginlik oluyor. Acaba kaybolurlar mı? Bir şey olur mu? Mesela benim sınıfı az kişilik bir sınıf. 8-9 kişilik bir sınıftı ama 17-18 kişilik sınıflarımızda var. Açıkçası büyük bir korku yaşıyor tabi ki de. Bir yandan da çocukların dışarı çıkmalarını çok istiyoruz. Deneyim yaşamalarını çok istiyoruz. Gitmeden önce bir tedirginlik var. Gittiğimizde hani onları koruma kollama gibi bir durumumuz oluyor. Ama döndükten sonra bir rahatlama kesinlikle geliyor bir sorun yoksa. O günü güzel geçirdiğimizi kesinlikle inanıyoruz zaten dönütlerini aldıkça.”

Benzer şekilde kaza durumu yaşama kaygısı taşıdığını belirten başka bir öğretmen bu konuda şunları belirtmiştir:

K.3. “Öncesinde tabii ki kaygılı, stresli bir terslik olabilir mi? Bir kaza durumu olabilir mi? Herhangi bir çocuğa bir şey olabilir mi tehlikesi olduğu için hani mutlaka stres, kaygı durumu oluyor.”

Benzer şekilde başka bir öğretmen ziyaret incisi kaygısını şöyle ifade etmiştir:

K.11. “Okul dışı etkinlik ortamlarında kendimi nasıl hissediyorum genellikle öncesinde genelde kaygılıyım. Çünkü o kadar çok çocuk emanet edilince başlarına herhangi bir olumsuzluk gelmesinden olumsuz durum yaşanmasından çocukların kaybolmasından korkuyorum. O yüzden birazcık kaygılıyım gezilere gitmeden önce.”

ODÖ ortamında davranış problemi yaşayan öğrencilerin uyum sağlayamaması konusunda kaygı taşıdığını belirten başka bir öğretmen bu konu hakkında şunları ifade etmiştir:

K.5. “Öncesinde de oradaki kuralları net verememek olabilir. İşte yani gittiğimiz yerde bunları bunları yaparsak daha iyi olur diye konuşuyoruz ama bazen tam oturmuyor ve bu beni kaygılandırıyor yani hani orada biri bir yere koşuyor biri bir yere koşuyor. O şeyi yakalayamıyoruz yani zaten o şeyi o dengeyi kurana kadar bu sefer etkinlikler kaçıyor asıl amacımız dan kopmuş oluyoruz. Öyle biraz olmuş olması için oluyor bazen geziler hani geldik gezdik ama Oğlum dur çocuğum dur ile geçiyor. En büyük kaygılarım bunlar. İlk olarak çocukların başına bir iş gelmesi 2. olarak da amacına uyumaması hani bu davranış problemlerinin daha ağır basması.”

Ziyaret edilecek öğrenme ortamı ile ilgili kaygı taşıdığını belirten bir öğretmen bu konu hakkında şunları söylemiştir:

K.6. “Etkinlik öncesi eğer o mekâna gitmediysem bir sıkıntı oldu gidemediysem biraz tedirgin oluyorum. Neyle ile karşılaşacağımı bilmediğim için ama gidip planlanan öncesinde yaptıysam bir sıkıntı yaşamıyorum. Tabii çocuktan, çocuklar her gün aynı olmuyor. Farklı davranışlar, farklı tepkiler verebiliyorlar. Bazen o gün hasta olabiliyor hani ateş vesaire değil hasta o çocuk o gün modun da değil, keyfi yerinde değilse, üzgün olabiliyor, mutsuz olabiliyor, ağlaya biliyor. O an tedirginliğim onu mutsuz ettiğim için oluyor yani mutsuz olduğu için tedirginlik yaşıyorum. Onu da bir şekilde kontrol altına almaya çalışıyorum genellikle kendi yanında olmalarını sağlıyorum.”

ODÖO ziyaret öncesinde servis ile ilgili kaygısını dile getiren bir öğretmen bu konu hakkında düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir:

K.10. “Şimdi öncesinde evet kaygılı oluyorum. Dediğim gibi en büyük stres benim nazarımda servis olayı. Çünkü belirli bir kilometre gideceksiniz ve yani ister istemez 18 öğrenci ile birlikte gidiyorsunuz ve bazen aynı servisi iki sınıf kullanmak zorunda kalıyoruz. Şimdi yan yana oturtuyorsun. Bazen yer olmadığında üç kişi oturtuyorsun. Acaba bir çocuk kaynar arada unutturum kaybolur endişesi kaygısı bende çok fazla oluyor. Tabi ki servisten indikten sonra gitmek istediğimiz yere ulaştığımızda çocukları saydığımızda kaygım birazcık azalıyor. Sonrasında da tekrar toplarken servise bıraktığım anda dönüşte rahatlıyorum. En büyük kaygım hani çocukları bir yerde unutup işte ya da diğer sınıfa karışıp böyle bir şey yaşamaktan endişe kaygı duyuyorum. Ama ne zaman ki ailelere teslim ediyorum ondan sonra eski halime geri dönüyorum. Kaygı düzeyim biraz yükseliyor yani kaygılanıyorum işin açıkçası.”

Öğrenme Ortamı Ziyaret Esnası Kaygılar

Okul öncesi eğitimde ODÖO ziyaret sırasında 14 öğretmenin 12 tanesi ziyaret esnasında kaybolma, kaza, alt ıslatma, kurumun çocukların düzeyine uygun bilgi aktaramaması gibi kaygılar taşıdıklarını ifade etmişlerdir. ODÖO ziyaret sırasında çocukların kaybolması ile ilgili kaygısını dile getiren bir öğretmen bu konu hakkında şunları ifade etmiştir:

K.9. “Yani aslında bu da karmaşık bir soru. Kaygılı oluyorum. Herhangi bir çocuğa zarar gelecek kaybolacak diye. O endişe her zaman oluyor. Ama bir taraftan da çocuklar çok mutlu oldukları için o bana da yansıyor mutlu da oluyorum. Ama ekstra da öğretmen için fazla enerji gerektiren bir durum kesinlikle bu.” ifadelerinde bulunurken benzer şekilde ODÖO esnasında çocuk hakkında endişesi ile ilgili başka bir öğretmen:

K.14. “Çoğunlukla stresli hissediyorum çünkü bir çocuğun başına bir şey gelmesini istemiyorum. Genel olarak önceliğimiz kazasız belasız gidip gelmek oluyor. Yani etkinlik sırasında da herkesi oradaki personeller ilgilenmiş olsa dahi yine çocuklar üzerinde gözümüz oluyor. Yani aman birine bir şey olmasın tarzında. Mutlulukta tabi ki yer alıyor. Sonuçta geri geldiğimizde o etkinlik bittikten sonra özellikle kazasız bir şekilde bittiğinde bu sefer o stresin yerini güzel anılarla mutlu anılarla geriye dönüp baktığımızda onu görüyoruz.” şeklinde belirtti.

Benzer şekilde başka bir öğretmen ise bu konu hakkında:

K.11. “Gezi esnasında da sürekli böyle o kaygı durumum devam ediyor sürekli böyle teyakkuzdayım diyebilirim çocukları böyle sürekli sayıyorum etrafıma bakıyorum falan” şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir.

Etkinlik esnasında herhangi bir olumsuzluk yaşama kaygısı taşıyan bir öğretmen bu konuda şunları söylemiştir:

K.7. “Etkinlik esnasında da işte mesela bir çocuk rahatsızlanır mı, hastalanır mı, bir sorun yaşar mı, işte bir kaza gibi bir şey ona çok dikkat ediyorum, gözlemliyorum, bakıyorum.”

Okul öncesi eğitimde ODÖO ziyaret esnasında yaşadığı olumsuz yaşantı ve düşünceleri sebebiyle kaygı taşıdığını ve yerine alternatif etkinlikler yaptığını belirten bir öğretmen bu konu hakkında şunları söylemiştir:

K.5. “bu sene o kadar çok zor geçti ki benim için biraz sınıfın dinamiğine de bağlı bu işler. Şimdi ben kütüphaneye gittim ama sor nasıl gittim. Canımdan can gitti yani şimdi. Açıkçası yani bunu çok açık ve net söyleyeceğim. Bu bizim için ne oluyor bir önyargı oluyor. İkisinde diyorsun nasıl olacak acaba zaten veliler de yardımcı olmuyor. Çocuklar hareketli mesela benim gittiğim de bir çocuk tam yolu atlıyordu kapıyı ben kapattım yani çocuğu zor tuttum. Çocuk yola atlamak istiyor. İstiyor yani bunu kolundan tuttum çekiyorum içeri. Eeee şimdi ben bunu bir kere yaşadktan sonra bir daha geziye gider miyim gitmem. Doğru mu yanlış mı tartışılır. Ama şöyle düşünüyor artık insan çocuğun başına bir şey gelecekte hiç gitmeyelim daha iyi. Bu sefer ne oluyor sınıf içerisinde neler yapılabilire dönüyor. Mesela Müzeler Haftası'nda sanal müzeleri gezdik. Bu bizim için daha güvenli oldu. Biraz sınıfın dinamiğine bağlı bu işler.

ODÖO ziyaret sırasında kaygının yanı sıra mutluluk yaşadığını belirten bir öğretmen bu konu hakkında şunları söylemiştir:

K.3. “Etkinlik esnasında da hem hani çocukların keyif aldığını görünce hani hem mutlu oluyorsun hem de yorucu yani hepsini birden takip etmeye çalışmak hem yorucu hem güzel sonrası da aynı şekilde hani çocukların mutlu olduğunu görünce hem mutlu oluyorsunuz tabi tatlı bir yorgunluk diyelim en iyisi biz bunu o şekilde.”

Benzer bir şekilde başka bir öğretmeni kaygının yanı sıra heyecan yaşadığını şu şekilde ifade etmiştir:

K.4. “Bugüne kadar yaptığım gezilerde hani stres kaygı çok az da olsa olur yani. Sonuçta 20-25 tane çocuk var yanınızda ve hepsi küçük bunların hani. Başlarına bir iş gelir mi gelmez mi o tarz ufak tefek kaygılarımız oluyor..”

Diğer öğretmenlerin aksine ODÖO ziyaret öncesi, esnası ve sonrasında hiçbir kaygı yaşamadığını belirten bir öğretmen bu konu hakkında şunları ifade etmiştir:

K.8. “Tüm süreçte de heyecanlı hissediyorum. Eğlenceli hissediyorum. Enerjik hissediyorum. Gitmeden önce de de bir merak duygusu bir coşku oluyor geldikten sonra o keyif duygusu oluyor. Stres hiçbir zaman yaşamadım. Yok stres ve kaygı hiç yaşamadım kendime güvenen birisiyim.”

Öğrenme Ortamı Ziyaret Sonrası Kaygılar

Öğretmenler ODÖ ortamlarına ilişkin ziyaret sonrası kaygıları hakkında amacına ulaşım ulaşmaması, çocuğa katkıda bulunup bulunmadığı, çocukların okul dışı ortamdan mutlu ve keyif alarak ayrılıp ayrılmadıkları hakkında kaygı taşıdıklarını belirtmişlerdir. Bu konuda bir öğretmen ODÖO ziyaret sonrası kaygılarını şu şekilde ifade etmiştir:

K.2. “Tamamen bitince o zaman da geziye değerlendiriyorum acaba hani neler yaptık? Gerçekten katkı sağladı mı? Neler öğrendiler bunları gözden geçiriyorum. Unuttuğumuz bir şey var mı yani eğer öğrenmelerinde eksik kalacak bir şey varsa bunu okulda tamamlamaya çalışıyorum bu şekilde.”

Benzer şekilde amacına ulaşım ulaşmadığı konusunda kaygısını dile getiren bir öğretmen:

K.5. “Üçünde de kaygım çocukların başına bir iş gelmesi kesinlikle. Her an da yani öncesinde de etkinlik sırasında da, etkinlik sonrasında da. Etkinlik sonrası için amacına ulaşmaması da olabilir. Hani nasıl desteklenebilirdi daha fazla gibi kaygılarım olabilir.” açıklamasında bulunmuştur.

Başka bir öğretmen ise bu konu hakkında:

K.6. “Sonrasında tedirginliğim acaba çocuklar buradan güzel şeyler edindiler mi? Mutlu ayrıldılar mı? Diye. Onun dışında başka tedirginliğim olmuyor.” ifadelerinde bulunmuştur.

Okul öncesi eğitimde okul dışı ortam ziyaret sonrasında kaygılarının azaldığını ve çocukların mutluluklarını görünce gezinin amacını ulaştığını gözlemlediklerini ifade etmişlerdir bu konu hakkında bir öğretmen şunları söylemiştir:

K.1. “Ama oraya vardktan sonra çocuklar ortamına alıştıktan sonra da gayet güzel soru cevapla gezerek fark etmelerini keşfetmelerini sağlayarak daha hoş bir zaman geçiyor. Onların da şaşkırmaları tepki vermeleri mutlu olmaları dokunmaları hissetmeleri bunları gördüğüm zaman da bana keyif veriyor. Gezi hani amacına ulaştığını hissediyorum. Dediğim gibi gidip gelene kadar ulaşım aşamasında biraz kaygılı ve stresli olabiliyoruz. Ama ortama girdikten sonra çocuklar alıştıktan sonra da deneyimlerini gördükçe konuşmaları, iletişimleri bizimle diyaloglarını gördükçe hoşumuza gidiyor. Ama tabii ki kontrol etme süreci hep devam ediyor.” şeklinde ifade etmiştir.

Benzer bir şekilde gezi sonrası duygu ve düşüncelerini dile getiren bir öğretmen bu konu hakkında şunları belirtmiştir:

K.13. “Valla öncesinde fazlası ile gergin. Ne oldu ne olacak ama yansıtmamaya çalışıyorum. Sonrasında aşırı mutlu oluyorum. Biraz duygusal oluyorum. Çünkü çok çok mutlu oluyorlar. Yani benim bir iki ay boyunca verebileceğim çoğu kavramı bir iki saatlik gezide tamamen kazanmış oluyorlar. Yani böyle gözlerinin içindeki sevinci görünce her dakika gezisi geliyor ve ben kırsal bölgede çalıştığım için çoğu ilkleri de birlikte yaşıyoruz. O anın mutluluğu tabi ki çok başka. Ama bir gün önceden tabi ki uyuyamıyorum. Sabah kalktığımda aşırı bir şey oluyorum. Çocukları sürekli tavuk gibi sayıyorum. Geldi mi kaç oldu, sayısı kaç oldu diye. Biraz artık biraz şeyle ilgili sakinlikle ilgili bir durum. Sen sakin olursan çocuklarda sakin oluyor. Sen panik olursan çocuklarda panik oluyor.”

Gezinin sorunsuz geçmesi ile kaygısının azaldığını belirten bir öğretmen bu konu hakkında şunları ifade etmiştir:

K.11. “Gezi sonrasına gelince sorunsuz bir şekilde tamamladıysak çocukların o sevincini görünce iyi ki gittik diyorum yani. Ama öğretmen için yorucu oluyor. Çünkü dediğim gibi etraf çok kontrollü olamayabiliyor ve gerekli yeterince destek personel eleman olmayınca zor oluyor.”

Öğretmenlerin ODÖ Ortamlarına Yönelik Beklentileri

Öğretmenlerin ODÖ ortamlarına yönelik beklentileri (a) mekânsal beklentiler (b) maddi beklentiler (c) Çevresel beklentiler (veliler, idare ve diğer) üzere üç alt kategoride toplanmıştır.

Mekânsal Beklentiler

Okul öncesi eğitimde ODÖ ortamının çoğu öğretmen tarafından mekân bakımından yetersiz olduğu ifade edilmiştir. ODÖ ile ilgili mekân beklentileri çocuk kütüphaneleri, su sporları, masal evleri, atölyeler, trafik pist alanı, botanik bahçeler, çocuk sera alanları, çocuk tiyatroları vb. ifade edilmiştir. Çocuk kütüphanesi hakkında beklentisini dile getiren bir öğretmen bu konu hakkında şunları söylemiştir:

K.10. “Bir çocuk kütüphanesi olabilir. Bir spor merkezi top havuzu olan çocukların oradan gerçekten yararlanabileceği. Şimdi bazı yaşam alanları var Eskişehir’de ama onların hep aylık giderleri var. Benim öğrencimin bunu verecek gücü yok. Yani bu tarz çocukların ya da bu tarz okulların belirlenip kesinlikle onlara havuz deneyimi yaşatmak o yüzme deneyimini yaşatmak o suyun gücünü anlatmayı çok isterdim. Herhalde ilk söyleyeceğim güzel bir yaşam alanı bir spor alanı ama sadece anasınıfını öğrencilerinin ve ihtiyacı olan bölgesel olarak yoksa gücü olanın maddi olarak yetişebilecek olanları kapsasın istemiyorum. Buna gerçekten gücü yetmeyen, çocuğuna bu hazzı yaşatamayan velilerimin yaşamasını isterim en önemlisi bu yani. İsterdim çocuklarımın bir yüzme keyfini yaşamalarını kesinlikle isterdim.” ifade ederken benzer şekilde çocukların gelişim alanlarını destekleyecek eğitici mekân olarak yaya yolları beklentisini bir öğretmen şöyle ifade etmiştir:

K.1. “Yaya yolları oluşturulabilir aslında. Çocukların güvenli bir şekilde gidip gelebileceği yaya yolları genel olarak yaygınlaştırılrsa güzel olur. Hani mesela okullara göre şu hafta şu okulu şu hafta şu okulu şu haftalarda anaokulları gezi anlamında şuralarda etkinliğimiz var. Hani mesela Çocuk Şenlikleri yapılıyor 23 Nisan da Hani bunu çocuklara uygun olacak şekilde bu tarz düzenlemeler yapılabilir aslında. Tiyatro haftasında çocuklara yönelik mesela Tiyatro gelebilir. Birçok çocuk tiyatro ile sanatla çok tanışmıyorlar. Hani biraz önce dedim ya tarihi yer bunun dışında tiyatro da hani gelen birkaç şey oluyor ama hani merkezde de mesela çocuk oyunları konusunda tiyatro anlamında mesela bir eksiklik var gibi. Hani daha fazla sanatla tanışmaları daha güzel olur aslında grupları davet etseler, farklı etkinlikler düzenleseler. Trafik Haftası ile mesela trafik yani çok önemli bir konu çok sıkıntı yaşadığımız bir konu yetişkinlerle ilgili. Trafik alanları yaratsalar hani simülasyon şeklinde çocukların akülü arabalarla trafik işaretleri ile uyabileceği ortam. Daha geniş böyle kapsamlı bir ortam yaratılması olabilir... Tiyatro sanatsal faaliyet çok önemli dediğim gibi trafik deneyimleri ile ilgili ortamlar çok önemli. Ulaşım araçlarına zaten çocuklar çok ilgi duyuyorlar. Belki hani orada uçağın belki küçük bir modeli olur. Trenin küçük bir model olur..”

Benzer şekilde çocuklar için trafik pist ortamı beklentisi olan bir öğretmen bu konu hakkında şunları ifade etmiştir:

K.3. “Biri dediğim gibi şey dedi çocukların için trafik pist alanı ve atölyeler eğitim alanında hani çok güzel olurdu yani çocukların da ilgisini çekerti atölyelerde. Bunlar da çocukların ilgisini çekebilecek atölyeler.”

Bununla birlikte bilim deneyi beklentisinde bulunan bir öğretmen bu talebini şu şekilde ifade etmiştir:

K.2. “Bilim deney evi mesela Aydın merkezde ya bizim oraya gitmemiz 45 dakika alıyor. Yani yol olmasa mesela bu tarz yerler her yerde olsa kütüphane bünyesinde de mesela bu tarz yerler açılabilir. Çok güzel şeyler vardı gerçekten çok güzel bir yerdi. Mesela şeydi Antep'te Planetaryum vardı. Onun gibi yerlerde olabilirdi buralarda. O da belediyenin, Aydın'ın ki de belediyenin. Belediyeler bu konuda daha fazla çalışma yapabilirler. Mesela kütüphanelerde daha fazla zenginleştirilebilir. Evet çocuklara mesela şey yapılabilir. Bu kafe gibi, pizza gibi yerler oluyor mesela çocuklar kendin yap pişir tarzı şeyler. Kendi keklerini kendileri yapıp pişiriyor. Öyle şeyler yok burada başkalarında görüyorum. Yani bu tarz şeylerle yapılabilir. Yani ortamlarda çocuklara uygun, çocuklarında yapıp deneyimleyebileceği şekilde yerler olsa mesela fırına gittiğimizde çocuklara ekmek yapmaya çalışsa pişirse, kendi ekmeklerini yapacağı ama güvenlikle ilgili sıkıntı yaşandığı için şeyler olduğu için yani bence bütün meslekleri tanıtabilecek bir ortam olması lazım. Meslek atölyesi yapılabilir. Çocuklar için özel onların deneyebilecekleri bir meslek atölyesi olabilir.”

Okul öncesi dönemi çocukları için çeşitli mekân beklentileri olan bir öğretmen bu beklentilerini şöyle sıralamıştır:

K.6. “Trafik pisti isterdim. Hayvanlarla bir arada olabilecekleri, kafesli hayvanlar diyeyim, çiftlik hayvanları olabilir. Bu hayvanlarla beraber zaman geçirebilecekleri yerde olmalarını isterdim. Bir havuz, spor etkinlikleri yapabilecekleri havuz, jimnastik salonu, işte boks ortamları mesela çocukları okul dışı etkinlikler yapabilecekleri beraber gidip haftanın bir günü mesela haftanın bir günü gidip spor yapabilecekleri bir ortam olmasını isterdim. Ayrıca nasıl bir atölye. Ahşap işler yapabilecekleri bir atölye olabilir, seramik yapabilecekleri bir atölye olabilir. Dışarıda onun uzmanı ile birlikte geniş bir ortamda çocukların dağılıp atölye atölye gezebilecekleri bir yaşam ortamı gibi düşünebilirsiniz orman okullarındaki planlamalar gibi. Çocuklar gidip çekiçe çivi de çıksınlar, işte vidalama malzemesi ile vidalasınlar da. Bunu nasıl yapıldığını orada kendileri yaparak yaşayarak öğrensinler. Orada minik ev oluştursunlar kendileri yapmış olsun gibi atölyeler olabilir. Onun dışında bu sanat merkezleri ile ilgili resim yapabilecekleri, duvar boyayabilecekleri yerler olabilir diye düşünüyorum.” şeklinde ifade etmiştir.

Benzer şekilde bir öğretmenimiz çocukların doğa ile iç içe olması, hayvan ve bitkiler ile ilgili deneyimler yaşaması için bir beklentisini şöyle ifade etmiştir:

K.7. “Çocukların deneyimleyebileceği bir hobi bahçesi, ne bileyim bir bitki veya böcek, böcekleri inceleyebileceği bir araştırma yeri olursa çocuklar hani hem tür olarak hem yaşanmışlık olarak mesela hayvanları inceleyeceği bir yere gitse döngüleri görür. İşte kelebek önce neymiş, nerede yetişmiş. Mesela Beykoz'da var kelebek evi falan gibi bir şey ama ta bize çok çok uzak. Hani bizim bu yakınarda da öyle bir şey olsaydı ve bitkileri, hayvanları gözlemleyebileceğimiz ya da bahçe ekip, domatesimizi işte bitkimi yetiştireceğimiz bir ortam olsaydı biz de sık sık giderdik rahatlardık en azından hiç yeşil ortamımızda

yok. Çocuklarla mesela spor yapabileceğimiz, doğayı keşfedebileceğimiz bir ortam olsa en azından bizi rahatlatırdı.”

Bir öğretmenimiz ise okul öncesi dönem çocukları için ODÖO olarak stem ortamı beklentisini şöyle ifade etmiştir:

K.8. “Son zamanlarda stem çıktı. Bu stem ile ilgili bir ortam düzenlense orada çocukların birebir doğal malzemeler ile bir şeyler üretebilmeleri için bir mekân düzeni yapılırsa hoşuma gider.” şeklinde belirtmiştir.

Maddi Beklentiler

Okul öncesi eğitimde ODÖ ortamının çoğu öğretmen tarafından velilerin sosyoekonomik düzeyinin yetersiz olduğu ifade edilmiştir. ODÖ ile ilgili maddi beklentileri yerel yönetimin ve Milli Eğitim Bakanlığının çocuk tiyatroları vb. ücretsiz etkinlikler düzenlemesi aynı zamanda ücretsiz servis imkânı sunması ifade edilmiştir. Maddi olarak servis hakkında beklentisini dile getiren bir öğretmen bu konu hakkında şunları söylemiştir:

K.4. “Okul idaresi her anlamda yardımcı oldu bugüne kadar. Yani herhangi bir beklentim yok öyle söyleyeyim. Yerel yönetim söyle okul dışı öğrenme ile ilgili ben yine söylüyorum tek sıkıntı maddiyat. Maddi konularda destek vermelerini isteriz. Bazen servis bulamıyoruz. Servisin saati ile bizim saatlerimiz uyuşmuyor. Hani belediye araç talep ediyoruz o da eski bir araç. Ya eski bir araç gönderiyor ya da hiç göndermiyor. Ya da yazımıza hiç dönüt sağlamıyorlar bile. Hani bu anlamda bazen sıkıntı yaşayabiliyorum.”

Benzer şekilde okul dışı ortam gezilerine ayrı bir bütçe ayrılması gerektiğini düşünen bir öğretmen bu konuda şunları ifade etmiştir:

K.5. “Mesela burada değil ama Bir Önceki çalıştığım yerde ödemeleri her şeyi ben yapıyordum benden çıkıyordu açıkçası. Çünkü okulun bir bütçesi yoktu. Benzin parası olsun şoförün ücreti olsun gönüllü olarak ben karşılamıştım. İsterdim ki hani buna ayrılan bir bütçe olsun. Burada olmadı hani burada çalıştığım yerde ama eminim benim gibi şeylerle karşılaşan dezavantajlı yerlerde çalışan çok öğretmen var hala. En büyük sorun bence maddiyat. Yani o olsun isterdim.”

Servis konusunda milli eğitimden maddi destek sağlanmasını isteyen başka bir öğretmen bu konu hakkında şunları söylemiştir:

K.6. “Bize biraz daha imkân sağlamaları. Tabii bu velilerimize sene başında bir toplantı yapıyoruz onun bir maddeyi yükümlülüğü oluyor her servis da bir ücret ödüyoruz. Anlaşmalı servisimiz olduğu için de biz bu ücreti düşürüyoruz. Milli Eğitim Müdürü servis tahsis etse ve biz bu ücreti oraya değil de başka bir yere çocukların herhangi bir ihtiyacını karşılayabilsek. Belki hani böyle şeyler, maddi şeyleri karşılamalarını sağlayabiliriz.”

Sinema, tiyatro vb. tüzel kurumlara servis dışı para ödediklerini bununla ilgili protokol çalışmaları yapılması talebinde bulunan bir öğretmen bu konu hakkında şunları söylemiştir:

K.10. “Bazı yerlerde var ama ücretleri çok yüksek ve benim okuluma uygun değil. Birde gelen tiyatrolar çok yüksek fiyatta oluyor mesela. Çok güzel tiyatrolar geliyor. İndirim adı altında 5 lira adı altında indirim yapıyorlar. 50 lira yani. 50 liradan on lira indirsel ne olacak ki. Düşünsenize birde ebeveynle birlikte gittiğinizi düşünün. Ebeveyn içinde bir artı para gerekecek. Mesela ben birazcık maddi olarak eksiklik olduğumu düşünüyorum. Aslında Eskişehir sosyal etkinlikler bağlamında gerçekten çok iyi bir şehir. Çocuk tiyatroları geliyor. Ama tabi ki biz mesela en son tiyatroya gittik bir tanesine 40 lira duyduk. Mümkün değil kırk lira birde servisi ekleyin. 20 lira servis ücreti ödedik bir sinemaya gitmek için 20 lira servis ücreti ödedik şaka gibi yani. Birazcık ücret konusunda keşke bazı şeylere sınırlama getirse. Mesela milli eğitim bununla ilgili bir protokol imzalarsa bunlar bence en büyük sıkıntılar Eskişehir için konuşuyorum.” şeklinde ifade etmiştir.

Okul dışı ulaşım konusunda maddi beklentisi ile ilgili başka bir öğretmen bu konuda şunları ifade etmiştir:

K.1. “Yani ulaşım yönünde bize yardımcı olabilirler. Hani belediye ücretsiz lise öğrencileri için Mesela 12. sınıflar için ücretsiz servis ayarlandığını duydum. Hani bu okul öncesinde de daha somut bir dönemi olduğu için bizim için de bu tarz destekler olabilir. Aslında belediyenin bu tarz ücretsiz ulaşım konusunda özellikle bize yardımcı olmasını beklerim.”

Ulaşım konusunda milli eğitimden maddi beklentisini başka bir öğretmen şu şekilde ifade etmiştir:

K.11. “Beklentim en çok ne yönde. Gezi masraflarıyla alakalı beklentimiz var. Özellikle ulaşım konusunda bir beklentimiz var. Keşke bu tarz gezilerde ulaşım ile alakalı maliyetleri, düzenlemeleri okul idaremiz ve ya il milli eğitim müdürümüz bizim için hazırlasa düzenlese. Çünkü genelde bunlara da biz her şeyi biz ayarlıyoruz. Velilerden yol için para toplamamız gerekiyor. Bu tarz ön hazırlıklar gerekiyor. Bunun yerine bize en çok ulaşım anlamında destek olmalarını istiyorum.” şeklinde açıklama da bulunmuştur.

Çevresel (Veli, İdare, Diğer) Beklentiler

Okul öncesi eğitimde ODÖ ortamının çoğu öğretmen tarafından çevresel bakımından beklentileri okul idaresi, milli eğitim, diğer meslektaşları ve veliler tarafından takdir görmek istediklerini, velilerin ve idarenin ODÖ ziyaretleri için daha yapıcı ve destekleyici tutum sergilemesini, uygun ortamlar planlanmasını, izinlerde evrak konusunda çok zorlayıcı olmamasını ve bu ziyaretlere teşvik edilmesini ifade etmişlerdir. ODÖ ile ilgili okul idaresi, veliler, milli eğitimden çevresel olarak beklentisini dile getiren bir öğretmen bu konu hakkında şunları söylemiştir:

K.5. “Daha çok takdir görmek isterdim açıkçası. Bu İlkokullarda genelde sınıfçılar yaptıkları çok göz önünde olur ama okul önceciler geri planda kalır. Yani hani bir yarım ağızla soruyorlar işte Hani “Nasıl geçti?” falan ama “Hocam Tebrik ederiz ya Bizim Okulda da Bir siz götürdünüz” mesela diğer sınıfçılar

falan hiç kütüphaneye götürmedi. Öyle bir insan hani bir onay bekliyor açıkçası. Bir takdir bekliyor. O onayı isterdim açıkçası. Velilerden bir beklentim yok.”

ODÖO ziyareti için evrak işlemlerini kolaylaştırılması hakkında beklentisini dile getiren bir öğretmen şunları söylemiştir:

K.6. “Hani beraber gezeceğimizi bildikleri için sadece hani kurumsal olarak milli eğitimden istediğimiz şey bize daha uygun ortamların yapılması. Valiye böyle bir istekte bulundum okul öncesi ile ilgili uygun ortamların planlaması diye. Birde dediğim gibi bu evrak işlerini uzatmadan keşke onlarda gelebilseler okul öncesi gezilerine beraber katılabilsek ve görseler tek istediğiniz bizim biraz önümüze açmaları”

Okul öncesi eğitimde ODÖO konusunda öğretmenlerin teşvik edilmesi ve bu geziler konusunda desteklenmesi konusunda beklentisi söyleyen bir öğretmen bu konu hakkında şunları söylemiştir:

K.7. “Şöyle bir beklentin var en azından belediyelerin geziler için bütün okulları mesela bulduğumuz ilçedeki belediye kendi ilçesindeki bütün okullara ücretsiz servis ağılayabilmeli bu ücret konusu çok sıkıntı oluyor. İdare teşvik etmeli, hatta varsa o ilçe kendine bir gezi ortamı belirlemeli işte buralar buralar her okul bu ortamları gezmeli diye bir zorunluluk ya da seçenek sunulmalı ki hani kolaylık sağlasın, buraları gezin buralar güzel çocuklar görsün diye. Bu teşvik insanı daha çok gezdirme bu tarz etkinlikler yapmaya iter. Ama genelde sanki geziler istenmiyor da böyle işte bir olay olur şeyinde kısıtlanıyor. Yapacağımız 3-5 gezi yeniyor yani 5-6 gibi yapacaksın 2-3 kez de yapıyorsun. Bu da hani çok az oluyor.”

Benzer şekilde öğretmenlerin teşvik edilmesini isteyen bir öğretmen bu konu hakkında düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir:

K.8. “Beklentim daha çok destek olmaları öğretmenlere bu konuda teşvik etmeleri belki zorunlu tutmaları gezileri”

Okul öncesinde ODÖO ziyaretinde yerel yönetimden ulaşım desteği beklentisini dile getiren bir öğretmen şunları ifade etmiştir:

K.3. “Yani birkaç şey öncesinde kesinlikle daha fazla çocuklara yönelik eğitici, bilgilendirici, genişletici hani ufuklarını geliştirici hani yerler diyeyim belediyelerden o tür bir beklenti olabilir. Yani ulaşım yardımcı olma olabilir belediyelerden mesela hani. Ulaşım sıkıntısı çünkü en büyük problem. Servis ayarlamak çünkü dediğim gibi okulcak hani gidiyoruz çoğu zaman ama servis sıkıntısı yaşayabiliyoruz ve ulaşım desteği olabilir mesela belediyelerden o şekilde.”

Benzer şekilde ODÖ ortamlarına ziyaretlerin öğretmenlere teşvik edilmesi gerektiğini düşünen bir öğretmen şunları söylemiştir:

K.11. “Onun haricinde daha çok gezi yapılabilmesi için teşvik de yapılmasını istiyorum. Bu teşvikler nasıl olabilir? Milli eğitimin kendi düzenlediği organizasyonlar olabilir. Dışarıdan belki katılımcıların olduğu fuarlar açılabilir. Çocuklara yönelik etkinlikler artırılabilir ve bu etkinlikler yapıldıktan sonra da bizimde katılımımız sağlanabilir bu şekilde beklentilerim var.” şeklinde ifade etmiştir.

Bununla birlikte çevresel, maddi konularda herhangi bir beklentisi olmayan bir öğretmen bu konu hakkında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

K.13. “Sıfır beklenti içerisindeyim. Çünkü hiçbir şekilde destek görmüyorum maddi manevi. O nedenle sıfır beklenti insanı her zaman daha mutlu eder. Sadece bana diyorum izin verin. Ben tüm olanakları kullanırım zaten. Onlarda sağ olsun sadece izin veriyorlar. Nereye gidiyorum, ne yapıyorum. Paraları nasıl karşılıyorum. Servisleri nasıl ayarlıyorum hiç bir bilgileri yok.”

Tercih Ettikleri Öğrenme Ortamları, Sebepleri ve Alınan Tedbirler

Öğretmenlerin ODÖ ortamlarına yönelik tercih ettikleri öğrenme ortamları ve sebepleri (a) tercih ettikleri öğrenme ortamları (b) öğrenme ortamlarını seçim sebepleri (c) dikkat ettikleri özellikler (d) alınan tedbirler olmak üzere dört alt kategoride toplanmıştır.

Tercih Ettikleri Öğrenme Ortamları

Okul öncesi eğitimde öğretmenlerin tercih ettikleri ODÖO arasında kütüphane, doğa gezileri, atölyeler, bilim evi, diş hekimi ziyareti, hava alanı, Anıtkabir, Balmumu Müzesi, Masal şatosu, alışveriş merkezi, sinema, tiyatro, cam müzesi, dokuma müzesi, Diyarbakır surları, Gaziantep oyuncak müzesi, peynir fabrikası vb. ortamlara gittikleri ifade edilmiştir. Doğa gezisi etkinliği gerçekleştirdiğini dile getiren bir öğretmen bu konu hakkında şunları söylemiştir:

K.1. “Mesela sonbahar mevsimi ile ilgili çok böyle güzel böyle ağaç türlerinin bitki türlerinin olduğu bir parka ziyaret ettik. Hani yürüyüş yaparak oraya gittik. Oradaki bitkileri inceledik. Yaprakları, şekilleri, ağaçları, çevredeki değişiklikleri gözlemledik bu tarz bir gezimiz oldu. Onun dışında ilçe kütüphanesine gittik. Çocuklarla çocuk kitaplarını inceledik.”

Hatay il merkezinde görev yapan ve ayda en az iki gezi düzenlediğini belirten bir öğretmen tercih ettikleri öğrenme ortamlarını şu şekilde ifade etmiştir:

K.4. “Şöyle söyleyeyim hani velilerimden faydalaniyorum. Onların mesleklerinden faydalaniyorum. Örnek vereyim bir velim Diş Hastanesi başhekimisi mi idi. Biz oraya ziyaret gerçekleştirdik. Orayı gezi düzenledik tüm öğrencilerim ile beraber oraya gittik... Onun dışında bir velimin ayakkabı imalathanesi vardı. Oraya gezi düzenledik. Peynir imalathanesi... Peynirin nasıl yapıldığı, peynir çeşitleri, yoğurt, tereyağı, sütün hangi kazanlarda kaynatıldığı, hangi aşamalardan geçtiğini ve hangi makinelerin hangi peynir çeşidi ürettiğini gördük biz orada. Onun dışında Cam Müzesi'ne gezi düzenledik biz. Onun dışında tiyatrolara gittik. Konserlere gittik. Hani konser dediğim Onur Erol'u biliyorsunuzdur. Sinemaya gideriz Onun dışında bir velim bir lisede kimya öğretmeniydi. Laboratuvarına davet etti...Bizim burada arkeoloji müzemiz var. Her yıl mutlaka götürürüz. Onun dışında burada şey var koza evi var. İpek böcekçiliği... Biz öğrencilerimizle beraber pandemiden önce gitmiştik. Tekno uzay bilim şenliğine götürdük biz çocukları. Oradaki atölyelerde etkinliklere katıldılar. Teleskopla güneşe baktılar. Onun dışında zeytinyağı fabrikasını gittik.. Biz ekmek fırınına gittik. Onun dışında Bilsem'e gezi düzenledik yine bir velimizden ricada bulunduk. Bulunduğumuz yerde hep tarlaların olduğu yer hani biz orayı da değerlendirdik. Oradaki sebze bahçelerine geziler düzenledik. Çocuklar orada sebze topladılar... Daha kütüphaneye gezimiz oldu... Onun dışında çilek tarlasına gittik hocam... Doğa yürüyüşü yaptık... Trafik pistine de gitmiştik. Hayvan barınağını unutmuşum, Jandarmayı unutmuşum. Bakın jandarmaya da gittik. Orada eğitim yaptılar o kadar güzeldi ki. Çocuklar hayran kaldı. Hani itfaiye mesela söylemeyi unutmuşum. İtfaiyeye gittik. Tarım müzesine gittik..”

Benzer şekilde Aydın'da görev yapan bir öğretmen yaptıkları etkinlikler hakkında şunları söylemiştir:

K.2. *"Bilim evi var burada oraya gittik. Güzeldi çok güzeldi yani çocuklara katkı sağlayacak her yere gitmeye çalışıyoruz. Mesela Süt Kooperatifi, hani süt ürünlerinin nasıl dönüştürüp de bize geldiğini öğrenmeleri bakımından güzel bir yerdi. Onun dışında piknik etkinlikleri yapıyoruz... Kütüphaneye gidiyoruz mutlaka. Hayvanat bahçesi, hayvan barınağı gibi yerlere gidiyoruz yani sonuçta birçok hayvanı okula getiremiyoruz o yüzden bunlar iyi oluyor. Onun dışında başka ne? İtfaiye gitmiştik. Kızılay'a gitmiştik Kızılay merkezine. Okul etrafında yani alan gezisi yaptık, okulun çevresini tanımak bakımından. Hani bir yer olarak değil de trafik etkinliği mesela ışıkları göstermek için içinde, kavşak neresi, yol neresi bu tarz şeyler içinde alan gezisi yapmıştık okul bahçesinde. Bizde Antalya'da iken polislere de gitmiştik 11 Nisan'da Polis Haftasında. Biz 11'inde gitmiştik. Bizi hani şöyle okula gelmişlerdi . Biz hani polis arabalarıyla bizi alıp götürmüşlerdi. Servis falan ayarlamamıştık. Srenler eşliğinde gitmiştik. Orada da işte emniyet müdürü odasında ağırlanmıştık çok güzeldi o gezimizde mesela. Şey de vardı meteoroloji vardı mesela. Meteorolojiye gitmiştik. O da Finike'de vardı meteoroloji. Bu hava durumunun nasıl ölçüldüğünü görmüştük mesela o yerde. Çoğu yerde de var yani hava durumunu ölçen yer meteoroloji müdürlüğü. Eğer şey olmazsa sınıfa çağırmakta iyi oluyor. Bizde polisleri çağırıp trafik eğitimi vermiştik. O aynı şekilde yani o polis korkuları geçmişti sarılarak gidiyorlardı yanlarından güzeldi o da güzeldi. Yani onun dışında künefe imalathaneleri var. Künefeye gittim."*

Bartın il merkezi uygulama anasınıfında görev yapan öğretmeni yaptıkları etkinlikleri şu şekilde ifade etmiştir:

K.6. *"Hangisinden başlasam. Yani epey bir çocukları gezdirdim. İlk aklıma gelen sinema, tiyatro, kütüphane, hastane, çocuk hastanesi oradan sonra Tabiat Parkı, liman, gemicilik atölyeleri işte bütün endüstri meslek liseleri, gemicilik liseleri, ortaokullardaki işte farklı ortamlar diyeyim, gelişim gelişim alanları, adliye, emniyet, başka anaokullarını da gezdik çocuklarla hani farklı gruplara da gittik yani işte market, ekmek fırını, manav, bahçelere gittik. Sera gezileri oldu işte topraksız tarım ortamlarına gittik işte bir sürü yere gittik saydıkça çoğalıyor. Velilerimizde çok sevdikleri için onlar da bana fikir vererek işte limana denizaltı yaklaşıyor hemen biz ayarlıyoruz denizaltı ziyaretine gidiyoruz. Mezun olana kadar çocuklar tüm iş alanlarını gezmiş olarak gidiyorlar. Mesela sanayiye gittik. Ondan sonra tır şeyi Tır Garajıymış orası. Tır Garajı tır nasıl yüklenir? İşte forklifte nasıl gezilir onları falan hepsi öğrendiler. Çocukların ben yaparak gezerek daha kolay daha hızlı öğrendiklerini hem yaşayarak öğrendim 14. yılımdayım. Hem de onların mutlulukları benim de çok mutlu ediyor. Sınıfın içerisinde evet çok mutlular ama dört duvardan çıktıkları anda daha bütün algıları açılıyor. Görsel, işitsel, dokunsal bütün duyguları açıldığı için çocuklar hepsini kaydediyorlar. Yakınlarında küçük bizim anlattığımız görsel olarak bak bu işte tır resmî tırlar böyledir değil de oraya gidiyor, dokunuyor, tekerlerinin ne kadar büyük olduğunu işte kasaya 5 merdivenle çıkıldığını, arkaya nasıl yükleme yapıldığını kendisi görerek öğreniyor. O yüzden o ortamları hem kendim isteyerek seçtim hem de öğrencilerin isteklerine göre de bir tanesinin mesela ahşap işleme, ahşap da ilgili çok fazla isteği, merakı vardı araştırdım. Burada endüstri meslek atölyesi varmış CNC tezgâhı varmış, orada kendi çizdiği çizdikleri resimleri götürdük. Bize CNC tezgâhında nasıl yapıldığını anlattılar. Bu da onun için belki bir sonraki aşamada mesleğini seçmesine sebep olacaktır. İlgisini böylece merakı, ilgisi böylece mutlu ettik yani." şeklinde belirtti.*

Bununla birlikte Eskişehir’de görev yapan bir öğretmen tercih ettikleri ODÖ mekân ziyaretleri hakkında şunları belirtti:

K.10. “Biz nerelere gidiyoruz. Genelde çocukların daha çok açık havada etkinlik yapabileceğimiz yerleri tercih etmeye çalışıyoruz. Bizim dediğim gibi hava şartları soğuk olduğu için dışarıya çıkamıyoruz kışın. Hava ısınmaya başladığında da açık hava da olabilecek mesela Masal Şatosuna gittik orada. Mesela Sazova’ya gittik. Mesela bal mumu müzesi var orayı tercih ediyorum. Daha çok hani açık hava işte çocukların dışarıyı keşfedebilecekleri yerleri tercih ediyorum.”

Gaziantep il merkezinde görev yapan bir öğretmen tercih ettikleri ODÖ ile ilgili şunları belirtti:

K.13. “Yani müzeleri genelde çok seçiyorum. Gaziantep’te oyuncak müzemiz var çok donanımlı. Oraya gittiğimizde oraya seçme sebeplerimden bir tanesi orada müzeyi gezdikten sonra oradakiler bizim için bir atölye düzenliyorlar yaratıcı çocuk atölyesi. Yöresel oyuncak yapıyoruz. Topaç boyuyoruz ya da böyle işte keçeden cüzdanlar yapıyoruz. Hem müzeyi gezmiş oluyoruz hem de elimizde somut bir materyaller olmuş oluyor. O bizim için çok verimli oluyor. Kardeş okullarımız var özel okullar. Onlara gidiyoruz. Onlar bize geliyor bahçede etkinlikler yapıyoruz. Ya hiçbir şey olmazsa bir tiyatroya gidiyoruz. Bir sinemaya gidiyoruz. Ya da okulda illa okul dışına çıkamıyorsak maddi anlamda okulun bahçesini kullanıyoruz bahçe etkinlikleri, uçurtma şenlikleri. Bahçe de de etkinlik çok yapıyoruz yani.”

Çeşitli ODÖ tercih eden bir öğretmenimiz yaptığı ortam gezileri hakkında şunları söyledi:

K.8. “Şimdiye kadar Orman İl Müdürlüklerine gittim. Onlarda çocuklar için ağaçların nasıl dikildiğini öğretmeleri ya da çiçek ekimini. En son eğitimden sonra çocuklara kendilerini birebir toprakla haşır neşir edip dikim olayına şahit olmaları kendi çiçeklerini dikip götürmeleri yanlarında dışarda aileleriyle beraber dikebilecekleri bir ağaç hediye etmeleri bu benim için güzel bir etkinlik. Bu yüzden tercih ediyorum ya da dışarı da kütüphaneye gidiyoruz. Kitap inceliyoruz. Orada farklı bir ortam oluyor. Daha bir sessizlik oluyor. Belki de sınıfımızda o sessizliği hiçbir zaman sağlayamasa da çocuk onu algılıyor sonuçta. Orada kitap okumak çok keyifli oluyor. Ben en çok herhalde kütüphane gezilerinden hoşlananlardan bir tanesiyim. Çok fazla gidememiş olsam da çok uygun değildi gittiğim yerlerde kütüphaneler çocuklar için çok fazla uygun değildi. En azından okul öncesi için uygun değildi. Ama yeni nesilde kütüphaneleri okul öncesi için daha kitap vari şekilde getirip bir salon düzenliyorlar. Bu şimdilik çok güzel. Sakarya’da bunu yaptılar çok hoşuma gitti. Geçen yılda gezimizi kütüphane gezimizi online da bir proje dahilinde altı sınıf gezdik. Sakarya’yı gezmiştik kütüphane olarak. Online bir kütüphane yapmışlardı. Orayı gezdik ve orada kitap okunmuştu bir yazar tarafından. Çok hoşumuza gitmişti.”

Erzurum’da özel bir kurumda görev yapmakta olan öğretmeni dünya vatandaşlığı ders kapsamında hava alanı ziyareti ile ilgili yaptıkları etkinlik hakkında şunları ifade etti:

K.12. “Şimdi şöyle bizim dünya vatandaşlığı diye derslerimiz var çocuklar için. Burada çeşitli dünya ülkelerini tanıyoruz çocuklarla. İşte mesela bu yıl planlarımız arasında Kenya, Afrika, İtalya vesaire vardı. Biz burada tabi ki de bir simülasyon örneği yaptık. Mesela bunun için biz hava limanına gittik. Bir tanesi için tren garına gittik. Sadece bunlar dünya vatandaşlığı için yaptığımız etkinlikler ama diğer olarak mesela dışarı çıkıp canlılar temasında toprakları da inceledik. Diğer canlılar temasında su da

yaşayan canlılarda bir göle gidip gölde ki canlıları da izledik ya da sınıfa getirdik vesaire bu çeşitli etkinliklerimiz oldu.”

Yaptığı ODÖO ziyaretleri ile ilgili bir öğretmenimiz şu şekilde bahsetmiştir:

K.11. “Genellikle kütüphaneye gidiyoruz. Sinemaya gidiyoruz. Okula yakın kamu kurum ve kuruluşları varsa onları ziyaret ediyoruz köydeyken mesela sağlık ocağı ve camiyi gitmiştik. Onun haricinde çocuklarla bir kere süt fabrikasına gitmiştik. Bir defa havaalanını ziyaret etmiştik. Hani orada ki hava alanında kaptanla ziyaretimiz olmuştu. Bulunduğumuz şehirde müze yok. Ama genelde en fazla tercih edilen yerler müzeler oluyor. Ama müze olmadığı için genelde yakında olan kamu kurum ve kuruluşları gibi yerlere gidiyoruz. Onun haricinde düzenlenen çocuklara yönelik bir bilim fuarı ve şenliği varsa onlara da mutlaka katılıyoruz.”

Seçme Sebepleri

Okul öncesi eğitimde öğretmenlerin tercih ettikleri ODÖ ortamlarını seçme sebepleri doğa ile iç içe olması, bulunduğu bölgeyi ve kültürel özelliklerini tanınması, eğitime destek vermesi, çocuğa yeni bir şeyler katması, çocukta merak duygusu uyandırması, proje kapsamında olması vb. şeklinde ifade edilmiştir. Çocuğun doğa ile iç içe olması şeklinde dile getiren bir öğretmen bu konu hakkında şunları söylemiştir:

K.1. “Öncelikle çocukların aslında doğa ile iç içe olması. Sadece resimlerle ve sınıf içinde kalmayıp birebir yakından gözlemlemesi. Çevresine bakıp baktığını görebilmesi, karşılaştırabilmesi, inceleyebilme davranışını kazanımını kazanabilmesi adına o park gezisini tercih ettik. Onun dışında kitap sevgisi okuma alışkanlığı kazanması için disiplin oluşturmaları içinde kütüphane gezisini tercih ettik.”

Çocuğa eğitim konusunda katkı sağlamasını gerektiğini düşünen bir öğretmen bu konuda şunları söylemiştir:

K.5. “Eğitime destek verip vermeyeceği aslında hiç uzaklık şu bu benim için önemli değil ne gibi destek verebilir ne katkı sağlayabilir en çok dikkat ettiğim konu bu.” Benzer şekilde çocuğu hem eğlendirip hem yeni bir şeyler öğretmesi gerektiğini düşünen bir öğretmen bu konuda şunları söylemiştir:

K.4. “En çok neye dikkat ederim. Öğrenciye bir şey katıyor mu katmıyor mu buna çok dikkat ederim. Yani ben çocuğu oraya götürdüğüm zaman hani nasıl söyleyeyim eğlenmesi çok önemli. Farklı bir etkinlik olması çok önemli. Ne söyleyeyim yani onun hayatına dokunabilmeli. Yani ben sınıf içinde kitap da ve ya bir kâğıt üzerinde öğretmeye çalıştığım etkinliği okul dışında öğretmemiz gerek. Hani ayakkabı imalat hanesini örnek vermişim ben size. Sınıfta bir sanat etkinliğini, bir ayakkabı yapımındansa gidip orayı ziyaret edip ayakkabının nasıl yapıldığını göstermek daha kalıcı olur diye düşünüyorum. Ben çalışmalarımı hani bu yönde seçmeye çalışıyorum, özen gösteriyorum.”

Çocuğun bulunduğu şehri ve kültürünü tanınması amacıyla ona uygun ortamlar seçen öğretmen bu konuda düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir:

K.14. “Yani genellikle kendi bulunduğumuz şehri tanıtan kendi kültürünü tanıtan yerler oluyor ya çocuğun hoşlanabileceği örneğin at çiftlikleri veya oyun parkları tarzında eğitici oyun parklarından

bahsediyorum o tür yerler oluyor. Mesela Diyarbakır olarak Diyarbakır Surları var ondan sonra eski yerleşim konakları var ev veya o tarzda yerler. Mahalleleri var. Ona göre değişkenlik gösteriyor. Çocukların tanınması, kendini, kendi kültürünü bilmesi de o tarz ta bu amaçla.”

Çocukta merak uyandıracak ve dikkatini çekecek mekânlar seçmeye çalıştığını belirten bir öğretmen bu konu hakkında düşüncelerini şöyle dile getirmiştir:

K.6. “Öncelikle öğrencilerimin ilgi ve merakları oluyor. Sonrasında da onların kazanımlarına göre de dikkat ediyorum. Mesela Türkçe dil ile ilgili yapılacak etkinlikler o haftanın planlamasında ki etkinliklerin içerisinde güzel konuşmak, kendini ifade etme varsa sahne olan bir yeri tercih ediyorum. Bir okulun ortaokulun ya da güzel sanatlar Lisesinin tercih ediyorum. Orada çocuklar kendilerini ifade edebilmeyi öğrensinler diye bir büyükleri izliyorlar sonra da kendileri çıkıp sahneye devam ediyorlar. Planlama ve şey diyebiliriz buna çocukların ilgi ve meraklarını alabiliriz.”

ODÖ ortamlarını proje kapsamında seçtiğini belirten bir öğretmen şunları söylemiştir:

K.9. “Genelde anlattığım yoğunlaştığım konular da oluyor yani. İşte projelerim dâhilinde. e-twinning projelerim dahilinde konu belirliyorum.”

Yine benzer şekilde kurum ve kuruluşların sağladığı imkân ve proje kapsamında ortam seçtiklerini belirten bir öğretmen bu konu hakkında şunları ifade etmiştir:

K.7. “Mesela sinemaya gittik seçme alanlarımızdan biri servisi kendi servisi idi ücretsiz gönderiyordu. Fiyatı uygundu. Bize çok yakındı. Hani onu seçme sebeplerimizden biri de hani sınırlı alan çocuğu kontrol edebiliyorsun işte hep bir yerdeler. Ondan sonra her taraf güvenli en önemlisi de o bizim için. Bir de pikniğe gitmiştik piknik seçmemizin şeyi de bulunduğumuz yer çok betonarme orası yeşillik görsünler, çimen toprak görsünler, biraz doğayı keşfettiler diye gitmiştik orası da mesela komple dışarı kapalı güvenlik de işte tuvaleti falan olan yerd. Seçme sebeplerimizden biri o yani hani güvenli olması tuvalete yakın olması fiyatlarımız uygun olması.”

ODÖO seçerken çocukları göz önünde bulundurduğunu belirten bir öğretmen şunları belirtmiştir:

K.8. “Çocuğun rahat hareket edebileceği, güvenli bir ortam olması, onları kontrol edebileceğim yönler olması, daha böyle ortamlarının belli sınırının olması gittiğimiz yerlerin.”

Bunun yanı sıra bir öğretmen ODÖO seçerken çocukların daha önce bu ortamla ilgili herhangi bir deneyim yaşamamış olmasına dikkat ettiğini belirtmiştir:

K.12. “Benim için ilk olması. Yani çocuğun daha önce hiç gitmemiş olması. Ben bir yıl boyunca çocukların ilk defa gidecekleri yerleri seçtim. İşte ilk sinemaları, ilk müzeleri, ilk AVM’leri, ilk sanat sergileri ilkleri yaşatmayı istiyorum. O yüzden yani şöyle söyleyeyim. Bir yan okulun yanındaki parka bütün çocuklar gitmiştir eminim. Ama onlara servise bindirip de bir Dülük babaya bir erikli ormana götürmek onlar için çok daha farklı bir durum oluyor.”

Dikkat Ettikleri Özellikler

Okul öncesi eğitimde öğretmenlerin tercih ettikleri ODÖ ortamlarını seçerken en çok dikkat ettikleri özellikler arasında dokunabileceği, temas kurup kendisinin aktif yer alabileceği,

yaşına ve düzeyine uygun olması, güvenli, hijyenik bir ortam olması, ulaşımı kolay olması, kalıcı bir öğrenme sağlaması, çocuğun duygusal ve fiziksel zarar görmeyeceği bir ortam olması vb. şeklinde ifade edilmiştir. Çocukta kalıcı öğrenme sağlamasına dikkat ettiğini belirten bir öğretmen bu konu hakkında şunları söylemiştir:

K.10. *“En çok dikkat ettiğim en önemlisi çocukta gerçekten kalıcı bir öğrenme olmasını istiyorum. Bununla beraber gittiğim bölgenin güvenliği de çok önemli. Sonuçta bir sorumluluk alıyoruz. Tabi ki şimdi Eskişehir küçük bir yer gibi görünse de genelde gideceğimiz yerler okulumza mesafeli okulumza birazcık ilçe gibi görünse de bir yerde gezilecek yerlere mesafesi var. Asgari en düşük mesela 3 km ile 5 km arası. O yüzden hani trafik, güvenlik, gidecek servis aracı, gittiğimiz yerde ki kalıcı öğrenmeyi sağlayabilmek. Çocuğun hayatında kullanabileceği ortamları tercih edebilmek için bunlara daha çok önem veriyorum.”*

Benzer şekilde çocuğun duyu organlarını kullanarak etkileşimli şekilde öğrenmesini dikkat ettiğini belirten bir öğretmen bu konu hakkında şunları ifade etmiştir:

K.1. *“Öğrencilerin hani geziye gitsek bile dokunabileceği, kendisinin yakından inceleyebileceği yerleri tercih etmeye çalışıyorum. Mesela bir fabrikaya götürsek çocuklar makinalarla ne kadar yakından temas kurabilir hani tehlikeli durumlar oluşabilir Ama birebir dokunması tüm duyarlarına devreyi sokabileceği ortamlar seçmeye çalışıyorum.”*

Başka bir öğretmen ODÖO seçerken en çok dikkat ettiği özellikler arasında şunları sıralamıştır:

K.11. *“En çok dikkat ettiğim özellik çocukların ilgisinin çekebileceği bir şey olması. Sonrasında düzenli olması. Sonrasında da yani ilgi çekici olması çocukların öğrenmelerini yaşlarını uygun olması.”*

Öğretmenlerin birçoğu güvenlik konusunda hassas davrandığını ve bu konuyu çok dikkat ettiklerini dile getirmişlerdir. Güvenlik konusunda bir öğretmen şunları söylemiştir:

K.7. *“En çok dikkat ettiğim şey güvenlik. Güvenlik olmasının sebebi çocuklar çok küçük, aileler zaten gönderirken çok tereddüt ediyor. Hani çok sıkıntı olmaması adına güvenli bir yer olmasını tercih ediyorum ki çünkü çocuk sayısı da çok oldu mu, katılım çok olduğu zaman baş etmek güvenliğini sağlamak zor olabiliyor. O yüzden daha güvenlik yerleri tercih ediyorum. Mesela bu sene Veli Efendi'ye gidecektik. Veli Efendi hipotromu var. Hem çocuklar ata biniyor hem işte uçurtma falan uçurabiliriz diye gitmeyi planladık ama hani ata binme durumu çocukların orada risk oluşturabileceğini düşünerek veliler istemedi mesela o yüzden güvenlik bizim için çok sorun olabiliyor. Birde gideceğimiz yerin hijyenik olması. İşte temiz, mikrop kapmayacakları bir yer, işte tualeti falan ulaşılabilir olan bir yer. Ondan sonra başka çocukların deneyim kazanabileceği, çocuklara hitap eden yer. Mesela sadece yetişkinlerin gidebileceği bir yer değil de çocuklarında gidebileceği. İşte mesela park var mı? Oynayabileceği bir ortam var mı? Koşabileceği bir ortam var mı? Sosyalleşebileceği bir ortam var mı? Daha çok o tarz bir yere dikkat ediyorum.”*

Aynı şekilde ODÖ ortamlarında dikkat ettiği özelliklerden en önemlisinin çocuğun fiziksel ve ruhsal olarak zarar görmemesi olduğunu ifade eden başka bir öğretmen bu konuda şunları belirtmiştir:

K.3. “Çocuğa uygun olması hani zarar görmeyecekleri duygusal, fiziksel ger açıdan ona zarar vermeyecek bir ortam olması yani bu en önemli kriter hani. Ve hani ona katkı sağlaması yani hani amaçsız olmamalı yani hani gittik diye gidilmemeli sonuçta çocuğa faydası olacak bir yer olması lazım kesinlikle.”

Benzer şekilde ODÖO ziyaretlerinde en çok dikkat ettiği özelliklerin ulaşım ve güvenlik olduğunu belirten başka bir öğretmen şunları ifade etmiştir:

K.2. “Ulaşım ve güvenlik ve çocuklara ne derecede katkı sağlayacağı. En çok dikkat ettiğim şeyler bunlar. Yani kolay ulaşılabilir bir yer olması, gidilecek ortamda çocukların güvenliğini sağlanmış olması. Bunlar en çok şeyler dikkat ettiğim şeyler.”

Ulaşım konusunu dikkat ettiğini belirten başka bir öğretmen ise şunları söylemiştir:

K.9. “Ulaşım tabi ki öncelikli oluyor. Ulaşım önceliğinde aldığımızda güvenlik oluyor. Yakın olması tercihimiz oluyor ve maddi olarak hesaplı bir alan tercih etmeye çalışıyorum. Her öğrencim rahatlıkla katılabilirsin diye.”

Okul Öncesi eğitimde ODÖ Ortamlarında Alınan Tedbirler

Okul öncesi eğitimde öğretmenlerin ODÖO ziyaret esnasında karşılaşılabilecekleri problemler karşısında aldıkları tedbirler arasında çocuklara gidilecek yer ile ilgili ön bilgilendirme yapmak, tek tip renk kıyafet giymelerini sağlamak, okul ve öğretmen iletişim bilgileri içeren yaka kartları takmak, ziyaret edilecek kurumu önceden ziyaret etmek varsa zararlı bir durum önceden önlem konusunda destek istemek, servis evraklarını kontrol etmek, çocukların bilgilerini yanlarında bulundurmak, ilkyardım malzemeleri taşımak, özel durumu olan öğrenciler için tedbir almak vb. yer almaktadır. Temel ihtiyaçlar konusunda yaşanan aksaklıklar ile ilgili aldığı tedbirleri belirten bir öğretmen bu konu hakkında şunları söylemiştir:

K.2. “Evet genelde alt kaçırma vakaları oluyor. Acıkmalar, susamalar, ağlamalar ya da neden sırada ben önde değilim, arkadaşım elimi tutmuyor öğretmenim gibisinden böyle. Hani çocukların yaş grubu itibarıyla bu tarz sorunlarla karşılaşabiliyoruz. Genellikle yaştan dolayı kaynaklanan sorunlar oluyor. Onun dışında bir şey yaşamadım. Yanımızda ilk yardım malzemeleri taşıyoruz. Su, ıslak mendil, peçete, yedek kıyafet bu tarz şeyleri yanımızda taşıyoruz ve kısa süreli tutmaya çalışıyoruz mümkün olduğunca gezileri. Yani kısa süre içinde geri dönmeye çalışıyoruz. Okuldan çıkarken okul şeylerimizi giyiyoruz böyle parlak fosforlu yeleklerden giyiyoruz okulun adı olan. Yaka kartımız henüz yok ama o önlüklerimiz hani farklı bir gruba ait olduğumuzu zaten belirtiyor. Yani bunu kullanıyoruz genelde. Bir de el ele tutuşuyoruz yani çok fazla dağılmasınlar diye. Genelde bir şey götürmemeyi tercih ediyorum. Yani çok uzak bir yere gitmiyorsak hiçbir şey almıyorum”

Benzer şekilde temel ihtiyaçlar konusunda çocuğun özel durumu olması durumunda (şeker hastalığı, kaynaştırma öğrencisi olması gibi) aldığı tedbiri belirten bir öğretmen şunları ifade etmiştir:

K.10. “Eğer şeker hastası bir öğrencimiz varsa onunla ilgili tabi ki bir müdahalede bulunuyoruz. Onun yanına beslenme istiyoruz. Mesela sinemaya gittik. Sinema arasında öğrencimizin beslenmesi

gerekiyordu şeker hastası çünkü. Hemen onu alıyoruz bir kenara beslenmesini birlikte yaptırıyoruz ve tekrar yanımızda katılımını sağlıyoruz.”

Benzer şekilde kaynaştırma öğrencisi bulunan bir öğretmenimiz özel gereksinimli öğrencisi için aldığı tedbiri şu şekilde ifade etmiştir:

K.11. “Kaynaştırma öğrencisi olursa mutlaka kaynaştırma öğrencisinin annesini ve ya babasını etkinlik süresince yanımızda istiyoruz ve öncesinde de kaynaştırma öğrencisi ile alakalı da tabii ki konuşuyoruz görüşüyoruz. Hani gelebilir mi? katılmak ister mi? Çünkü mesela diyelim ki sese duyarlı bir öğrencisi ise sinemaya gelmek istemiyor. Otizmlili bir öğrencisi ise karanlık bir ortam ya da yüksek sesler onu rahatsız edebiliyor. Öyle durumlarda zaten aile katılmak istemediğini belirtiyor. Çocuğuna uygun değilse aile bildiği için bizde değerlendirdiğimiz için çocuk katılmıyor veya katılacaksa da ebeveyni ile beraber katılıyor.”

Benzer şekilde çocuğun temel ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak aldığı tedbiri dile getiren bir öğretmen şunları ifade etmiştir:

K.1. “Geziye gitmeden hemen önce çocukları tabii ki bir tuvalete gönderiyoruz su içmek istiyorlarsa önce sularını içmelerin söylüyoruz. Sonra tuvalete gönderiyoruz. Onun dışında orada ihtiyaç olabilecek peçete ıslak mendil dediğim gibi sulukları almıyorsak su bu tarz şeyleri yanımızda bulundurmaya çalışıyoruz. Bu şekilde yemek ile ilgili operatif atıştırma bileceği şeyler içinde hazırlıklı gidiyoruz hani. Bir meyve olabilir, bir kek hani yanımızda götürüp orada bir atıştırma saati gibi biraz fazla kalacak isek yiyecek şeyler yanımızda bulunduruyoruz.”

Bununla birlikte gezi ortamına ulaşım sırasında oluşabilecek kaza durumuna karşı araç ile ilgili alınması gereken tedbirleri dikkat eden bir öğretmenimiz bu konu hakkında şunları ifade etmiştir:

K.8. “Gezi esnasında karşılaşılabilecek olaylar herhangi bir araçla gidiyorsak herhangi bir kaza riskine karşı gitmeden öncesinde önlemlerimiz şoförlerin bütün ehliyetini, sicilini, kimliğini fotokopi çekerim. SRC’leri uygun mudur değil midir muayeneleri yapılmış mıdır? Araçların bakımları yapılmış mıdır? Tarihleri geçiş mi? Bunları kontrol ederim. İlk yardım çantaları var mıdır? Yangın tüpleri var mıdır? Onları kontrol ederim. Biraz pımpirikliyimdir o konuda. Herhangi bir düşme çarpma vesaire gibi durumlarında da çantam vardır. Hazırlıklı giderim. İlk yardım malzemelerim her ne kadar araçta olsa da kendi sırtımda da yanımda da kendimi güvende hissediyorum.”

ODÖ ortamında çocukların kaybolma durumunu göz önünde bulunduran bir öğretmen bu konu hakkında aldığı tedbiri şu şekilde ifade etmiştir:

K.7. “Genelde hani bu tarz şeyler de çocuklar kaybolabilir gibi bir risk oluyor çok olduğu için. Biz şey yapmıştık okulun adını, numarasını falan çocukların koluna veya göğsüne yapıştırmıştık. Bir de numaramızı yazmıştık. Kaybolsa bile birine ulaşabilsin. Bir de öncesinden söylüyoruz tabii hani işte bir şey olursa mesela diyelim ki bir yaralanma, bir kaybolma gibi durumda çocuklar kimlerle konuşabilir, kimlerle iletişim kurabilir. Mesela orada AVM’ye gitmiştik. Oradaki güvenlikçiye söylüyoruz. İşte bu güvenlik abi biz yokken bununla karşılaşırsanız ona sorun ya da karşılaştığınız birine beni güvenlikçiye götürün ya da okulla geldik. Okulun adını gösterin falan diye uyarıyoruz önceden konuşuyoruz ya da işte bunun dramasını yapıyoruz işte okulda biri kayboluyormuş gibi yapıyor işte bir güvenlikçi var. O da işte

kaybolunca ne yapacaksın, ne diyeceksin onu konuşuyorlar dramatize çalışması yapıyoruz ki bir ön deneyim olsun diye.”

ODÖO ziyaretinde oluşabilecek kaza risklerini göz önünde bulundurarak öncesinde ortam ziyareti yapan ve bununla ilgili tedbirler ortam bir öğretmen şunları söylemiştir:

K.11. *“Karşılaşılan problemler dediğim gibi genelde en çok güvenlik problemi karşımıza çıkıyor. Mesela merdivense anaokullarında biliyorsunuzdur genelde tek kat olmasına dikkat edilir. Merdivense ve ya asansör varsa bunlarla alakalı problem yaşayabilir ve ya bizden farklı kalabalık gruplar varsa çocukların kontrolü ve ya güvenliği ile alakalı bir problem yaşayabiliyoruz. Bunlarla alakalı da genelde gideceğimiz yerlerle önceden konuşuyoruz. Bizim için çocuklar için yani problem oluşturacak yerlerle alakalı tedbir alınmasını gerekirse destek eleman sağlanmasını istiyoruz. Mesela o gün yürüyen merdivenlerin durdurulması. Çocuklar geçerken ya da işte şuraya giriş çıkışların kapatılması şeklinde tedbirler alınıyor.”*

ODÖO ziyareti için ek personel ve veli desteği aldığını belirten bir öğretmen bu konuda şunları ifade etmiştir:

K.5. *“En çok karşılaştığımız zorluklar yaşlarının biraz küçük olması. Sınıf listesi elimizde oluyor. Velilere de söylüyoruz bu kadar kişiyiz. Biz sürekli sayıyoruz sizde sayın. Sıranın başına bir veli ortasına bir veli sonuna bir veli koyuyorum bu kaybolma riskine karşı. Kaza için önlem alabiliyoruz. Tabi ki kazayı öngöremiyoruz ama emniyet kemerinin bağlanması, her çocuğu oturması vb. inerken bir yetişkinin ve bindirirken bir yetişkinin yardım etmesi kaza için alabileceğimiz önlemler bunlar zaten. Tuvalet olsun diğer ihtiyaçlar içinde önce bir okul da yemek yiyip su içip yanımıza da su alabiliyoruz tuvaletlerini yaptırıp. Orda da gittiğimiz yerde de zaten tuvaletler nerede diye önceden bakıyoruz. Ya veliler diğer çocukların başında iken ben tuvaleti olan çocuğu götürüyorum ya da bir veli eşlik ediyor o şekilde önlem alıyoruz.”*

ODÖ ortamında çocukların kaybolma durumlarını göz önünde bulunduran başka bir öğretmenimiz bu konuda aldığı tedbiri şu şekilde ifade etmiştir:

K.9. *“Başta güvenlik en büyük sıkıntımız özellikle Anıtkabir gibi kalabalık ortamlarda çocukları götürüyorsak. Bunun için şöyle yapıyorum ben. Diyorum ki o gün herkes beyaz giyinsin üstüne. Altına da siyah giyinsin diyorum. En azından hepsi takım oluyor. Kollarına da bir bileklik ayarlıyorum ya da işte ona benzer bir şey oluyor. Dolayısıyla kaybolsalar bile yani birde şey ikili sıralı ikili sıra yapıyorum. Herkes önündeki yanındaki arkasındaki arkadaşını tanısin diyorum. Yanımda birkaç kişi de götürdüğüm için çok sıkıntı yaşamadım şimdiye kadar. O kadar büyük bir bileklik olmuyor ama zaten çocuklar onu verdikten sonra gidiyoruz yani okulun adını öğretmenin adını annesinin telefon numarasını bilebilir haldeyken götürüyorum ben genelde.”*

ODÖO ziyaret esnasında kurum ve kuruluşların çocukların düzeyine uygun paylaşımda bulunmadığı için gezinin amacına ulaşmaması durumunu göz önünde bulunduran başka bir öğretmen bu konu hakkında aldığı tedbiri şöyle söylemiştir:

K.3. *“... bazen şu olabiliyor. Oradaki bilgi veren kişiler çocuğun seviyesine inemeyebiliyor. Hani onun seviyesinin üstünde bilgiler vermeye çalışabiliyor filan. Fazla gereksiz bilgiler verip böyle konu dağılabiliyor, dikkatleri dağılabiliyor. O tür bir zorluk yani hani bunun dışında başka bir problemle*

karşılaşmadım. Yani hani ben orada bir katkı sağlamaya çalışıyorum ben orada bir giriş yapıyorum. Hani bir toplamaya çalışıyorum çocukların dikkatini çekebilecek kendimi orada hemen bir bilgi aktarımı yapıyorum çocuğun seviyesine uygun. Diğer kişi de buradan devam ettiriyor hani o da bu benim herhalde şeyimi fark ediyor. Benim bu kaygımı fark ediyor. O da biraz daha böyle şey yapıp hani ona göre davranmaya başlıyor. Ben o kapıyı yaptıktan sonra o şekilde hani sözel bir katkı oluyor.”

Okul Öncesi Eğitimde ODÖO İle İlgili Yapılan Etkinlikler

Öğretmenlerin ODÖO ile ilgili yapılan etkinliklere yönelik (a) öğrenme ortamı ziyaret öncesi yapılan etkinlikler (b) öğrenme ortamı ziyaret esnasında yapılan etkinlikler (c) öğrenme ortamı ziyaret sonrası yapılan etkinlikler olmak üzere üç alt kategoride toplanmıştır.

Öğrenme Ortamı Ziyaret Öncesi Yapılan Etkinlikler

Öğretmenleri ODÖO ziyaret öncesi yapılan etkinlikler hakkında konu hakkında bilgi verme, video izletme, sohbet etme, orada uyulması gereken kurallar hakkında bilgi verme, drama, sanat, Türkçe Dil etkinliği gibi etkinliklere yer verdiklerini belirtmişlerdir. Bu konuda bir öğretmen ODÖO ziyaret öncesi etkinlikler hakkında şunları söylemiştir:

K.4. “Gitmeden önce şöyle yani çocuklarla nereye gideceğimizi konuşuyorum. Bakın şuraya gezi düzenleyeceğiz. Şurada şunları şunları göreceğiz. Sizden hani o ortam da şöyle davranmanızı istiyorum. Hani müze gibi bir yerde sessiz olmaları gerekiyor. Niçin sessiz olmaları gerektiğinden de bahsediyorum. Öncesinde şöyle söyleyeyim hani velileri bilgilendiriyorum önce, dilekçeler gönderiyorum, planlamamı yapıyorum. Gideceğim gün çocuklara hani nereye gideceğimiz daha doğrusu 1-2 gün önceden çocuklar nereye gideceğimizi biliyorlar. Gideceğimiz gün de orada nasıl davranmamız gerektiği hakkında da konuşuyorum. Öncesinde farklı etkinliklerde yapabiliyoruz. Nasıl söyleyeyim hani yine ayakkabıdan gideceğim ben. Bununla ilgili internette aileleriyle beraber araştırmaların istiyorum hani ayakkabı çeşitlerini. Çocuklar bununla ilgili resimler alıp getiriyorlar sınıflara. Gezi sonrası ayakkabı imalathanesine gidip geldikten sonra kendilerinin tasarladığı bir ayakkabı yaptırıyorum çocuklara hani sanat etkinliği olarak. Malzemeleri koyuyorum önlerine ve ya şöyle söyleyeyim biz hayvan barınağına gezi düzenlemiştik hayvan barınağında bunu söylememiştim şimdi not alabilirsiniz. Hayvan hakları gününde hani onunla ilgili hem öncesi hem sonrası Türkçe dil etkinlikleri, müzik, sanat faaliyetleri bu tarz çalışmalar yapıyorum. Araştırılması gereken bir konu varsa evde aileleri ile beraber araştırıp bir sunum hazırlayıp gelmelerini de istiyorum bazen.”

Benzer şekilde gidilecek yer ile ilgili bilgi verdiğini ve video izlettiğini belirten bir öğretmen bu konuda şunları belirtmiştir:

K.3. “Yani gideceğimiz yer hakkında hani yeri söylüyorum. Orada neler görebileceğimizi söylüyorum ya da hani mesela dediğim gibi dekofok gezisinde biyolojik çeşitlilik ve hani nesli tükenmekte olan hayvanlar ve canlılardı konumuz hani buna yönelik videoları izlettim. Hani deniz kaplumbağaları ile ilgili videolar izlettim bir ön bilgilendirme olması için. Bu tür tanıtıcı etkinlikler yani videolar şeklinde etkinlikler yaptım sınıfta.”

Ziyaret edilecek ODÖO ile ilgili önceden bir haftalık plan yaptığını ve bunu sürece yaydığını belirten bir öğretmen ziyaret öncesi etkinlikler hakkında şunları söylemiştir:

K.6. “Eğer planlama dâhilinde bir yere gidiyorsam yani öğrencilerimle o haftanın planına uygun bir yere gidiyorsam 2-3 gün öncesinden ben onları gideceğimizi işte nereye gideceğiz ilgili bilgiler vermeye başlıyorum. Bazen akıllı tahtadan işte orayla ilgili videoları hazırlıyorum mesela limana gidecektik savaş gemisi gelecekmiş. Onu karşılamak için ama Savaş gemisini ben de binmedim daha önce ne yapacağımı da bilmiyorum. O yüzden onlarla ilgili araştırmalar yaptım. Bir gün öncesinden çocukların videolarını izlettim. Ne yapılır? Savaş gemisi ne yapar? Kaç kişi olur? İşte ne kadar kalabalıkta binilir? vs. diye sonra onların bununla ilgili resimler çizmelerini istedim. Kendi savaş gemileri olsa nasıl olur diye. İşte neden savaş gemisine bineceğiz? Niye bunu merak ettik? gibi hani araştıracağımızı söyleyip sonra o gideceğimiz gün orayla ilgili bütün bilgileri veriyorum. İşte nereden çıkacağız? Gemide bizi kim karşılayacak? Sonrasındaki süreci çünkü bende öncesinde savaş gemisine gittiğimizde bizi karşılayacak kişilerden böyle bilgileri alıyorum. Oraya gitmeden öncede çocukları bilgilendirmiş oluyorum. Bazen Türkçe Dil etkinlikleri yapabiliyoruz. Bazen sanat etkinliği yapabiliyoruz. Bazen oyun etkinliği yaparak orada ki şeyi bulmalarını sağlıyorum hani nereye gideceğimizi onlara buldurmaya çalışıyorum. Bazen onlar gelmeden öncede sınıfta gizli yerlere gideceğimiz yerle ilgili böyle malzemeler koyuyorum onların bulmasını istiyorum gibi böyle etkinlikler planlıyorum.”

Gidilecek yere bağlı olarak etkinlik içerik ve konular doğrultusunda ziyaret öncesi etkinliklerin değişkenlik gösterdiğini belirten bir öğretmen kütüphane gezisi hakkında şunları belirtmiştir:

K.2. “Mesela kütüphaneye gitmeden önce kütüphanenin ne demek olduğunu, niye gideceğimizi, orada ne yapacağımızı çocuklara açıkladık. Orada hani uyulması gereken kurallar, yapılması gerekenler hakkında bilgi verdik. Sonrasında da gezimizi gerçekleştirdik ve gezide hani kurallara uyduklarını görünce de insan mutlu oluyor tabii ve gezi sorunsuz bir şekilde yapılmış oluyor.”

Benzer şekilde kütüphane gezi öncesinde yaptığı etkinlikler hakkında bir öğretmen şunları ifade etmiştir:

K.12. “Şimdi öncelikle diyelim ki kütüphaneye gezilerimiz oluyor. Kütüphanede neler yapılması gerektiğini yani şöyle diyelim bir hafta boyunca kütüphane teması işleyecek isek pazartesi gününden başlayarak pazartesi günü işte kütüphane günü nedir? Kütüphane ne işe yarar? Salı günü işte kütüphane kuralları nelerdir? Çarşamba günü kütüphane de neler yapılır? Perşembe günü sınıfta bunu simülasyon yaparak Cuma günü biz bunun gerçek haline gideriz ve bu şekilde çocuğa öğrenmeyi pekiştiririz bizde. Öncesinde kesinlikle kurallardan bahsederiz. Gezilere gitmeden kesinlikle bir yarım saat öncesinde çocukların dikkat süresi çok dağınık olduğu için hemen öncesinde yapmayı uygun buluyoruz. Kuralları tekrar baştan hatırlatmak ya da sormak. Aslında sorunca çocuklarda daha etkili oluyor. Cevap vermeleri onlar için bir motive kaynağı. Kesinlikle tekrar bilgilendirme yapıyoruz. Hatta hani yoldayken bile hatırlatmalarda bulunuyoruz çünkü bazı çocuklar dağılmaya çok müsait. Her dakika tedbiren söyleyerek onları diri tutmaya çalışıyoruz. Hatta gezi esnasında bile kuralları sürekli hatırlatıyoruz. Bizde öyle davranıyoruz ki onlara bir çeşit örnek oluyoruz.”

Bunun yanı sıra kütüphane ziyareti öncesinde farklı türde etkinliğe yer veren bir öğretmenimiz etkinlik içeriği hakkında şunları söylemiştir:

K.11. “Geziye gitmeden önce mutlaka çocuklara tabi ki bir ön bilgilendirme yapıyoruz. Nereye gideceğimizle alakalı. Neden oraya gittiğimizle alakalı. Neyi öğrenmeyi amaçladığımızı. Orada neler göreceğimizi. Orada nelerle karşılaşacağımızla alakalı konuşmamız oluyor. Birde ben gezilerden önce mutlaka gezi öncesi resim yaptırırım. Hani bir şablon hazırlıyorum. Diyelim ki kütüphane il kütüphanesi resmi. Gezi öncesinde onun bir taslağında gezi öncesinde çocuklara resmini çizdiririm. Gezi öncesinde hani hayal güçlerinde akıllarında orayla ilgili nasıl bir imge varsa resme döküyorlar. Sonrasında mutlaka gezi sonrasında yine resim yaptırıyorum. Gördükten sonra bir gezi sonrası resmi oluşturuyoruz. Hatta onu yılsonu portfolyoları dosyalarında da kullanıyorum öncesi ve sonrası çocukların zihninde ne vardı gördükleri karşısında neler oluştu gibi böyle karşılaştırmalı etkinliğim oluyor.”

Benzer şekilde yapılacak etkinliklerin ziyaret edilecek yerlerin konusuyla alakalı olduğunu belirten başka bir öğretmen ODÖO ziyaret öncesi hakkında şunları ifade etmiştir:

K.1. “Öncelikle mesela konuya dair mesela Engelliler Haftası ise diyelim. Onunla ilgili video filmler olur. Hani görsel olarak önce onu bir tanıması tanışması adını görsel öğeler kullanıyoruz video gibi. Onun dışında sanat çalışması tarzında olabilir. Drama tarzı şeyler olabilir. Onun dışında nereye geziye gideceğiz? Nasıl gideceğiz? Orada nasıl davranmamız gerekiyor? Olası durumlara karşı nasıl davranmaları gerekiyor? Güvenlikle alakalı hani çok uzaklaşmamaları, öğretmenlerinden arkadaşlarından ayrılmamalı gerektiği. Onun dışında mesela araca binerken sıra olup bilmesi sıra olup inmesi, oradaki insanlara “Merhaba” demesi. Orada nelerle karşılaşabileceği ile ilgili bir ön hazırlık yapıyoruz ki çocuk gittiği zaman ne yapacağını şaşırmasın oraya buraya bakmasın ki ondan en yüksek verimi alabilirim. Ön bilgilendirme yapıyoruz, drama etkinliği olur, sanat etkinliği olur, video izletme ya da bununla ilgili hikâye öncesinde okuma bunlar ön hazırlıklarımız. Engelliler Haftası’nda burada engelliler derneği var oraya bir geziye gitmiştik o da çok hoş olmuştu hani çocuklar onlarla gülip eğlendiler şarkı söylediler. Sohbet etme olanağı buldular. O da çok güzel olmuştu insani duygular iyi insan olma yönüne o da katkı sağlamıştı.” şeklinde açıklama yaptı.

ODÖO ziyareti öncesinde drama etkinliklerini yer verdiğini belirten bir öğretmen bu konuda şunları söylemiştir:

K.7. “Genelde dramatize çalışmaları yapıyoruz ondan sonra işte görsellerini gösteriyoruz. Piknik alanını, gezilecek yerleri içinde neler var ya da mesela sinemaya gideceğimiz zaman daha önce sinemaya gittiniz mi? Hadi sınıfta da bir sinema çalışması yapalım. İşte ya da sinema etkinliğinin olduğu sanat falan yapıyoruz, oyun oynuyoruz, video falan izletiyorum o tarz etkinlikler yapıyorum öncesinde küçük bir bilgilendirme.”

Eskişehir Balmumu Müzesi ziyaret öncesinde yaptığı etkinliklerden bahseden bir öğretmen bu konu hakkında şunları söylemiştir:

K.10. “Şimdi gittiğimiz mekânda önce tabi ki o mekânla ilgili araştırmalar yaptığımız için çocuklara da gösterirken o mekânda ki mesela bal mumu müzesinden bahsedeyim. Barış Manço vardı. Barış Manço ile ilgili çocukları önceden bilgilendirdiğimde işte oraya gittiğimde Barış Manço’nun heykeli olabiliyor ya da telefonda onu açıp dinletiyorum servisle giderken bunlar geliyor aklıma. Onu tanıtmak adına onun programlarından kesitler izletmişim bal mumu müzesine gitmeden önce.”

ODÖO ziyaret öncesinde çeşitlik etkinliklere yer veren bir öğretmen bu konu hakkında şunları ifade etmiştir:

K.5. “Öncesinde gideceğimiz yeri tanıtıyorum ne olduğunu içinde neler olduğunu, nelere bakacağımızı, neler yapacağımızı anlatıyorum, orada bizi kimlerin karşılayacağını. Genel olarak planı daha kısa tutarak onlara anlatıyorum. Orada uymamız gereken kuralları konuşuyoruz. Bir kitap okuyabiliyorum bazen, bazen orada okuyabiliyorum. Fotoğraf gösterme olabilir. Öncesinde bunları yapabiliyorum sohbet genelde.”

ODÖO ziyaret öncesinde çocuklara kuralları hatırlatıp konuyla ilgili farklı etkinliklere yer verdiğini belirten bir öğretmen bu konuda şunları ifade etmiştir:

K.9. “Gideceğimiz yerin kuralları hatırlatıyorum. Kurallardan bahsediyorum. Nasıl bir yer olduğunu bahsediyorum. Eğer kabalık bir yerse işte birbirlerinden ayrılmamalarını tembihliyorum böyle. Dediğim gibi trafik alanında zaten bir projem kapsamındaydı. Onun öncesinde bir sürü trafik kurallarını verdim. Bunlarla ilgili sanat etkinlikleri yaptırđım. Anıtkabir’de de yine Atatürk ile ilgili bilgiler verdim. Anıtkabir’in videolarını izlettirdim gitmeden önce. Bu soruda gidilecek yere göre değışir aslında..”

ODÖO öncesinde çocukların direk deneyim yaşamasını istediklerini belirterek herhangi bir etkinlik yapmadığını gezi anında ve sonrasında paylaşımlarda bulunup etkinliklere yer verdiklerini belirten iki öğretmen bu konuda şunları ifade etmişlerdir:

K.10. “Şimdi öncelikle çocuklara zaten bir plan program hazırlıyoruz gezi planı adı altında. Çocuklara bununla ilgili bilgilendirme yapıyoruz. Sonra oranın fiziki şartlarını öğrenip çocuklara küçük küçük bilgilendirmeler yapıp onları anlatıyoruz ve giderken işte servis aracına binış, servis aracından iniş bunlarla ilgili veriyoruz. Genelde ben öncesinde çok fazla deneyim yaşatmıyorum.”

Benzer şekilde çocukları kuralları anlatan ama gezilecek yer ile ilgili gezi öncesinde herhangi bir etkinliğe yer vermeyen başka bir öğretmen bu konuda düşüncelerini şöyle ifade etmiştir:

K.8. “Şöyle bir durumla karşılaşsak diye çocuklara önceden ilk olarak söylediğim gittiğimiz yerin tanıtımını yapıyorum. Biz böyle bir yere gidiyoruz. Şuraya gidiyoruz. Ne amaçla gittiğimizi anlatıyorum. Bunda bir problem yaşamadım şimdiye kadar bu anlatımda. Ola ki araçta herhangi bir kaza riski vesaire gibi durum söz konusu olursa ya da aracımızda bir yangın çıkarsa nasıl davranmamız gerektiğini anlatıyorum. Ola ki benden ya da kazada bir şekilde rahatsızlandım ya da ben iptal oldu isem çocukların ne yapmaları gerektiğini telefonun şifresini kaldırıp 112’yi aramaları gerektiğini en ince ayrıntısına kadar detaylı bir şekilde önlem alıyorum. Yani böyle telefonu çocuğa vermeyeyim. Bilgisayarı vermeyeyim kafasında değildir. Hatta fotoğraf makinesi olarak telefonumu kullanırım ve çocuklara veririm. Bu taraftan sen görebilirsin hadi burayı sen çek gibi yani böyle fotoğraf çekmekle çok uğraşmam. Ben ağaç dikerken çocuk video çekiyor falan böyle. Güzel bir etkileşim içerisinde oluyoruz. Başka da bir önlem olarak en büyük en ince ayrıntısına kadar her şeyi düşünüp yapıyoruz. Gitmeden yapmıyorum. Yani hiç denemedim yapmadım. Video izletme asla yapmadım. Çünkü ben zaten gidince göreceği bir yeri önceden izletme taraftarında değilim. Birebir orada görüp öğrenmesi taraftarıyım. Öncesinde herhangi bir etkinlik yaptırmadım. Geldikten sonra daha çok etkinliklerimi ya da gittiğimiz yerde atıyorum bir gün

doğa gezisine gittiysem çıktı alıp doğada neler gördü ya da bir boş A4 verip işte ne gördüyse hadi yapalım beraber deneyelim çizelim öğrenelim bu kafa da olan birisiyim.”

Öğrenme Ortamı Ziyaret Esnasından Yapılan Etkinlikler

Öğretmenleri ODÖO ziyaret sırasında yapılan etkinlikler hakkında konu hakkında varsa kurum yetkilisinin bilgilendirmesini dinleme, gözlem yapma, gözlem defteri tutma, etkinlik yapma (kütüphanede kitap okuma, fırında ekmek yapma vb.) yaptıklarını gidilen ziyaret edilen mekâna göre etkinliklerin belirlendiğini belirtmişlerdir. Bu konuda bir öğretmen ODÖO ziyaret esnasında etkinlikler kütüphane ziyareti hakkında şunları söylemiştir:

K.6. “Tabi bu gittiğim yere göre değişiyor genellikle. Bazen yanımızda açık hava etkinliğine gitmişsek malzemelerimizin hepsini götürüyoruz, boyaları işte rulo kâğıtlarımız, sulukları vesaire onları götürüyoruz ama böyle kapalı bir mekâna müzeye gidiyorsak mesela materyal götürmüyorum ama orayla ilgili böyle onların aklında kalabilecek olaylar anlatmaya çalışıyorum. İşte kendi küçüklüğümden, orada dinlediğim şeylerden onlara anlatabileceğim olaylar şey yapmaya çalışıyorum hani bir gün öncesinden hazırlık yapıyorum. Orada da bir uzman yoksa bütün şeyi ben üstleniyorum. Onları anlatmayı işte bilgilendirmeyi ve biraz da onların bulmasını istiyorum. İşte sıfır atık kütüphanesine gittik mesela işte orada nelerden yapıldığını onların bulmasını istedim. Bunları akıllarını tutmalarını istemiştım. O gün tabii fotoğraf makinesi olan velilerimizden fotoğraf makinesi istedik üç çocuk bir fotoğraf makinesiyle fotoğrafları çektiler sonra fotoğrafları bilgisayara aktarıp hangi materyalden yapıldığını kendileri bulmaya çalıştılar. Hem onları yönlendiriyorum hem de ben onları bilgilendirme yapabiliyorum. Uzman varsa da tüm şeyi uzmanı bırakıyorum sadece çocukların soru sormalarını istiyorum merak ettikleri her şey sormalarını onları yönlendiriyorum.”

Kütüphane kurum ziyareti sırasında yaptıkları etkinlikler hakkında bir öğretmen şunları ifade etmiştir:

K.1. “Kütüphaneye gittiğimizde mesela zaten materyalimiz orada oluyor bizim ana amacımız hani oradaki kitaplardan inceleyip seçip yerinde okuyup oradaki materyalleri kullanabiliyoruz. Tabii ki bol bol fotoğraf çekiyoruz. Kayıt altına alıyoruz o anları. Park bahçe gittiğimizde öncesinde mesela şey götürmüştük okuma yazma sayfası. Hani parktan yapraklar toparlayıp örnek çeşitli türlü yapraklar toplayıp kâğıt üzerindeki yapraklarla eşleştirme çalışması yaptırmıştık mesela parka gittiğimizde o tarz bir etkinliğimiz olmuştu. Onun dışında genelde gözlem çinse de yanımızda not defteri götürüp gördüklerini resmetmesi gibi kalem kâğıt bu tarz şeyler götürebiliyoruz.”

Benzer şekilde Aydın Bilim Deney Evine ziyaret ettiklerini belirten başka bir öğretmen ziyaret esnasında yapılan etkinlikler hakkında şunları ifade etmiştir:

K.2. “Gittiğimiz ortamdaki şeylere bağlı mesela bilim deney evinde deneyler yapma fırsatı bulduk. Oradaki şeyleri aletleri inceleme fırsatı bulduk. Orada bize sunum yapan kişiler vardı. Onlardan yararlandık çok güzel sunumlar yaptılar. Onların işte malzemeleri deneme fırsatımız oldu oradaki şeyleri deneyler yaptık. Yani güzeldi bu tarz şeyler yapılıyor yani yapabiliyoruz. Bir şeyler yapabildikleri zaman daha mutlu oluyorlar zaten sadece görmek, izlemek değil dokundukları zaman, içinde bulundukları zaman daha fazla katkı sağladığını düşünüyorum.”

ODÖO ziyaret esnasında yanlarımda materyal götürdüklerini ve bu materyallerden yararlandıklarını belirten bir öğretmen bu konuda şunları söylemiştir:

K.7. “Mesela biz pikniğe gittiğimizde ilk önce çocuklara ayakkabılarını, çoraplarını çıkartıp orada bir sabah sporu yaptık. Ondan sonra boyamalar götürmüştük bir de poşetler falan götürmüştük çocuklar işte kâğıt olur işte neler gördüm? Kuş gördüm, böcek gördüm onları işaretliyor. Doğada buldukları işte kozalaktır, işte odun parçası, taş parçası beğendikleri şeyleri topladılar. Onları sonrasında hani sanat etkinliği yapmak isteyen ya da sergilemek isteyenler için onları toplattık. O tarz çalışmalar yaptık.”

ODÖO olarak fırına gittiklerini belirten bir öğretmen orada çocuklarla birlikte ekmek yaptıklarını belirterek şunları söylemiştir:

K.4. “Fırında ekmek yaptık. Onun dışında işte kütüphanede kitap okuduk. Şeye gitmiştik biz bir velimizin çiftliğine gitmiştik. Bunu da söylemedim bakın. Konuştukça aklıma geliyor. Orada bahçeye çiçek diktik. Herkese birer çiçek verildi böyle bir saksı da küçük saksı da. Onu biz bahçeye dikmiştik. Böyle bir etkinliğimiz olmuştu. Onun dışında yani şu an aklıma gelmiyor açıkçası.”

Antalya’da çocuklarla birlikte Dekafok gezi ziyareti sırasında yaptıkları etkinlik deneyimini paylaşan bir öğretmen gezi hakkında şunları söylemiştir:

K.3. “Yani mesela dekafook gezisinde birde öncesinde işte caretta caretta şarkısını öğrettim ben. İşte servise giderken mesela caretta caretta şarkısını söyleyerek gittik işte. Orada yapabilmek için etkinlik hazırladım sanat etkinliği işte kaplumbağa sanat etkinliği artık materyallerle kaplumbağa sanat etkinliği yaptık orada. Yine yanımda işte ay ışığını takip et küçük kaplumbağa isimli yine carette caretalardan bahseden bir hikâye kitabı götürdüm orada onu okudum onlara. Yok ne yazık ki hani gece çıktıklar için karete karettalar gözükmüyordu ama işte yumurta canlandırma diyeyim, küçük heykel mi diyeyim artık o hani şeyler var sadece bilgilendirmeler böyle. Yerlerini işte yuva yaptıkları yerleri çıtalarla çevrelemişler ama yani o yuvaların olduğu yer çevrelenmiş onlar filan gösterildi. Yoksa hani caretta caretalar gece çıkıyormuş zaten. Yani görme şansımız, imkânımız yoktu.”

Öğrenme Ortamı Ziyaret Sonrası Yapılan Etkinlikler

Öğretmenleri ODÖO ziyaret sonrasında yapılan etkinlikler hakkında konu hakkında okula döndüklerinde ziyaret mekânı hakkında sohbet ettikleri, değerlendirme sorularına yer verdikleri (gittiğimiz mekânda en çok ne dikkatinizi çekti? En çok neyi beğendiniz?) ziyaret sonrası akıllarında ortamları resmetme, gözlem defteri tutma yaptıklarını gidilen ziyaret edilen mekâna göre dönüşte de etkinliklerin belirlendiğini belirtmişlerdir. Bu konuda bir öğretmen ODÖO ziyaret sonrasında etkinlikler hakkında şunları söylemiştir:

K.4. “Zaten döndükten sonra gittiğimiz yer ile ilgili sohbet ediyoruz hani ne gördünüz? Neler vardı? gibi soru cevap şeklinde konuşuyoruz. Sohbet ediyoruz. Daha sonra hani bir sanat etkinliği yapılması gerekiyorsa konuyla alakalı sanat etkinliği ve ya bir hikâye anlatabiliyorum bazen ve ya okuma yazmaya hazırlık çalışması. Sınıf içerisindeki günlük rutin çalışmalardan birini yaptırıyorum. Ama her zaman yaptırmıyorum. Hani gittim geldim illa ben bununla ilgili bir sanat etkinliği yapacağım demiyorum ve ya bir faaliyet yapacağım demiyorum. Bazen hiçbir şey yapmadığımız zamanlarda oluyor. Hani gerek

duymuyorum. Bir konser sonrası gerek duymuyorum mesela. Araştırmaya yönelik çalışmalarda evet yaptırıyorum ama böyle eğlence amaçlı gittiğimiz etkinliklerde vardı gibi bir sohbet ediyorum yapılması gerekiyorsa Gittiğimiz etkinliklerde etkinlikler de yaptırıyorum.”

Benzer şekilde çocuklarla ziyaret edilen ortam ile ilgili sohbet ettiklerini belirten başka bir öğretmen bu konu hakkında şunları ifade etmiştir:

K.7. “Mesela gittiğimiz etkinliklerle ilgili öncesinde bir sohbet ediyoruz. Mesela işte sinemada neler yaptık? Neler izledik? Kimler vardı? Hangi arkadaşların geldi? Neler yaşadık? Diye işte tuvalete gidince birine bir şey oldu mu? İşte yolda yürürken ufak bir kaza oldu mu? ya da işte bir başka sınıftan bir şey olduysa duydular mı? Neler hissettiler? Hissettikleri ile ilgili işte bunları yaptıktan sonra deneyimledikleri ile ilgili ya da gördükleri ile ilgili resim çizdiriyorum. Ondan sonra varsa getirdikleri materyallerle sanat çalışması yapıyoruz ya da sergileme çalışması yapıyoruz.”

Bununla birlikte Türkçe Dil etkinliklerinin yanı sıra Matematik etkinlikleri, okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına yer verdiğini belirten bir öğretmen bu konu hakkında şunları söylemiştir:

K.6. “Sınıfa geldiğimizde orada öğrendiklerini önceki bana anlatmalarını istiyorum akıllarında kalan ortamda en çok ilgilerini çeken merak ettikleri şeyi hem bana hem de sınıf arkadaşlarını anlatıyorlar. Bazen öyle şeyler çıkıyor ki hiçbirimiz dikkat etmemişiz bir öğrenci çok net bir şekilde aklında tutabilmiş. Sonrasında bazen sanat etkinliği yapabiliyoruz bununla ilgili bir şey hazırlamalarını isteyebiliyorum. Genellikle Türkçe dil etkinliği yapıyoruz o konu ile ilgili bir hikâyemiz varsa hikâyemizi okuyorum, onlardan soru sormadan istiyorum, okuma yazmaya hazırlık çalışmaları da olabiliyor bazen. İşte eğer bir çalışma sayfası hazırladıysam o çalışma sayfasında eşleştirme yapmalarını istiyorum gittiğimiz yerle ilgili neleri gördük diye. Bu kadar sınıf içi etkinlikler yapıyoruz.”

ODÖ ortamında ziyaret edilen ortamın gezi sonrasında resmini çizmelerini isteyen bir öğretmen yaptıkları sanat çalışması hakkında şunları söylemiştir:

K.1. “Ziyaret sonrası bir soru cevap şeklinde ne gördünüz ne hissettiniz şeklinde hani değerlendirme soruları soruyoruz. En dikkatinizi çeken şey ne oldu gibi sorularla hani hatırlamasını sağlıyoruz. Yine buna dair tekrar Bir sanat çalışması ya da bir resim yaptırma dediğim gibi Her gittiğimiz yerde böyle bir imkânımız olmadıysa gördüklerini hatırladıklarını resmetmesini istiyoruz hani daha çok özgün olabilecek çalışmalar kullanıyoruz.”

Okul dışı ziyaret sonrası çocuklarla yaptığı değerlendirme çalışması hakkında bir öğretmen şunları ifade etmiştir:

K.8. “Ben en başta sorduğum soru değerlendirme gibi kısmında çocukların gittikleri etkinliklerden keyif aldılar mı? En öncelikli sorum bu. Bir daha gitmek isterler mi? Gitseler orada ne yaparlar? Ne yapmak isterler? Yapmak isteyip de orada içlerinde kalan neydi? Onu bir not alıp ya o çocukla ya başka zamanda başka bir dönemde gittiğim çocuklarla onu da eklemek istiyorum.”

Benzer şekilde değerlendirme soruları ve soru cevap tekniği ile sohbet etme etkinliklerine yer veren başka bir öğretmen şunları belirtmiştir:

K.2. “Geziden sonrasında neler gördük? En çok dikkatinizi çeken neydi? Hangisini yapmaktan mutlu olduk? Sen böyle bir şey yapar mısın? Hani meslek olarak baktığımızda. Mesela itfaiyeye gittikten sonra birçok çocuk yani yardımseverlik böyle kedileri kurtarma, yangınları söndürme gibi davranışlardan çok mutlu oldular ve itfaiyeci olmak isteyenler çoğaldı. Mesela bilim ve deney evine gittiğimizde de yine uzayla ilgili deney ile ilgili araştırmalarla ilgili birçok şey yapmak isteyenler oldu. Kendi kendine deneyler yapmak isteyenler oldu. Hani bu farklı şeyler katıyor gerçekten.”

Okul dışı ziyaret sonrasında değerlendirme sorularında yaratıcı sorulara da yer verdiğini belirten bir öğretmen bu konu hakkında şunları belirtmiştir:

K.12. “O gün dışardaysak ya da havalimanına gittiğimizi söylersek o an kesinlikle sınıfa döndüğümüzde kendi hayallerinde ki yani müdahale etmeden yaratıcılıklarını bozmadan kendi hayallerinde ki uçağı çizmelerini istiyoruz ya da sen hangi ülkeye gitmek isterdin başka? Ya da uçakla değil de başka hangi araçla gitmek isterdin? Kesinlikle müdahale etmeden bir beyin fırtınası şeklinde de tekrar resme de dönüştürebiliyoruz. Çünkü bu dönem çocukların en fazla yapmak istedikleri şey resim ya da işte bloklarla kendilerinin oluşturdukları bir oyun ortamı oyuna hiç müdahale etmeden beyin fırtınası şeklinde sorarak çocuklarla o tarz etkinlikler yapıyoruz.”

Değerlendirme soruları ve sanat çalışmalarına yer verdiğini söyleyen bir öğretmen bu konu hakkında şunları ifade etmiştir:

K.3. “Yani gelince mesela hani resim yaptırıyorum. Hani caretta hadi sizde caretta caretta çizin şeklinde ya da hani orada ki anlatıcının anlattıkları ile ilgili sorular soruyorum. Hani kim neyi kavramış, anlamışlar mı anlamamışlar mı değerlendirme soruları bu şekilde.”

BEŞİNCİ BÖLÜM

Tartışma ve Sonuç

Öğrenme hayatımızın her kesiminde olduğu gibi okul dışında da bulunmaktadır. Söz konusu ODÖ, okul öncesi eğitimden itibaren hayatımızı şekillendirmektedir. Okul dışında müze ve ören yerlerin olması, çeşitli fabrikaların olması, resmî ve özel kamu kurum ve kuruluşların bulunması farklı kültür, değer, çevresel imkânlarla sahip öğretmen ve öğrencilerin olması; yaparak yaşayarak öğrenme imkânının olması, beş duyuya hitap etmesi, kalıcı öğrenmeye katkıda bulunması okul öncesinde ODÖ oldukça önemli hâle getirmiştir. Dolayısıyla öğrenmenin kalıcı olması ve somutlaşması açısından ODÖ ile destelenmesi gerektiği düşünülmektedir. Bu bağlamda okul öncesi eğitimde ODÖ ortamlarına ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi gerekli görülmüş olup araştırma konusu yazarın kendisi tarafından belirlenmiştir.

Okul Öncesi Eğitimde ODÖ Ortamında Karşılaşılan Zorluklara İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın birinci alt problemi, “Okul öncesi eğitimde ODÖ ortamında karşılaşılan zorluklar nelerdir?” şeklinde ifade edilmiştir. Okul öncesi eğitimde okul dışı öğrenme ortamına ziyaret gerçekleştirilirken birçok sorunla karşılaşılır. Ulaşım sorunu, çocukların yaş gruplarının küçük olması, sınıf dışında kontrolün zor olması ve dikkat sürelerinin çok uzun olmaması, tüm çocukların okul dışı etkinliklere katılacak yeterli ekonomiye sahip olmaması ve katılım sağlayamaması karşılaşılan zorluklardan bazılarıdır. Araştırmanın sonucunda okul öncesi eğitimde ODÖ ortamında karşılaşılan zorlukların daha çok ekonomik sebepler ve ulaşım sorunu olduğu görülmüştür. Anket yapılan öğretmenler ile görüşme yapılan öğretmenler benzer cevaplar verdiği görülmüştür. Öğretmenler çocuklardan para toplama sorumluluğu almak istemediklerini, bazı çocukların sosyoekonomik durumu iyi olmadığı için mahrum kaldıklarını belirtmişlerdir. Yaş grubunun küçük olması öğretmenlerin okuldan uzaklaşma konusunda kaygı oluşturmaktadır. Bununla birlikte gidilen kurumda çocukların düzeyine uygun olmayan anlatım alan ziyareti beklentisini karşılamamaktadır. Öğretmenler kaza yaşama, herhangi bir öğrencinin kaybolması konusunda endişe taşımaktadır. Bunlara ek olarak sınıf mevcudunun fazla olması, özel gereksinimli kaynaştırma öğrencinin bulunması, yardımcı personel ya da stajyer öğrencinin olmaması, sınıf dışında ortamlarda öğrenci kontrolünün zor olması öğretmenlerin karşılaştığı diğer zorluklardır. Velilerin izin belgesi ve ücret konusunda unutma, zorluk çıkarması öğretmenlerin ODÖ ziyaret konusunda motivasyonunu düşürmektedir. Alar vd.

(2012) tarafından yapılan araştırma sonucuna göre öğretmenlerin ODÖO ile ilgili olumlu görüşlere sahip olmalarına karşın sınırlı sayıda etkinlik yaptıkları ifade ettikleri görülmüştür. Benzer şekilde Jidovtseff vd. (2021) tarafından yapılan çalışma da öğretmenlerin açık hava oyun alanları ile ilgili olumlu düşündükleri fakat bu etkinlikleri yeterince kullanmadıkları belirtilmiştir. Öztürk ve Özer (2021) tarafından yapılan başka bir benzer çalışmada, öğretmenlerin okul öncesi eğitimde ODÖO etkinliklerinin önemini vurgulamalarına rağmen çocukları açık hava etkinlik alanlarına çıkarmaktan çekindiklerini ifade etmişlerdir. Dere (2022) tarafından yapılan çalışmada ise ODÖO ile ilgili karşılaşılan sorunların kaynağı olarak en büyük sorunun veli izin belgesini unutma, kaza riskine karşı gönderme endişesi kaynaklı “aileler” olduğu belirtilmiştir. Karamustafaoğlu, Ayvalı ve Ocak (2018) tarafından yapılan araştırmada da benzer bulgulara rastlanmaktadır, Yapılan araştırma da öğretmenlerin ODÖ ortamlarının kullanımı sırasında olanakların kısıtlı olması, yönetmeliklerin, zamanın yetersiz olması, güven ve bilgi eksikliği, izin alma sürecinde prosedürün uğraştırıcı olması sorunları ile karşı karşıya geldikleri ifade edilmiştir. Uludağ (2021), ODÖ ortamlarında karşılaşılan sorunlar olarak; çocukların yaşı itibari ile tehlikelere karşı kendini savunamaması, ulaşım sırasında yaşanabilecek kaza ihtimali, ziyaret edilecek öğrenme ortamının çocuklara uygun fiziksel özellikleri taşınamaması, ortama eşlik edecek rehberin bulunmaması, çocukların ailelerinin bu tarz etkinlikleri lüzumsuz bulmaları ve velilerin ulaşım için servis ücretini ödememeleri gibi sorunlar karşılaşılan problemler arasında yer almaktadır. Şen (2021) tarafından yapılan araştırmanın sonucunda; ODÖO ziyaretlerinde uzaklık, zaman kaybı ve maliyet gibi karşılaşılan zorluklara değinmiştir. İnce ve Akcanca (2021) tarafından yapılan araştırmanın sonucuna göre, okul öncesi eğitimde ODÖ ortamlarında karşılaşılan zorluklarda en çok ailelerin güvenliğe karşı kaygıları oluşturmaktadır. Aynı çalışmada karşılaşılan zorluklarda maddi yetersizlikler, çocukların yaş grubunun küçük olması, kötü hava şartları, dikkatlerinin çok çabuk dağılması gibi dezavantajlar belirtilmiştir. ODÖO ziyareti için karşılaşılan zorluklara yaka kartı hazırlama, stajyer öğrenci bulundurma, gidilecek mekânı önceden görme ve yetkililerden bilgi alma, her ihtimale karşı ilkyardım çantası ve yedek kıyafet bulundurma, çocukları gidilecek yer ile ilgili bilgilendirme ve kuralları hatırlatma gibi tedbirler alınabilir. Koçak (2022) tarafından yapılan araştırma sonucunda salgın hastalık döneminde orman ve bilim merkezi dışında ODÖ ortamına gezi yapılamamıştır. Bu ODÖ ortamları dışında okul yemekhanesi, okul bahçesinde etkinliklere yer verildiği belirtilmiştir. Bunların yanı sıra okula gelen okul bahçesi ya da okul yemekhanesinde gerçekleştirilen kukla gösterileri ve tiyatro, ebru ve çömlek atölyeleri, 23 Nisan şenlik gösterileri, planetaryum ve köpük gösterisi yapıldığı belirtilmiştir.

Okul Öncesi Eğitimde ODÖ Ortamlarının Avantajlarına Yönelik İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın ikinci alt problemi, “Okul öncesi eğitimde ODÖ ortamlarının avantajları nelerdir?” şeklinde ifade edilmiştir. Okul öncesi eğitimde okul dışı öğrenmenin birçok katkısı bulunmaktadır. Somut işlemler döneminde oldukları için öğrenme ortamı ziyaretleri somutlaştırmayı sağlar. Tüm duylara hitap ettiği için görerek, duyarak öğrenmesini kolaylaştırır. Öğrenmenin kalıcı olmasını ve pekiştirilmesini sağlar. Bunun yanı sıra bir ortama girildiğinde nasıl davranılması gerektiği hakkında deneyim fırsatı sunar. Araştırmanın sonucunda okul dışı öğrenme ortamının avantajları ile ilgili öğretmenleri çocukların yaş grubu itibarıyla somut deneyim kazandığı ve beş duyuya hitap ettiği için olumlu yaşantı ve düşüncelerine sahip olduklarını “yaparak yaşayarak öğrenme”, “görerek, dokunarak, işiterek, deneyim kazanarak öğrenme”, “tüm gelişim alanlarına katkıda bulunma” ve “kalıcı öğrenme” ifadesini kullandıkları görülmüştür. Dere (2022) tarafından yapılan çalışmada benzer şekilde “gezi gözlem yoluyla öğrenme”, “demokratik öğrenme”, “etkin katılım”, “deneyimleyerek öğrenme”, “kalıcı öğrenme” gibi konularda katkı sağladığını ifade etmiştir. Saleh vd. (2018) tarafından yapılan araştırmanın sonucunda, doğayla öğrenmenin önemi, yeni fikirleri keşfetmede açık hava etkinliklerinin rolüne vurgu yapmışlardır. Bununla ilgili okul dışı öğrenme ortamının kalıcı ve etkili öğrenmeye katkı sağlama, kazanımların öğretilmesinin kolaylaştırılması, çeşitli materyaller sunması, yeni öğrenmelere imkân sunması ve öğretmenlerin ODÖ ortamları konusunda mesleki motivasyonunu artırmasına katkı da bulunduğu belirtilmiştir. Bununla birlikte en çok katkıda bulunduğu gelişim alanı “motor gelişim” olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca öz bakım becerileri, dil gelişimi, bilişsel gelişim ve sosyal duygusal gelişimlere de katkısı olduğu belirtilmiştir. Öz bakım becerileri ODÖ ortamları kapsamında “el yıkama ve temizleme”, “kendi eşyalarını koruma ve taşıma” ve “yardım almadan kıyafetlerini giyebilme” şeklinde belirtilmiştir. Okul öncesi eğitimde ODÖ dil gelişimi kapsamında “kelime dağarcığının gelişmesi”, “iletişim kurma”, “kendini ifade etme” şeklinde ifade edilirken bilişsel gelişim bakımından “bilgi edinme” ve “düşünme” şeklinde ifade edilmiştir. Sosyal-duygusal gelişim kapsamında “sosyalleşme”, “farklı insanlarla tanışma” ve “özgüven kazanma” gibi konuları desteklediği görülmüştür. Benzer şekilde Ata-Doğan ve Boz (2019) tarafından yapılan çalışmanın sonucunda açık hava oyun etkinliklerinin çocuklarda bilişsel sosyoduygusal, fiziksel ve dil gelişimine katkıda bulunduğu ifade edilmiştir. Benzer şekilde Çıtak ve Arabacı (2017) tarafından yapılan araştırmanın sonucunda ise açık alan oyunlarının çocukların tüm gelişim alanlarına katkısı olduğu ifade edilmiştir. Aşkar (2021) tarafından yapılan araştırma da açık hava etkinliklerin çocukların motor ve bilişsel gelişimlerinin yanı sıra diğer tüm gelişim alanlarını olumlu etkilediği vurgulanmaktadır. Yine benzer şekilde Saleh vd. (2018) tarafından yapılan araştırma sonuçları ile diğer çalışmaların

sonuçları örtüşmektedir. Saleh vd. (2018) tarafından yapılan araştırmanın sonucunda doğayla öğrenmenin çocukların tüm gelişim alanlarına katkı sağladığı ve açık hava alan etkinliklerin çocuklarda motor, duygusal, bilişsel, sosyal ve davranışsal gelişimine etkisi hakkında önemi vurgulanmıştır. Elmas vd. (2021) tarafından yapılan araştırmanın sonucunda, informal ODÖ ortamlarının soyut bilgileri somutlaştırması, yaşayarak öğrenmeyi sağlaması, kalıcı öğrenmeyi desteklemesi, konuların pekiştirilerek anlamı öğrenmenin oluşması ve farkındalık kazandırılarak konularına katkı sağladığını belirtilmiştir. Bu sonuçlar göz önüne alındığında okul öncesi eğitimde ODÖ ortamlarının çocukların tüm gelişim alanlarını desteklediği ve ayrıca öz bakım becerilerine katkıda bulunduğu söylenebilir. Agostini ve diğerleri (2018) tarafından yapılan çalışmada ODÖO programı ve etkinliklerin çocukların yaratıcı düşünme becerilerini geliştirdiği ifade edilmiştir. Drenowatz vd. (2013) tarafından yapılan araştırma sonucunda, açık hava etkinlik alanlarının çocuklara özgürlük sağladığından, çocukların kendilerini daha özgür hissettiklerini ve daha özgür hareket ettiğini ayrıca obeziteye yakalanma oranlarının da en az olduğu ifade edilmiştir. ODÖO avantajları beş duyuya hitap ettiği için kalıcı öğrenmeyi sağlar, öğrendiklerini pekiştirmesi için somut ortam sunar, çocuğun günlük yaşam becerilerini geliştirmesini katkı sağlar, çocuğun bir ortamda nasıl davranması gerektiğini öğrenmesi için fırsat sunar.

Okul Öncesi Eğitimde Okul Dışı Öğrenme Sırasında Öğretmenin Kaygı Durumu ve Öğrenci Hakkında Gözlemleri

Araştırmanın üçüncü alt problemi, “Okul öncesi eğitimde okul dışı öğrenme sırasında öğretmenin ve öğrencilerin his durumu nedir?” şeklinde ifade edilmiştir. Sınıf dışında öğrencileri kontrol altına almak ve gözlemlemek okul dışı öğrenme ortamına göre daha kolaydır. Okul öncesi çağı öğrencileri farklı bir ortama gittiklerinde ortamı gözlemek için sabırsız davranıp yönergelere uygun hareket etmeyebilirler. Etrafı keşfetmek isteyebilirler. Bu yüzden öğretmen bu süreçte daha fazla kaygı taşıyabilir. Araştırmanın sonucunda öğretmenlerin büyük çoğunluğunun kaygılı/stresli hissettikleri öğrencilerin büyük çoğunluğunun ise mutlu oldukları belirtilmiştir. Kaygı düzeylerinin etkinlik sonlanıp ailelere teslim edilene kadar sürdüğünü, öğrenme ortamı dönüşünde azaldığını ifade etmişlerdir.

Okul Öncesi Eğitimde Ziyaret Edilen ODÖ Ortamlarına İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın dördüncü alt problemi, “Okul öncesi eğitimde ziyaret edilen ODÖ ortamlar nelerdir?” şeklinde ifade edilmiştir. Okul öncesi eğitimde genellikle kütüphane, müze, PTT gibi kavramlar çocukların çoğunun daha önce duymadığı ve deneyimlemediği mekân kavramlarıdır. Sanatsal faaliyet içeren mekânlar, tiyatro, orman gezileri, doğa yürüyüşleri, kütüphane, PTT gibi kurum ve kuruluşlar okul öncesi dönem çocukların deneyimlemesi

açısından önemlidir. Araştırma sonucunda öğretmenlerinin en fazla tercih ettikleri ODÖ ortamının "kütüphane" ve "müze/özen yeri" olduğu ulaşılmıştır. Bunun yanı sıra en çok tiyatro, sinema, orman, botanik park ziyaret ettiklerini ifade etmişlerdir. Benzer şekilde Dere (2022) tarafından yapılan çalışmada öğretmenlerin en çok tercih ettikleri öğrenme ortamının "fabrikalar" olduğu belirtilmiştir. Öğretmenlerin daha çok gıda fabrikalarına (peynir, çikolata, bal, un, şeker ekmek, makarna, süt) ziyaret ettikleri görülmüştür. İnce ve Akcanca'nın (2021) tarafından yapılan araştırmanın sonucunda okul öncesi eğitiminde öğretmenlerin ailelerle birlikte yapmış olduğu ODÖ etkinliklerin en fazla tiyatro ve sinema olduğu belirtilmiştir. Koçak (2022) tarafından yapılan araştırmanın paydaş görüşlerinin sonucunda çocukların müze, doğa, bilim merkezleri, tiyatro gibi farklı ortamların olduğu vurgusuna rastlanmıştır.

Okul Öncesi Eğitimde ODÖ Ortamlarında En Çok Dikkat Edilen Özelliklere İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın beşinci alt problemi, "Okul öncesi eğitimde ODÖ ortamlarında en çok dikkat edilen özellikler nelerdir?" şeklinde ifade edilmiştir. Bir birey için en önemli şey temel ihtiyaçlardır. Bunlardan biri güvenlidir. Okul öncesi dönemde okul dışı öğrenme de dikkat edilmesi gereken şeylerin başında güvenlik gelir. Öncelikle güvenlik sağlanmalıdır. Bununla birlikte okul dışı öğrenme ortamına gidip dönme sürecinde ulaşım tedbirleri alınmalı ve gidilecek ortamın okul öncesi eğitim programında yer alan kazanım ve göstergeler ile örtüşmesi beklenmektedir. Çocuğun yaşına uygun olmayan mekânlar tercih edilmemelidir. Öğretmenler okul öncesinde ODÖ ortamına ilişkin en çok dikkat ettikleri özelliklerin güvenlik, ulaşım kolaylığı ve yaparak yaşayarak öğrenmeyi katkıda bulunması olarak ifade etmişlerdir.

Okul Öncesi Eğitimde ODÖ Ortamlarında Yararlanılan Materyallere İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın altıncı alt problemi, "Okul öncesi eğitimde ODÖ ortamında yararlanılan materyaller nelerdir?" şeklinde ifade edilmiştir. Somut işlemler döneminde olan okul öncesi öğrencilerinde materyallerin önemi büyüktür. Yapılan etkinliklerde öğrenmenin sağlanması için materyal desteği gereklidir. Okul öncesi eğitimde okul dışı öğrenme ortamlarında gidilecek ortama uygun yapılan plan doğrultusunda yaprak, dal parçası, taş, toprak, gözlem defteri, hikâye kitabı, kukla gibi materyaller tercih edilebilir. Materyaller giderken götürülebileceği gibi öğretmen önceden ortamı gidip ayarlayabilir ya da doğadan doğal materyaller tercih edilebilir. Okul öncesi eğitimde ODÖ ortamlarında yararlanılan materyaller çoğunluğunu fotoğraf makinesi/kamera ve öğrenme ortamı ile ilgili fotoğraflar oluşturmaktadır.

Okul Öncesi Eğitimde ODÖ Ortamlarında Gezi Öncesinde/Gezi Esnasında/Gezi Sonrasında Yapılan Etkinliklere İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın yedinci alt problemi, “Okul öncesi eğitimde ODÖ ortamlarında gezi öncesinde, gezi esnasında, gezi sonrasında yapılan etkinlikler nelerdir?” şeklinde ifade edilmiştir. Okul öncesinde öğretmenler okul dışı öğrenme ortamına ziyaret öncesinde gezi öncesi, gezi esnası ve gezi sonrası için plan yapmalıdır. Gezi öncesinde çocukların deneyimlerini yoklayabilir. Gezi esnasında gözlem defteri tutmaları sağlanabilir. Gezi sonrasında mutlaka değerlendirme sorularına yer verilmelidir. Bu alt problemler kapsamında okul öncesi eğitimde ODÖ ortamlarında gezi öncesi yapılan etkinliklerin büyük bir kısmı ortam gezisi ile ilgili eğitsel video izleme ve Türkçe Dil etkinliği yaptıkları görülmektedir. Okul öncesi eğitimde ODÖ ortamlarında gezi esnasında yapılan etkinliklerin çoğunluğu çocukların öğrenme ortamını gözlemlemesi ve öğretmenin oynattığı kurallı oyun etkinliği oluşturduğu görülmektedir. Okul öncesi eğitimde ODÖ ortamlarında gezi sonrasında yapılan etkinliklerin çoğunluğu sanat etkinliği ve Türkçe Dil etkinliği olduğu görülmüştür. Dere (2022) tarafından yapılan araştırmanın sonucunda, öğretmenlerin ODÖO ziyaret esnasında 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı’nda ki etkinlik türlerinin hepsine yer verdikleri, en çok tercih edilen etkinlik türünün ise “fen etkinlikleri” olduğu ifade edilmiştir. Fen etkinliği kapsamında “gözlem ve inceleme” yer verildiği belirtilmiştir. Fen etkinlikleri dışında en çok “sanat etkinliği”, “oyun etkinliği”, “müzik etkinliği”, “hareket etkinliği” etkinlikleri tercih edildiği görülmüştür. Literatür incelendiğinde okul öncesi eğitimde ODÖ ortamlarında yapılan bu etkinlik çeşitleri bulgularıyla örtüştüğü görülmektedir. Ocak ve Korkmaz’ın (2018) tarafından yapılan çalışmanın sonucunda okul öncesi öğretmenlerin ODÖO sonrasında değerlendirme çalışmalarına yer verdikleri resim yaptırma, soru-cevap ve drama çalışmalarına yer verdikleri görülmüştür. Bunun yanı sıra aynı çalışmada, bazı öğretmenlerin herhangi bir etkinlik yaptırmadığı ifade edilmiştir. Uludağ (2021) yapılan çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin okul bahçesinde daha çok Türkçe, bilim, hareket ve oyun etkinliklerine yer verdikleri ifade edilmiştir. Yine benzer şekilde Karamustafaoğlu vd. (2018) tarafından yapılan bir çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin ODÖ ortamlarında daha çok sanat etkinliği, ardından drama, fen, matematik, müzik, oyun, Türkçe ve gözlem etkinliklerine yer verdikleri görülmüştür. Aynı çalışmada öğretmenlerin ODÖO öncesinde en fazla çocuklarda ön bilgi oluşturma çalışmalarına yer verdikleri belirtilmiştir. ODÖO ziyaret sonrasında ise öğretmenlerin sınıfta yapmış oldukları sanat etkinlikleri, drama etkinliği, sohbet etme ve video izletimi yaptırdıkları ifade edilmiştir. Konuyla ilgili benzer çalışmalarda ODÖ ortamlarında en fazla tercih edilen etkinlik çeşidinin sanat ve fen doğa etkinlikleri olduğu görülmektedir. Bu araştırmaların sonuçları doğrultusunda, 2013 Okul Öncesi Eğitim Programında yer alan etkinlik çeşitlerinin

tümünün ODÖ ortamlarında öğretmenleri tarafından kullanıldığını söylenebilir. Bununla birlikte en çok fen ve doğa etkinliklerinin yer verilmesi, ODÖO konusundaki alanyazınla örtüşmektedir. Literatürde erken çocukluk eğitimi ve okul öncesi eğitimde ODÖO kullanımı konusunda araştırmalarda en çok (Becker vd., 2018; Ernst, 2014; Jidovtseff vd., 2021; Miranda vd., 2017; Saleh vd., 2018; Sakellariou & Banou, 2020; Wojciehowski & Ernst, 2018) fen ve doğa etkinliklerinin ön plana çıkarıldığı ve önemi vurgulandığı görülmektedir.

Okul Öncesi Eğitimde ODÖ Ortamlarına Katılım Durumu ve Katılamama Sebeplerine İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın sekizinci alt problemi, “okul öncesi eğitimde ODÖ ortamlarına katılım durumu nedir ve katılım sağlamayan öğrencilerin sebepleri nelerdir?” şeklinde ifade edilmiştir. Öğretmenler okul dışı öğrenme ortamı ziyareti için öğrencilerin tam katılım sağlamasına önem vermelidir. Katılımın tam olması için maliyeti düşük olan ya da olmayan geziler tercih etmelidir. Katılım sağlayamayacak öğrencilerin sebeplerini öğrenip katılım sağlaması konusunda önceden gerekli tedbirleri almalıdır. Öğretmenler okul öncesi eğitimde ODÖ ortamlarına öğrenci katılımının çoğunluğunun katıldığı belirtilmiştir. Katılım sağlamayan öğrenci sebeplerine bakıldığında ekonomik sebepler ve yüksek maliyet olarak ifade ettikleri görülmüştür.

Okul Öncesi Eğitimde ODÖ Ortamlarında Kaza Yaşanma Durumuna İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın dokuzuncu alt problemi, “okul öncesi eğitimde ODÖ ortamlarında kaza yaşanma durumu nedir?” şeklinde ifade edilmiştir. Öğretmenlerin birçoğu ODÖ ortamında kaza durumu yaşanmadığını belirtmiştir.

Okul Öncesi Eğitimde Okul Dışı Etkinlik Çalışmaları İle İlgili Eğitim Alma Durumuna İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın onuncu alt problemi, “Okul dışı etkinlik çalışmaları ile ilgili herhangi bir eğitim aldınız mı?” şeklinde ifade edilmiştir. Öğretmenler eğitimde yeni yaklaşımları takip etmeli ve bu doğrultuda kendilerini güncellemelidirler. Kendileri hakkında öz değerlendirme yaparak yeterli görmedikleri konularda öğrenmeye açık olmalı seminer, hizmet içi eğitimlere katılmalıdırlar. Öğretmenlerin birçoğu eğitim almadığını ifade etmişlerdir. Aşkar’ın (2021) tarafından yapılan araştırmanın sonucunda açık hava etkinlikleri ve ODÖ ortamları ziyaretlerinde planlaması ve yürütülmesinde öğretmenlere farklı çeşitte hizmet içi eğitimleri verilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Jidovtseff ve diğerleri (2021) tarafından yapılan çalışmada öğretmenlerin yeterince okul dışı öğrenme etkinlikleri düzenlememe sebebi olarak kötü hava koşulları, materyal eksikliğinin yanı sıra öğretmenin bu konu hakkında eğitim ve bilgi

eksikliğini gerekçe göstermişlerdir. Bu durumlar göz önünde bulundurulduğunda öğretmenlerin ODÖO etkinliklerine ılımlı baktıkları ancak bazı bilgi ve eğitim eksikliğinden kaynaklı ODÖO etkinlikleri düzenlemediklerini göstermektedir. Park'a (2020) tarafından yapılan araştırmaya göre, açık hava hareket eğitiminde matematiğe yer verilmesi, matematik içeren ODÖ ortamına uygun hareketli etkinliklerin planlamasına yönelik öğretmenlerin cesaretini artırmaya ihtiyaç vardır. Okul öncesi matematik eğitim planında yer alan sayılar, eşleştirme, gruplama ve karşılaştırma çalışmaları gibi temel becerilere yönelik etkinlik çalışmalarının yer verilmesi gerektiğinin önemi vurgulanmıştır.

Okul Öncesi Eğitimde ODÖ Ortamlarına Gitme Sıklığı ve Geçirilen Süreye İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın on birinci alt problemi, “Öğretmenlerinin ODÖ ortamlarına gitme sıklığı ve geçirilen süre nedir?” şeklinde ifade edilmiştir. Okul öncesi eğitimde okul dışı öğrenmenin önemi büyüktür. Zengin uyarıcı ortamı sağlar. Birinci kaynaktan öğrenmeyi sağlar. Aynı zamanda günlük yaşam becerisini geliştirir ve toplumda nasıl davranması gerektiği hakkında kuralları öğrenir. Bu yüzden öğretmenler sıklıkla okul dışı öğrenme ortamlarına ziyaret düzenlemelidirler. Araştırma sonucunda öğretmenlerinin daha çok yapılan ”dönem boyunca iki ya da üç” kullandıkları görülmüştür. Ayrıca bu ortamları “ayda bir kez” kullananların sayılarının ise daha az olduğuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlar göz önünde bulundurulduğunda öğretmenlerin çok sık ODÖ ortamında ziyaret etmedikleri görülmektedir. Bununla birlikte ODÖ ortamında geçirilen süre göz önünde bulundurulduğunda daha çok “0-60 dakika” arasında vakit geçirdikleri görülmektedir. Öğretmenlerin ODÖ ortamında çok sık vakit geçirmediği görülmüştür. Benzer şekilde Dere (2022) tarafından yapılan araştırmanın sonucunda öğretmenlerinin ODÖO “arada sırada” kullandıkları ifade edilmiştir. Okul dışı öğrenme ortamları “sık sık” kullananlar seçeneği ile “nadiren” kullananların seçeneğinin daha az sayıda işaretlendiği görülmüş ve öğretmenlerin ODÖ ortamlarını yetersiz kullandıkları görülmüştür. Karamustafaoğlu ve diğerleri (2018) tarafından yapılan araştırmada öğretmenlerin büyük bir kısmının ODÖ ortamları ile ilgili çeşitli etkinliklere ihtiyaç duydukları ifade edilmiştir. Görüşme yapılan öğretmenlerin tümü ODÖ ortamlarına alan ziyaretleri yapmayı tercih ettiklerini belirtmiş ve ayda mutlaka 1-2 ODÖO ziyaretlerinin yapılmasının gerektiğini vurgulamışlardır. Çelik (2012) tarafından yapılan çalışma sonuçları da benzerlik göstermektedir. Çelik (2012) tarafından yapılan araştırmanın sonucunda okul öncesi eğitimde ODÖ ortamların verimli ve etkin şekilde kullanılmadığı tespit edilmiştir.

Okul Öncesi Eğitimde ODÖ Ortamına Eşlik Etme Durumuna İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın on ikinci alt problemi, “Okul öncesi eğitimde ODÖ ortamına eşlik etme durumu nedir?” şeklinde ifade edilmiştir. Okul öncesi eğitimde öğretmenler sorumluluk sebebiyle kaygı taşımaktadırlar. Öğretmenlerin daha sık okul dışı etkinlikler düzenlemeleri için bu kaygıları giderilmeli ve gerekli tedbirler alınmalıdır. Bu tedbirlerden biri okul dışı öğrenme ortamı ziyaret sırasında tek başına olmalıdır. Bu yüzden ziyaret esnasında mümkün olduğunca öğretmene eşlik edecek birileri olmalıdır. Özellikle özel gereksinimli kaynaştırma öğrencisi bulunan, sınıf mevcudu kalabalık olan ve ya yaş grubu küçük olan öğretmenlere mutlaka ziyaret sırasında stajyer, veli, yardımcı personel, okul idaresinden bir yetkili, eşlik etmelidir. Araştırmanın sonucunda öğretmenlerin bir kısmının ODÖ ortamlarına tek başına ziyaret ettiği, ziyarete eşlik edenlerin ise büyük kısmının çocukların anneleri olduğu belirtilmiştir.

Öneriler

Bu bölümde araştırma sonuçları göz önünde bulundurularak sonraki araştırmalara yardımcı olabileceği düşünülen uygulamaya ve araştırmacılara yönelik önerilere yer verilmiştir.

Uygulamaya Yönelik Öneriler

- Köy ve beldede görev yapan öğretmenlerin il ve ilçe merkezinde görev yapan öğretmenlere göre ODÖO ziyaretlerinin daha düşük olmasının sebepleri üzerine araştırmalar yapılabilir. Okul idaresi, yerel yönetim, milli eğitim yoluyla ODÖO ziyaretlerini artırmaya çalışmalar yapılabilir.
- Öğretmenlerin ODÖ ortamlarına ilişkin kaygıları göz önünde bulundurulduğunda, öğretmenleri kaygı sebepleri araştırılabilir ve öğretmenlere kaygıların en aza indirilmesi için çalışmalar yapılabilir.
- Araştırmada öğretmenlerin çoğu yürüme mesafesinde okula yakın okula yakın öğrenme ortamı olmadığını belirtirken, ODÖ ortamlarına sık gitmediklerini ve bunun ulaşım ve maliyetten kaynaklı olduklarını belirtmişlerdir. Bununla ilgili belediyeler ve millî eğitim müdürlükleri komisyon kurarak önceden planlanan gezi çizelgesi doğrultusunda okullara ücretsiz ulaşım imkânı sağlayabilir.
- Öğretmenlerin az sayıda ODÖO ziyareti düzenleme sebepleri araştırılıp kurumlar arası işbirliği ile komisyonlar kurularak ya da projeler vasıtasıyla artırılmasına yönelik çalışmalar yapılabilir.
- Okul öncesi eğitimde ODÖ ortamlarında çocukların tüm gelişim alanlarını destekleyecek çocukların gruplar halinde oyunlar oynayabilecekleri, çeşitli

ortam/araçların bulunması, geniş ortamların olması, ODÖ ortamların çocukların doğayla etkileşim kurabilecekleri yeşil unsurlarla zenginleştirilmiş olmasının gerekli olduğu da düşünülmektedir. Bunun yanı sıra hem normal gelişim gösteren çocukların yanı sıra özel gereksinimli çocukların birlikte kaynaşmasını destekleyecek ekipmanlar tasarlanabilir.

- Öğretmenlere ODÖ ile ilgili hizmet içi eğitim seminer, kursları verilerek Okul öncesi eğitimde ODÖ ortamlarının kullanımı ile ilgili çalışmalar programa daha detaylı yer verilmeli ve programın içselleştirilerek düzenli şekilde uygulanması için kalıcılığın sağlanmasına yönelik uygulamalar düzenlenebilir.
- Aynı zamanda, okul öncesi eğitimde ODÖ tasarım sürecinde çocuklar, eğitimciler, ebeveynler, yerel yönetimler, mimarlar ve diğer profesyonellerin görüşlerinin alınması; okul öncesi ODÖ düzenlenmesinde farklı disiplinlerden uzmanların bir arada çalışmasının toplumdaki tüm bireylerin gereksinimlerine cevap verebilecek yeterlikte ODÖ oluşturulmasında önemli olduğu düşünülmektedir.

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

- Çalışmanın katılımcıları sadece okul öncesi öğretmenleri ile gerçekleştirilmesi bir sınırı olarak kabul edilmektedir. Buna göre katılımcılara okul idarecileri, okul öncesi eğitime devam eden çocukların ebeveynleri ile genişletilmesi suretiyle daha etkili sonuçlar elde edilebileceği düşünülmektedir. Bununla birlikte erkek okul öncesi öğretmenlerinde katılımcı sayısı azdır. Nitel ve nicel katılımcılarda kadın-erkek okul öncesi öğretmenlerinde denge sağlanması yapılabilir. Erkek okul öncesi öğretmeni sayısı oldukça az olup örnekleme temsil etmemektedir.
- Çalışmanın tasarlanacağı örneklemin özelliklerine göre demografik özellikler (medeni durum, sınıf mevcudu, kaynaştırma öğrencisi olma durumu, sınıf yaş grubu vb.) genişletilebilir.
- Ayrıca, farklı branşlardaki öğretmenlerin görüşlerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesinin ODÖ ortamlarının kapsayıcılığının genişletilmesine yönelik çabalara temel teşkil edebilir.
- Okul öncesi eğitime devam eden çocukların ebeveynlerin ODÖ ortamlarına ilişkin duygu ve düşüncelerine ne gibi sorunlar yaşadıkları, ODÖ ortamlarında okul idaresi, öğretmenlerinden beklentileri, kaygıları ve bu sorunlar karşısında ne gibi çözümler üretilebileceğine ilişkin nitel ve/ya karma araştırma yöntemlerinin kullanılarak derinlemesine çalışmaların yapılması gerektiğine inanılmaktadır.

- Ayrıca, kültürlerarası karşılaştırmalı araştırmalar (sosyoekonomik durum, yaşadığı bölge, iklim ve koşulları, il merkezi, köy vb.) okul öncesi eēitimde OD ortamlarına ilişkin çocukların etkinlik fırsatlarının artırılmasına yönelik ortak projeler gerçekleştirilmesinin, dezavantajlı bölgede yaşayan çocukların toplumdan soyutlanmaması, çocukluk yaşlarını normal gelişim gösteren akranlarıyla birlikte doyasıya yaşayabilmeleri ve böylece saēlıklı, kendileriyle barışık, özgüvenli ve mutlu bireyler olarak yetişmeleri açısından önemli katkılar saēlayacaēına inanılmaktadır.

KAYNAKÇA

- Acar, Z. (2012). *İlköğretim öğrencilerinin beden eğitimi ve ders dışı etkinliklere katılım motivasyonlarının incelenmesi* (Tez No. 314394) [Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi-Ankara]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Agostini F., Minelli M., & Mandolesi R. (2018). Outdoor Education in Italian kindergartens: How teachers perceive child developmental trajectories. *Frontiers in Psychology*, 9-12. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6194191/pdf/fpsyg-09-01911.pdf> <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2018.01911>
- Akgün, A. (2011). *İlköğretim kurumlarında ders dışı egzersiz faaliyetlerine katılan öğrencilerin sosyalleşme düzeyleri* (Tez No. 297246) [Yüksek lisans tezi, Celal Bayar Üniversitesi-Manisa]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Alat, Z., Akgümüş, Ö., & Cavali, D. (2012). Okul öncesi eğitimde açık hava etkinliklerine yönelik öğretmen tutum ve uygulamaları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(3), 47-62.
- Akman, B., Özen-Altınkaynak, Ş., Ertürk-Kara, H. G., & Can-Gül, Ş. (2015). Okul öncesi öğretmenlerinin müze eğitime ilişkin görüşleri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(1), 97-115.
- Altun, S. A. & Çakan, M. (2008). Öğrencilerin sınav başarılarına etki eden faktörler: lgs/öss sınavlarındaki başarılı iller örneği. *İlköğretim Online*, 7(1), 2-18. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ilkonline/issue/8602/107139>
- Altunya, N. (2000). *Eğitimde geleceğe bakış*. Uygun Basım.
- Anderson, D., Kisiel, J., & Storksdieck, M. (2006). Understanding teachers' perspectives on fieldstrips: discovering common ground in three countries. *Curator*, 49(3), 364-386.
- Argon, T., & Akkaya, M. (2008). Ebeveynlerin okul öncesi eğitime ve okul öncesi eğitim kurumlarına yönelik görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16(2), 413-430.
- Armağan, B. (2015). *İlkokul dördüncü sınıf fen öğretiminde okul dışı öğrenme ortamları: Bir eylem araştırması* (Tez No. 395297) [Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi-İzmir]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Aşkar, N. (2021). Açık havada eğitim: Okul öncesi eğitim programı materyalleri bağlamında bir değerlendirme. *Yaşadıkça Eğitim*, 35(1), 132-153. <https://doi.org/10.33308/26674874.2021351236>
- Ata-Doğan, S., & Boz, M. (2019). Okul öncesi öğretmenlerinin dış mekân oyunları hakkındaki görüşleri ve uygulamalarının incelenmesi. *Elementary Education Online*, 18(2), 681-697.
- Atmaca, S. (2012). *Derslik dışı fen etkinlikleri ve bu etkinliklere dayalı öğretimin öğretmen adayları üzerindeki etkileri* (Tez No. 314952) [Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi-Ankara]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Ayaga, G. N., & Okaya, E. K. (2020). Implications of outdoor environment on children's learning experiences in public preschools in borabu sub-county, Kenya. *Global Journal of Transformative Education*, 2(1), 4-17.
- Aydemir, İ., & Toker-Gökçe, A. (2016, 1-3 Haziran). *Okul yöneticilerinin okul dışı öğrenme ortamlarına ilişkin görüşleri* [Sözlü bildiri]. 3. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi, Muğla.

- Balkan-Kıyıcı, F. (2020). Hayvanat bahçeleri. C. Laçın-Şimşek (Ed.), *Fen öğretiminde okul dışı öğrenme ortamları* içinde (ss. 101-113). Pegem Akademi.
- Bartan, M., Akbaba-Dağ, S., Kılıç-Şahin, H., & Demir-Kaya, S. (2020). Okul öncesi öğretmen adayları ile sınıf öğretmeni adaylarının informal öğrenme şekillerinin incelenmesi. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(3), 52-61.
- Becker, C., Lauterbach, G., Spengler, S., Dettweiler, U., & Mess, F. (2017). Effects of regular classes in outdoor education settings: A systematic review on students' learning, social and health dimensions. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 14(5), 1-20.
- Berberoğlu, O. E., & Uygun S. (2013). Sınıf dışı eğitimin dünyadaki ve Türkiye'deki gelişiminin incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 32-42.
- Binbaşoğlu, C. (2000). *Okulda ders dışı etkinlikler*. Millî Eğitim Basımevi.
- Borun, M., & Dritsas, J. (1997). Developing family friendly exhibits. *Curator*, 40(3), 178-192.
- Bozdoğan, A. E. (2016). Okul dışı çevrelere eğitim amaçlı gezi düzenleyebilme öz-yeterlik inancı ölçeğinin geliştirilmesi. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 9(1), 111-129.
- Bozdoğan, A. E., & Yalçın, N. (2006). Bilim merkezlerinin ilköğretim öğrencilerinin fene karşı ilgi düzeylerinin değişmesine ve akademik başarısına etkisi: Enerji parkı. *Ege Eğitim Dergisi*, 2(7), 95-114.
- Bozdoğan, A. E. (2020). Bilim merkezleri. C. Laçın-Şimşek (Ed.), *Fen öğretiminde okul dışı öğrenme ortamları* içinde (ss. 57-74). Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (2. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Civelek, P., & Özyılmaz-Akamca, G. (2018). Açık alan etkinliklerinin okul öncesi dönemdeki çocukların bilimsel süreç becerilerine etkisi, *Kastamonu Education Journal*, 26(6), 2011-2019. <https://doi.org/10.24106/kefdergi.2297>.
- Civelek, P., & Uyanık, G. (2020). Okul öncesi eğitimde 'Okul Dışarıda Günü' etkinliklerinin incelenmesi: Covid-19 pandemisinin etkisi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 3(2), 116-134. <http://doi.org/10.33400/kuje.814337>
- Cooper, A. (2015). Nature and the outdoor learning environment: the forgotten resource in early childhood education. *International Journal of Early Childhood Environmental Education*, 3(1), 85-97.
- Cordiano, T. S., Lee, A., Wilt, J., Elszasz, A., Damour, L. K., & Russ, S.W (2019). Nature-based education and kindergarten readiness: Nature- based and traditional preschoolers are equally prepared for kindergarten *International Journal of Early Childhood Environmental Education*, 6(3), 18-36.
- Creswell, J., & Plano-Clark, V. (2007). Understanding mixed methods research. J. Creswell (Ed.), *Designing and conducting mixed methods research* (pp. 1-19). Sage.
- Çabuk, B. (2019). Çevre eğitimi. D. Kahrman-Pamuk (Ed.), *Erken çocukluk döneminde çevre eğitimi ve sürdürülebilirlik* içinde, (ss. 1-38). Anı.
- Çalışkan, H., & Yıldırım, Y. (2021). *Okul dışı ortamlarda değerler eğitimi*. Pegem Akademi.
- Çelik, A. (2012). Okul öncesi eğitim kurumlarında açık alan kullanımı: Kocaeli örneği. *Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 43(1), 79-88.
- Çıldır, Z., & Karadeniz, C. (2017). Okul öncesi öğretmen adaylarının görüşleri bağlamında müze ve müzede eğitim. *Millî Eğitim Dergisi*, 46(214), 359-383.

- Çıgırık, E. (2016). Bir öğrenme ortamı olarak bilim merkezleri. *İnformel Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*, 1(1), 79-97.
- Çıngıl-Barış, Ç., & Acar-Şeşen, B. (2020). Akvaryumlar. C. Laçın-Şimşek (Ed.), *Fen öğretiminde okul dışı öğrenme ortamları içinde* (ss. 147-167). Pegem Akademi.
- Çıtak, Ş., & Arabacı, N. (2017). Okul öncesi dönemdeki çocukların "oyun" ve "açık alan (bahçe)" etkinlikleri ile ilgili görüşlerinin incelenmesi ve örnek bir bahçe düzenleme çalışması. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 11(21), 28-43.
- Çomak, N. (2009). *Okul ve hayat başarısı* (2. baskı). Hayat.
- Daş, B. E., Aslan, A., & Yadigaroglu, E. (2021). Okul dışı öğrenme ortamlarının 4-6 yaş çocuklarının gelişimi, sağlığı ve sürdürülebilir kalkınma bilinci üzerindeki etkileri. *İnformel Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*, 6(1), 87-124.
- Demir, M. K. (2007). Sınıf öğretmeni adaylarının gözlem gezisi yöntemine bakış açılarının incelenmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(3), 83-98.
- Dere, F. (2022). *Okul öncesi eğitimde okul dışı öğrenme ortamlarının kullanımı hakkında öğretmenlerin görüşleri incelenmesi* (Tez No. 728472) [Yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi-Sivas]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Dilli, R. (2017). Öğretmenlerin müzelerin öğrenme ortamı olarak kullanımına ilişkin görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 46(214). 303-316.
- Dillon J., Rickinson, M., Teamey, K., Morris, M., Choi, M. Y., Sanders, D., & Benefield, P. (2006). The value of outdoor learning: Evidence from research in the UK and elsewhere. *School Science Review*, 87(320), 107-111.
- Drenowatz, C., Wartha, O., Brandstetter, S., & Steinacker, J. M. (2013). *Effects of a teacher-centred, school-based intervention program on health behavior and cardiovascular disease risk in elementary school children*. Hindawi.
- Ekim, E. (1991). *Botanik bahçesi planlama kriterleri ve Çankaya (Ankara) botanik bahçesi örneği üzerine bir araştırma* (Tez No. 17682) [Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi-Ankara]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Elmas, C., Aslan, O., & Hakverdi-Can, M. (2021). Fen bilgisi öğretmen adaylarının informal öğrenme ortamları hakkındaki görüşleri: MTA gezi örneği. *İnformel Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*, 6(1), 24-42.
- Erkaya, A. (2018). *Okul öncesi ve ilkökul dönemindeki işitme kayıplı çocukların ev ve okul dışı ortamlardaki iletişim sorunlarının incelenmesi* (Tez No. 523708) [Yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi-Eskişehir]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi
- Ernst, J. (2014). Early childhood educators' use of natural outdoor settings as learning environments: An exploratory study of beliefs, practices, and barriers. *Environmental Education Research*, 20(6), 735-752. <https://doi.org/10.1080/13504622.2013.833596>.
- Ertaş, H., Şen, A. İ., & Parmaksızoglu, A. (2011). Okul dışı bilimsel etkinliklerin 9. sınıf öğrencilerinin enerji konusunu günlük hayatla ilişkilendirme düzeyine etkisi. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi [EFMED]*, 5(2), 178-198.
- Ertaş-Kılıç, H. (2019). Milli parklar. A. İ. Şen (Ed.), *Okul dışı öğrenme ortamları içinde* (ss. 187-214). Pegem Akademi.
- Erten, Z., & Taşçı, G. (2016). Fen bilgisi dersine yönelik okul dışı öğrenme ortamları etkinliklerinin geliştirilmesi ve öğrencilerin bilimsel süreç becerilerine etkisinin değerlendirilmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 638-657.

- Erten, Z. (2016). *Fen bilgisi dersine yönelik okul dışı öğrenme ortamları etkinliklerinin geliştirilmesi ve öğrencilerin bilimsel süreç becerilerine etkisinin değerlendirilmesi* (Tez No. 430191) [Yüksek lisans tezi, Erzincan Üniversitesi-Erzincan]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Eshach, H. (2006). *Science literacy in primary schools and pre-schools (C.1)*. Springer.
- Eshach, H. (2007). Bridging in-school and out-of-school learning: Formal, non-formal, and informal education. *Journal of Science Education and Technology*, 16(2), 171-190. <https://doi.org/10.1007/s10956-006-9027-1>.
- Göloğlu-Demir, C., & Çetin, F. (2021). Okul dışı öğrenme (odö) faaliyetlerine yönelik öğretmen öz-yeterlik inançları ölçeğinin geliştirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 19(1), 613-634.
- Guichard, S., Coelho, V., & Grande, C. (2022). Environment mediates the relationship between preschoolers functioning and involvement in out-of-school activities. *OTJR: Occupation, Participation and Health*. 5(1), 1-19. <https://doi.org/10.1177/15394492221083943>
- Güler, A. (2011). Impact of a planned museum tour on the primary school students' attitudes. *Elementary Education Online*, 10(1), 169-179.
- Gündüz, M. (2006). Okulsuz eğitim uygulamasına ilişkin yeni yaklaşımlar "Tutoring Örneği'nin eleştirisi. *Milli Eğitim Dergisi*, 172, 232-239.
- Güngör, C., & Göloğlu-Demir, C. (2022). Okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı öğrenme faaliyetlerine yönelik görüşlerinin incelenmesi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24(1), 15-30.
- Handler, D., & Epstein, A. (2010). Nature education in preschool. *Extensions Curriculum Newsletter from Highscope*, 25(2), 1-7.
- ICOM. (2015). *Annual Activity Report*. Maison de l'UNESCO.
- İleritürk, D., & Küçükoğlu, A. (2020). Okul dışı öğrenme etkinlikleri, A. Küçükoğlu (Ed.), *Kuramdan uygulamaya okul dışı öğrenme ortamları içinde* (ss. 139-142). Pegem Akademi.
- İnce, S., & Akcanca, N. (2021). Okul öncesi eğitimde okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik ebeveyn görüşleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 58, 172-197.
- Jidovtseff, B., Kohnen, C., Belboom, C., Dispa, C., & Vidal, A. (2021). Outdoor education practices in Belgian preschools and relationships with both environmental and personal factors. *Journal of Physical Education and Sport*, 21, 530-536. <https://doi.org/10.7752/jpes.2021.s1058>.
- Karabiber, D. (2016). *Okul öncesi dönem çocuklarının okul dışı etkinliklerinin incelenmesi* (Tez No. 460456) [Yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi-Adana]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Karadeniz, C., & Sivrikaya, G. (2020). Müzeler. C. Laçın-Şimşek (Ed.), *Fen öğretiminde okul dışı öğrenme ortamları içinde* (ss. 19-56). Pegem Akademi.
- Karamustafaoğlu, S., Ayvalı, L., & Ocak, Y. (2018). Okul öncesi eğitimde informal ortamlara yönelik öğretmenlerin görüşleri. *İnformel Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*, 3(2), 38-65.

- Karbeyaz, A., & Karamustafaoğlu, O. (2021). Okul dışı öğrenme ortamlarının öğretime katkısı hakkında sınıf öğretmenlerinin görüşleri üzerine bir inceleme. *İstanbul Sosyal Bilimler Dergisi*, 29, 1-20.
- Karaşah, B., & Sarı, D. (2019, 27-29 Aralık). Çocuklar için dış mekân eğitim ortamı olarak botanik bahçeleri 'Nezahat Gökyiğit Botanik Bahçesi' örneği [Sözlü bildiri]. 2. Uluslararası 19 Mayıs Yenilikçi Bilimsel Yaklaşımlar Kongresi, Samsun.
- Kavgaoğlu, D., & Fer, S. (2020). Örtük program, resmi program ve okul dışı etmenlerin değerleri kazandırma etkililiğinin incelenmesi. *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2), 404-420.
- Kefi, S. (2015). Okulöncesi öğretmenlerinin oyun yoluyla inceleme gezilerinde bilimsel süreç becerilerini kullanma durumlarının incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 261-275.
- Kesicioğlu, S., & Alisinanoğlu, F. (2013). Okul öncesi dönem çocukların okul dışı (informal) matematik öğrenme süreçlerine ilişkin aile görüşleri. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(7), 671-685.
- Knapp, D. (2000). Memorable experiences of a science field trip. *School Science and Mathematics*, 100(2), 65-72.
- Kırkık, K. A., & Topal, B. (2019). Okul öncesi ve ilkokul sınıf öğretmenlerinin bireysel yenilikçilik düzeyleri ve onamsız öğrenme ortamları tercihlerinin incelenmesi. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 14(20), 1626-1648.
- Koçak, M. (2022). *Okul öncesi eğitimde okul dışı öğrenme ortamlarının kullanımına yönelik bir olgubilim çalışması* (Tez No. 741559) [Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi-Ankara]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Korkmaz, Z. S. (2020). Okul dışı ortamlarda öğretim. A. Küçüköğlu ve H. İ. Kaya (Ed.), *Kuramdan uygulamaya okul dışı öğrenme ortamları* içinde (ss. 23-54). Pegem Akademi.
- Kos, M., & Jerman, J. (2013). Provisions for outdoor play and learning in Slovene preschools. *Journal of Adventure Education & Outdoor Learning*, 13(3), 189-205.
- Koyuncu, M. (2019). *Okul öncesi eğitimde alternatif yaklaşım: Orman okullarında öğretmen, veli ve yönetici görüşlerinin incelenmesi* (Tez No. 543840) [Yüksek lisans tezi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi-Ankara]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Kök, M., Küçüköğlu, A., Tuğluk, M. N., & Koçyiğit, S. (2007). Okul öncesi eğitim sorunlarına ilişkin öğretmen görüşleri Erzurum ili örneği. *Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16, 160-171.
- Kölemen, E. B. (2021). *Okul dışı öğrenme ortamlarında gerçekleştirilen etkinliklerin 60-72 aylık çocukların sosyal beceri düzeylerine etkisi* (Tez No. 693014) [Doktora tezi, Gazi Üniversitesi-Ankara]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Köşker, N. (2019). Okulöncesi çocuklarında doğa algısı. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(1), 294-308.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30, 607-610.
- Kubat, U. (2018). Okul dışı öğrenme ortamları hakkında fen bilgisi öğretmen adaylarının görüşleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 48, 111-135.
- Kuru-Turaşlı, N. (2015). Okul öncesi eğitimin tanımı kapsamı ve önemi. G. Haktanır (Ed.), *Okul öncesi eğitime giriş* içinde (ss. 1-24). Anı.

- Kutlu-Abu, N., & Kayar, Z. (2020). Okul öncesi öğretmenlerinin aile katılımına yönelik görüşlerinin derinlemesine incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 54, 156-183.
- Küçük, A., & Yıldırım, N. (2021). Doğa eğitimi ve doğa okulları. A. İ. Şen (Ed.), *Okul dışı öğrenme ortamları* içinde (2. baskı, ss. 246-271). Pegem Akademi.
- Küçükturan A. G., & Kölemen, E. B. (2020). Preschool children's perceptions of street. *International Online Journal of Educational Sciences*, 12(4), 234-245.
- Laçın-Şimşek, C. (2020). Giriş. C. Laçın-Şimşek (Ed.), *Fen öğretiminde okul dışı öğrenme ortamları* içinde (ss. 1-18). Pegem Akademi.
- Tuuling, L., Õun, T., & Ugaste, A. (2019). Teachers' opinions on utilizing outdoor learning in the preschools of Estonia. *Journal of Adventure Education and Outdoor Learning*, 19(4), 358-370. <https://doi.org/10.1080/14729679.2018.1553722>.
- Louv, R. (2017). *Doğadaki son çocuk: Çocuklarımızdaki doğa yoksunluğu ve doğanın sağaltıcı gücü* (C. Temürcü, Çev. Ed.), Tübitak. (Çalışmanın orijinali 2005'te yayımlanmıştır)
- Loxley, P., Dawes, L., Nicholls, L., & Dore, B. (2016). Bilimsel sorgulama ve tutkulu meraklılık. (B. Akarsu, Çev.). H. Türkmen, M. Sağlam ve E. Şahin-Pekmez (Eds.), *İlköğretimde eğlendiren ve anlamayı geliştiren fen öğretimi* içinde (ss. 61-77). Nobel Akademik.
- Maarschalk, J. (1988). Scientific literacy and informal science teaching. *Journal of Research in Science Teaching*, 25(2), 135-146. <https://doi.org/10.1002/tea.3660250205>
- MEB (2013). *MEB Okul öncesi eğitim programı*. M.E.B.
- MEB (2022). MEB istatistik. <https://istatistik.meb.gov.tr/>
- Melber, L. H., & Abraham, L. M. (1999). Beyond the classroom: Linking with informal education. *Science Activities*, 36(1), 3-4.
- Metin-Göksu, M., & Sökmen, T. (2020). Okul dışı öğrenme ortamlarının geliştirilmesi. A. Küçükkoğlu ve H. İ. Kaya (Eds.), *Kuramdan uygulamaya okul dışı öğrenme ortamları* içinde (ss. 87-135). Pegem Akademi.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2019). *Millî Eğitim Bakanlığı okul dışı öğrenme ortamları kılavuzu*.
- Miranda, N., Larrea, I., Muela, A., & Barandiaran, A. (2017). Preschool children's social play and involvement in the outdoor environment. *Early Education and Development*, 28(5), 525-540.
- Nuhoğlu, H. (2020). Botanik bahçeleri. C. Laçın-Şimşek (Ed.), *Fen öğretiminde okul dışı öğrenme ortamları* içinde (ss. 115-146). Pegem Akademi.
- Ocak, İ., & Korkmaz, Ç. (2018). Fen bilimleri ve okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamları hakkındaki görüşlerinin incelenmesi. *Uluslararası Ortam Eğitimi Dergisi*, 4(1), 18-38.
- Özer, M., & Yıldırım Polat, A. (2019). Okul öncesi dönemde müze eğitimi: Öğretmenler ne biliyor? Ne yapıyor?, *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 9(2), 396-430. <https://doi.org/10.18039/ajes.577246>.
- Özsoy, V. (2019). Sanat galerileri, sanatçı atölyeleri, tasarım stüdyoları ve el sanat işlikleri. A. İ. Şen (Ed.), *Okul dışı öğrenme ortamları* içinde (ss. 275-305). Pegem Akademi.
- Öztürk, A. (2019). *Okul dışı öğrenmeye ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşler* (Tez No. 588739) [Yüksek lisans tezi, Ömer Halisdemir Üniversitesi-Niğde]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

- Öztürk, Y., & Özer, Z. (2021). Outdoor play activities and outdoor environment of early childhood education in Turkey: A qualitative meta-synthesis, *Early Child Development and Care*. <https://doi.org/10.1080/03004430.2021.1932865>
- Park, J. (2020). Early childhood teacher's awareness for mathematics education and outdoor movement activity. *International Journal of Advanced Culture Technology*, 8(2), 204-208. <https://doi.org/10.17703/IJACT.2020.8.2.204>
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri* (M. Bütün & S. Beşir Demir. Çev. Ed.). Pegem Akademi. (Çalışmanın orijinali 2001'de yayımlanmıştır)
- Pedretti, E. (2004). Perspectives on learningthroughresearch on criticalissues-based science center exhibitions. *Science Education*, 88, 34-47.
- Rosaleen, J. (2012). *Outdoor learning: Past and present*. McGraw-Hill.
- Saleh, S. F., Latip, N. S. A., & Rahim, A. A. (2018). Assessment of learning with nature in preschool. *Journal of the Malaysian Institute of Planners*, 16(3), 46-56. <https://doi.org/10.21837/pmjournal.v16.i7.499>
- Salmi, H. S. (1993). *Science centre education: Motivation and learning in informal education*. (Unpublished doctoral dissertation). Helsinki University/Graduate School of Educational Sciences, Finland.
- Saraç, H. (2017). Türkiye’de okul dışı öğrenme ortamlarına ilişkin yapılan araştırmalar: içerik analizi çalışması. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 60-81.
- Saelens, B. E., Sallis, J. F., Black, J. B., & Chen, D. (2003). Neighborhood-based differences in physical activity: An environment scale evaluation. *American Journal of Public Health*, 93, 1552-1558. <https://doi.org/.2105/Ajph.93.9.1552>
- Sakellariou, M., & Banou, M. (2020). Play within outdoor preschool learning environments of Greece: a comparative study on current and prospective Kindergarten Educators. *Early Child Development and Care*, 1-17. <https://doi.org/10.1080/03004430.2020.1813123>
- Smith, P. R. (1987). Outdoor education and its educational objectives. *JSTOR: Geography*, 72(3), 209-216.
- Sontay, G., Tutar, M., & Karamustafaoğlu, O. (2016). Okul dışı öğrenme ortamları ile fen öğretimi hakkında öğrenci görüşleri: Planetaryum gezisi. *Journal of Research in Informal Environments (JRINEN)*, 1(1), 1-24.
- Sönmez, V. (2004). *Program geliştirmede öğretmen elkitabı*. Anı.
- Sözer, Y. (2015). *Sınıf içi öğrenmeleri destekleyen okul dışı aktif öğrenmeler: bir meta-sentez çalışması* (Tez No. 446086) [Doktora tezi, Dicle Üniversitesi-Diyarbakır]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Spencer, R. A., Joshi, N., Branje, K., McIsaac, J. D., Cawley, J., Rehman, L., Kirk, S. F., & Stone, M. (2021). Early childhood educator perceptions of risky play in an outdoor loose parts intervention. *AIMS Public Health*. 6(4), 461-476.
- Strachan, A. L., Lim, E., Yip, H. Y., & Lum, G. (2017). Early childhood educator perspectives on the first year of implementing an outdoor learning environment in Singapore. *Learning: Research and Practice*, 3(2), 85-97. <https://doi.org/10.1080/23735082.2017.1346821>
- Şen, A. İ. (2019). Okul dışı öğrenme nedir?. A. İ. Şen (Ed.), *Okul dışı öğrenme ortamları içinde* (ss. 1-21). Pegem Akademi.
- Şen, A. İ. (2021). *Okul dışı öğrenme ortamları*. Pegem Akademi.

- Şen, A. İ., Ertuş-Kılıç, H., Oktay, Ö., Ekinci, S., & Kadirhan, Z. (2021). Learning science outside the classroom: development and validation of the out-of-school learning environments perception scale. *Journal of Outdoor and Environmental Education* 24, 19–36, <https://doi.org/10.1007/s42322-020-00070-7>
- Tamir, P. (1990). Factors associated with the relationship between formal, informal, and non-formal science learning. *Journal of Environmental Education*, 34-42. <https://doi.org/10.1080/00958964.1991.9943052>
- Tatar, N., & Bağrıyanık, K. E. (2012). Fen ve teknoloji dersi öğretmenlerinin okul dışı eğitime yönelik görüşleri. *İlköğretim Online*, 11(4), 883-896.
- Taylor, A. F., & Kuo, F. E. (2009). Children with attention deficits concentrate better after walk in the park. *Sage Journals*, 12(5), 402- 409.
- Tekindal, M. & Uğuz-Arsu, Ş. (2020). Nitel araştırma yöntemi olarak fenomenolojik yaklaşımın kapsamı ve sürecine yönelik bir derleme. *Ufku Ötesi Bilim Dergisi*, 20(1), 153-182.
- Temel, F., & Kölemen, E. B. (2021). Okul öncesi öğretmenlerin alan gezisi düzenlemeye ilişkin öz-yeterlilik inançlarının incelenmesi. *International Primary Education Research Journal*, 5(1), 46-58.
- Tok, E. (2015). Okul öncesi eğitimde eğitim ortamları. G. Uyanık-Balat. (Ed.), *Okul öncesi eğitime giriş* içinde (ss. 135-147). Nobel Akademik.
- Tösten, R. (2020). Okul dışı eğitim ve öğrenme. A. Küçüköğlu ve H. İ. Kaya (Eds.), *Kuramdan uygulamaya okul dışı öğrenme ortamları* içinde (ss. 1-22). Pegem Akademi.
- Turgut, H., & Yılmaz, S. (2010, 20-22 Mayıs). *Ekolojik temelli çocuk oyun alanlarının oluşturulması* [Sözlü bildiri]. III. Ulusal Karadeniz Ormancılık Kongresi, Artvin.
- Tutkun, C., Aydın-Kılıç, Z., Balcı, A., & Kök, M. (2019). Okul öncesi öğretmenlerinin ortam gezisi etkinliğine yönelik görüşlerinin incelenmesi, *Uluslararası Toplum Araştırma Dergisi*, 14(20), 469-487.
- Türkmen, H. (2019). Hayvanat bahçeleri. A. İ. Şen (Ed.), *Okul dışı öğrenme ortamları* içinde (ss. 135-160). Pegem Akademi.
- Uludağ, G., & Erkan, N. S. (2020). Okul dışı öğrenme ortamlarında etkinlikler içeren fen eğitimi programının 60-72 aylık çocukların bilimsel süreç becerilerine etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. Advance online publication. https://www.academia.edu/51095084/Okul_D%C4%B1%C5%9F%C4%B1_%C3%96%C4%9Frenme_Ortamlar%C4%B1nda_Etkinlikler_%C4%B0%C3%A7eren_Fen_E%C4%9Fitimi_Program%C4%B1n%C4%B1n_60_72_Ayl%C4%B1k_%C3%87ocuklar%C4%B1n_Bilimsel_S%C3%BCre%C3%A7_Becerilerine_Etkisi <https://doi.org/10.16986/HUJE.2020064760>.
- Uludağ, G. (2017). *Okul dışı öğrenme ortamlarının fen eğitiminde kullanılmasının okul öncesi dönemdeki çocukların bilimsel süreç becerilerine etkisi* (Tez No. 484098) [Doktora tezi, Ankara Üniversitesi-Ankara]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Uludağ, G. (2021). Views of preschool teachers on using out-of-school learning environments in preschool education. *International Online Journal of Education and Teaching (IOJET)*, 8(2). 1225-1249.
- Wojciehowski, M., & Ernst, J. (2018). Creative by nature: Investigating the impact of nature preschools on young children's creative thinking. *Addressing Policy, Practice, and Research That Matters*, 6(1), 3-20.

- Valentini, M., & Bartolucci, E. (2019). Childhood and nature: Research project. *Journal of Physical Education and Sport*, 19, 2051-2061.
- Var, M., & Karaşah, B. (2010, 20-22 Mayıs). *Botanik bahçelerinin kullanıcılara sağladığı eğitsel ve rekreatif imkânlar: Türkiye ve Dünya'dan örnekler* [Sözlü bildiri]. III. Ulusal Karadeniz Ormancılık Kongresi, Artvin.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (10. baskı). Seçkin.
- Yıldız, E. (2022). Okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamlarını kullanma durumlarının değerlendirilmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(33), 94-127.
- Yılmaz, A. (2008). Okul öncesi çocuklara yönelik kütüphane hizmetlerinin önemi ve başarılı bir kütüphane örneği. *Türk Kütüphaneciliği*, 22(2), 169-186.

EKLER

EK-1. KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Sevgili Okul Öncesi Öğretmeni;

Bu formda “Okul Öncesi Eğitimde Okul Dışı Öğrenme Ortamlarına İlişkin Öğretmen Görüşleri”ni belirlemeye yönelik sorular bulunmaktadır. **Bu formdan elde edilecek bulgular yalnızca bilimsel bir çalışma için kullanılacaktır. Ankette isim belirtmenize gerek yoktur. Kişisel bilgileriniz başka amaçla kullanılmayacak olup soruların doğru ya da yanlış cevabı yoktur. Lütfen hiçbir soruyu boş bırakmayınız ve samimi cevaplar veriniz.** Katkılarınız için teşekkür ederiz.

Zeliha TENİKECİ

Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Ceyhun OZAN

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1. Cinsiyetiniz?

Kadın () Erkek ()

2. Yaşınız?

Lütfen yazınız. ()

3. Meslekte hizmet yılınız?

Lütfen yazınız. ()

4. Mezuniyet durumunuz?

Lisans ()

Yüksek Lisans ()

Doktora ()

5. Görev yaptığınız okul türü?

Bağımsız anaokulu ()

İlkokula/ ortaokula anasınıfı ()

Uygulama anasınıfı ()

Özel Anaokulu/Özel Kolej ()

6. Görev yaptığınız şehir?

Lütfen Yazınız.....

7. Görev yaptığınız yer?

Köy () Kasaba () İlçe merkezi () İl merkezi ()

EK-2. OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE OKUL DIŞI ÖĞRENME ORTAMLARINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNİ BELİRLEME FORMU

1. Okul öncesi eğitim programınız dahilinde okul dışı öğrenme ortamlarına çıkarken size eşlik eden başka yetişkin(ler) var mı?
☐ Evet
☐ Hayır
Varsa ise kim(ler) belirtiniz (Birden fazla şık işaretleyebilirsiniz.)
☐ Anne
☐ Baba
☐ Okul personeli
☐ İdareci
☐ Stajyer
☐ Sınıf öğretmeni haricinde başka öğretmen
☐ Diğer (Lütfen belirtiniz.)
2. Okul öncesi eğitimde okul dışı öğrenme ortamlarına ziyaret ne sıklıkta düzenliyorsunuz?
☐ Haftada bir
☐ İki haftada bir
☐ Ayda bir
☐ Bir dönem boyunca iki ya da üç
3. Okul öncesi eğitimde okul dışı öğrenme ortamlarında geçirilen süre yaklaşık ne kadardır?
☐ Bir saatten az
☐ 1-2 saat
☐ 2-3 saat
☐ 3 saatten fazla
4. Okul öncesi eğitimde okul dışı öğrenme ortamlarına ilişkin en çok dikkat ettiğiniz özellikler nelerdir? (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz).
☐ Ulaşım kolaylığı
☐ Ekonomik olması ve maliyetinin olmaması
☐ Okul dışı öğrenme ortamının temizliği ve hijyen
☐ Güvenlik
☐ Yapararak yaşayarak öğrenmeye katkıda bulunması
☐ Öğrenci sayısı
☐ Soyut kavramları somutlaştırması
☐ Gelişim düzeylerine uygun olması
☐ Personel sayısı
☐ Diğer (Lütfen belirtiniz).....

5. Okul öncesi eğitimde yararlandığınız okul dışı öğrenme ortamları nelerdir? (Birden fazla şıkkı işaretleyebilirsiniz).

- ☐ PTT
- ☐ Hastane
- ☐ At çiftliği
- ☐ İtfaiye
- ☐ Fabrika (zeytinyağı, dokuma, cam, mermer vb.)
- ☐ Botanik park/sera
- ☐ Müze/Ören yeri
- ☐ Sinema
- ☐ Tiyatro
- ☐ Kütüphane
- ☐ Orman
- ☐ Pazar Yeri
- ☐ Sanat Galerisi
- ☐ AVM
- ☐ Emniyet Müdürlüğü
- ☐ Bakkal/market
- ☐ Manav
- ☐ Terzi atölyesi
- ☐ Fırın/pastane/lokanta
- ☐ Kuaför
- ☐ Tema/Ağaç dikme
- ☐ Sahil kenarı
- ☐ Çöp toplama
- ☐ Hayvanat bahçesi/doğa parkı/
- ☐ Çömlek atölyesi
- ☐ Fuar alanları
- ☐ Orman müdürlüğü
- ☐ Tarım müdürlüğü
- ☐ Özel eğitim rehabilitasyon merkezi
- ☐ Kardeş okul ziyareti
- ☐ Açık besi/kapalı besi/mandıra/besihane
- ☐ Diğer (Lütfen belirtiniz).....

6. Okul öncesi eğitimde okul dışı öğrenme ortamlarında karşılaşılan zorluklar nelerdir? (Birden fazla şıkkı işaretleyebilirsiniz).

- ☐ Okul idaresinin olumsuz tutumu
- ☐ Yerel yönetim ile karşılaşılan evrak izin sorunları (müze vb.)
- ☐ Ulaşım
- ☐ Ekonomik sebepler
- ☐ Okul öncesi eğitimde okul dışı öğrenme ortamlarının yetersiz olması
- ☐ Veli tutumu/izin dilekçeleri onaylama evraklarında yaşanan aksaklıklar
- ☐ Tuvalet/lavabo sorunu
- ☐ Özel gereksinimli öğrencinin bulunması (kaynaştırma öğrencisi)

- ☐ Çevrede bulunan insanların olumsuz tutumları
- ☐ Öğrenme ortamında etkinliklerin tam olarak gerçekleştirilememesi
- ☐ Öğrenme ortamında materyal yetersizliği
- ☐ Sınıfların kalabalık olması
- ☐ Personel eksikliği
- ☐ Gürültü
- ☐ Okul dışı öğrenme ortamının trafiğe yakın olması
- ☐ Öğrencinin rahatça gözlemleyebileceği ortamlarının olmaması
- ☐ Öğrenme ortamında tehlike oluşturabilecek kesici, delici, yakıcı materyal ve malzemelerin olması
- ☐ Okul dışı öğrenme ortamında bulunan diğer kişilerin rahatsız eden bakışları
- ☐ Zamanın olmaması/Günlük planın süresinin okul dışı öğrenme ortamları için yetersiz olması
- ☐ Öğrencilerin okul dışı öğrenme ortamında kaza geçirmesi/yaralanması ihtimali
- ☐ Öğrencilerden bir ya da birkaçının daha önce bir kaza geçirmiş ya da yaralanmış olması
- ☐ Diğer (Lütfen belirtiniz.)

7. Karşılaşılan zorluklarda alınan tedbirler nelerdir? Birden fazla şıkkı işaretleyebilirsiniz.

- ☐ Okulun iletişim bilgileri bulunan yaka kartı
- ☐ Öğrenme ortamına önceden ziyaret (tuvalet vb. nerde)
- ☐ Öğrenci ziyaretleri için yetkiliden bilgi almak
- ☐ Öğrencilere gidilecek okul dışı öğrenme ortamı ile ilgili bilgilendirmek, kurallar oluşturmak
- ☐ Acil durumlar için veli ya da personel götürmek
- ☐ Öğrenme ortamına materyal götürmek
- ☐ Diğer (Lütfen belirtiniz)

8. Okul öncesi eğitimde okul dışı öğrenme ortamlarında ne tür materyallerden yararlanıyorsunuz? (Birden fazla şıkkı işaretleyebilirsiniz).

- ☐ Gözlem defteri
- ☐ Projeksiyon
- ☐ Fotoğraf Makinesi/ Kamera
- ☐ Boya kalemleri
- ☐ Top
- ☐ Hikâye kitabı
- ☐ Kukla
- ☐ Öğrenme ortamı ile ilgili fotoğraflar
- ☐ Büyüteç
- ☐ Yaprak
- ☐ Ağaç dalları
- ☐ Taş
- ☐ Deniz kabuğu
- ☐ Çöp torbası
- ☐ Diğer (Lütfen belirtiniz)

9. Öğrencileriniz ile okul dışı ne gibi etkinlikler yapıyorsunuz? Ortam dışı ziyaret öncesi, ziyaret anı ve ziyaret sonrası etkinlikler neler? (Birden fazla şıkkı işaretleyebilirsiniz).

Okul dışı öğrenme **ortamı gezisi öncesi** gezi konusu ile ilgili yapılan etkinlikler

- ☐ Türkçe etkinliği (hikâye okuma, parmak oyun sohbet)
- ☐ Ortam gezisi ile ilgili eğitsel video izleme
- ☐ Sanat etkinliği
- ☐ Gidilecek ortamlarla ilgili gözlem defteri tutma (nasıl bir yer bekliyor)
- ☐ Müzik etkinliği
- ☐ Oyun etkinliği (Öğretmenin oynattığı kurallı oyun etkinliği)
- ☐ Fen doğa etkinliği (deney vb.)
- ☐ Dramatizasyon etkinliği
- ☐ Okuma yazmaya hazırlık etkinlikleri
- ☐ Öğrenme merkezlerinde serbest oyun
- ☐ Diğer (Lütfen belirtiniz)

Okul dışı öğrenme **ortamı gezisi sırasında** yapılan etkinlikler

- ☐ Türkçe etkinliği (hikâye okuma, parmak oyun sohbet)
- ☐ Ortam gezisi ile ilgili eğitsel video izleme
- ☐ Sanat etkinliği
- ☐ Gidilecek ortamlarla ilgili gözlem defteri tutma (nasıl bir yer bekliyor)
- ☐ Müzik etkinliği
- ☐ Oyun etkinliği (Öğretmenin oynattığı kurallı oyun etkinliği)
- ☐ Fen doğa etkinliği (deney vb.)
- ☐ Dramatizasyon etkinliği
- ☐ Okuma yazmaya hazırlık etkinlikleri
- ☐ Serbest oyun
- ☐ Diğer (Lütfen belirtiniz)

Okul dışı öğrenme **ortamı gezisi sonrası** yapılan etkinlikler

- ☐ Türkçe etkinliği (hikâye okuma, parmak oyun, sohbet)
- ☐ Ortam gezisi ile ilgili eğitsel video izleme
- ☐ Sanat etkinliği
- ☐ Gidilecek ortamlarla ilgili gözlem defteri tutma (nasıl bir yer bekliyor)
- ☐ Müzik etkinliği
- ☐ Oyun etkinliği (Öğretmenin oynattığı kurallı oyun etkinliği)

- ☐ Fen doğa etkinliği (deney vb.)
- ☐ Dramatizasyon etkinliği
- ☐ Okuma yazmaya hazırlık etkinlikleri
- ☐ Diğer (Lütfen belirtiniz).....

10. Okul dışı etkinliklere öğrenci katılımı nasıldır?

- ☐ Öğrencilerin tamamı katılır.
- ☐ Öğrencilerin yaklaşık yarısı katılır.
- ☐ Öğrencilerin çoğunluğu katılmaz.

11. Okul dışı etkinliklere katılım sağlamayan öğrencilerin sebepleri nelerdir?

- ☐ Ulaşım sorunları
- ☐ Ekonomik olması ve maliyetinin olmaması
- ☐ Okul dışı öğrenme ortamının temizliği ve hijyen
- ☐ Güvenlik görevlisi/ güvenlik kamerası
- ☐ Velilerin olumsuz tutumu
- ☐ Yemek ve tuvalet ihtiyacı sorunu
- ☐ Diğer (Lütfen belirtiniz)

12. Okul dışı etkinliklerde herhangi bir kaza durumu yaşandı mı? Yaşandı ise ne gibi kaza durumları yaşandı? (Birden fazla şıkkı işaretleyebilirsiniz)

- ☐ Herhangi bir kaza geçirmedi
- ☐ Düşme
- ☐ Çarpma
- ☐ Sıkışma
- ☐ Gaz zehirlenme
- ☐ Gıda zehirlenmesi
- ☐ Kesik
- ☐ Yanık
- ☐ Diğer (Lütfen Belirtiniz)

13. Okul dışı etkinlik çalışmaları ile ilgili herhangi bir hizmet içi eğitim ya da seminer vb. katıldınız mı? (Ör: çocuklarla müze eğitimi etkinlikleri vb.)

- ☐ Herhangi bir eğitim almadım.
- ☐ Halk Eğitim Müdürlüğü eğitimleri
- ☐ Millî Eğitim Bakanlığı mahalli/merkezi hizmet içi eğitimleri
- ☐ Üniversite Onaylı Belge veren eğitim kurumlar
- ☐ Özel kurumlar
- ☐ STK ve Belediyeler aracılığıyla alınan eğitimler
- ☐ Diğer (Lütfen belirtiniz)

14. Okul öncesi eğitimde okul dışı öğrenme etkinliklerine sırasında kendinizi nasıl hissediyorsunuz? Birden fazla şıkkı işaretleyebilirsiniz.

- ☐ Mutlu hissediyorum.
- ☐ Kaygılı/stresli hissediyorum.
- ☐ Öfkeli hissediyorum.
- ☐ Heyecanlı hissediyorum.
- ☐ Okul dışı öğrenme ortamlarından hoşlanmıyorum.
- ☐ Diğer (Lütfen belirtiniz).....

15. Okul öncesi eğitimde okul dışı öğrenme ortamında öğrencilerinizin genel olarak duygu ve davranışları hakkında ne düşünüyorsunuz?

- ☐ Öğrencilerim okul dışı öğrenme ortamlarından hoşlanmıyor.
- ☐ Hırçın tavırlar sergiliyor.
- ☐ Mutlu oluyor, eğleniyor.
- ☐ Diğer (lütfen belirtiniz)

16. Bu konuyla ilgili bu anket formuna eklemek istedikleriniz var mı?

17. Bu konuyla ilgili daha detaylı bir görüşmeye katılmak ister misiniz? Katılımcı bilgilerinin gizli kalacağı görüşmeye katılmak istiyorsanız lütfen size ulaşabileceğim bir iletişim numarası yazınız.

☐ Evet

Cevabınız evet ise iletişim bilginizi ekleyiniz

☐ Hayır

--Anketi tamamladınız. Teşekkürler!--

EK-3. NİTEL ARAŞTIRMA İÇİN OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE OKUL DIŞI ÖĞRENME ORTAMLARINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNİ BELİRLEME YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORM

1. Yaşınız?
2. Mesleki yılınız?
3. Mezuniyet durumunuz nedir?
4. Görev yaptığınız okul türü nedir?
5. Görev yaptığınız şehir nedir?
6. Görev yaptığınız yer (köy, kasaba, ilçe, il merkezi) nedir?
7. Okul dışı eğitim deyince aklınıza gelenler nelerdir? Açıklayabilir misiniz?
8. Okul öncesi eğitimde ODÖ ortamlarının avantajları nelerdir?
9. Okul öncesi eğitimde ODÖ ortamlarının dezavantajları nelerdir?
10. Okul öncesi eğitimde ODÖ ortamları ziyaretlerinde size kim/kimler eşlik ediyor?
Öğretmen olarak eşlik etmesini istediğiniz bir kişi/kişiler var mı?
11. Okul öncesi eğitimde ODÖ ortamlarına gitme sıklığınız nedir? Sizce bu sıklık yeterli mi?
12. Okul öncesi eğitimde ODÖ ortamlarını keşfetmek ve etkinlik yapmak için geçirdiğiniz süre ne kadardır?
13. Okul öncesi eğitimde yararlandığınız okul dışı öğrenme ortamları nelerdir? O öğrenme ortamını seçme sebebiniz nedir?
14. Okul öncesi eğitimde ODÖ ortamlarını seçerken en çok dikkat ettiğiniz özellikler nelerdir? Açıklayabilir misiniz?
15. Okul öncesi eğitimde ODÖ ortamında karşılaşılan problemler nelerdir? Bu problemler karşısında alınan tedbirler nelerdir? Açıklayabilir misiniz?
16. Çocuklara gezilecek yer ile ilgili ne tür bilgilendirmelerde bulunuyorsunuz? Nelere dikkat ediyorsunuz? ODÖ ortamları ziyaret öncesi çocuklarla ne tür etkinlikler yapıyorsunuz?
17. Okul dışı öğrenme ortamlarına yapılacak ziyaret sırasında çocuklarla ne tür paylaşımlarda bulunuyorsunuz? Etkinliklere yer veriyor musunuz? Ne tür etkinliklere yer veriyorsunuz? Açıklayabilir misiniz?
18. ODÖ ortamına yapılan ziyaret sırasında herhangi bir materyallerden yararlandınız mı? Ne tür materyallerden yararlanıyorsunuz?
19. ODÖ ortamına yapılan ziyaret sonrası öğrencileriniz ile ne tür etkinlikler yapıyorsunuz? Açıklayabilir misiniz?

20. Okul dışı etkinliklere öğrenci katılımı nasıl? Katılım sağlamayan öğrencilerin sebepleri neler?
21. Okul dışı etkinliklerde herhangi bir kaza durumu yaşandı mı? Yaşandı ise ne gibi kaza durumları yaşandı? Bu kaza durumlarında nasıl bir müdahale yapılıyor? Açıklayabilir misiniz?
22. Okul dışı etkinliklerde eğer varsa kaynaştırma öğrencisi olma durumunda tutumunuz nasıldır? Açıklayabilir misiniz? (ek tedbir ve uyarılama)
23. Okul dışı etkinliklerde herhangi bir öğrenci, öğrenci ya da öğretmen eşyası vb. kaybolma yaşandı mı? Bu tür durum göz önünde bulundurulduğunda ne tür tedbirler alıyorsunuz?
24. Okul dışı etkinliklerin yapılmasında alınacak/alınan izinlerde (idare, ilçe MEM, veliler vb.) herhangi bir sorunla karşılaştınız mı? Bu tür sorunlara karşı nasıl bir çözüm yolu izliyorsunuz?
25. Okul dışı etkinliklerde çocuğun fiziksel ihtiyacının giderilmesinde (yeme, içme, tuvalet ihtiyacı vb.) ne tür yol izliyorsunuz?
26. Okul dışı etkinlik ortamlarında kendinizi nasıl hissediyorsunuz?
27. Bulunduğunuz bölgenin mevcut okul dışı etkinlik ortamlarının okul öncesi eğitimi için ne tür mekânların yetersiz olduğunu düşünüyorsunuz?
28. Okul öncesi eğitimde okul dışı etkinliklerin verimli ve etkin kullanılabilir mekânlar olduğunu düşünüyor musunuz?
29. Okul dışı etkinliklerde sizi rahatsız eden bir durum oldu mu? Eğer sorun olduysa karşılaşılan sorunlar için ne gibi tedbirler alınabilir ya da nasıl önüne geçilebilir?
30. Okul dışı etkinliklerde velilerden, okul idaresinden, yerel yönetimden beklentileriniz neler? Açıklayabilir misiniz?
31. Okul dışı etkinlikler ile ilgili etkinlik öncesi kaygılarınız neler? Açıklayabilir misiniz?
32. Okul dışı etkinlikler ile ilgili etkinlik sırasında kaygılarınız neler? Açıklayabilir misiniz?
33. Okul dışı etkinlikler ile ilgili etkinlik sonrasında kaygılarınız neler? Açıklayabilir misiniz?
34. Okul öncesi eğitimi için okul dışı etkinlik ortamları oluşturulurken (yerel yönetim, Milli Eğitim Bakanlığı vb.) öneriniz alınsa ne gibi önerilerde bulunurdunuz?
35. Bulunduğunuz bölgeyi diğer bölgelerden ayıran kendine özgü bölgesel ODÖO var mı?
36. **Bu konuyla ilgili bu anket formuna eklemek istedikleriniz var mı?**

EK-4. ETİK KURUL KARARI

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURULU
Eğitim Bilimleri Birim Etik Kurul Başkanlığı
PROJE DEĞERLENDİRME FORMU

Projenin/Çalışmanın Adı: Danışmanlığını Doç.Dr. Ceyhan OZAN'ın yürüttüğü yüksek lisans öğrencisi Zeliha TENİKEÇİ'nin "Okul Öncesi Eğitimde Okul Dışı Öğrenme Alanlarına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi" isimli yüksek lisans tez çalışması ile ilgili Etik Kurul uygunluk onay belgesi talep edilmesi.

Gönderildiği Tarih: 20.05.2022

Teslim Tarihi: 20.05.2022

Değerlendirenin Adı Soyadı: Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu Başkanlığı Adına

Prof. Dr. Muhsine BÖREKÇİ
Etik Kurul Başkanı

İmza :

Bu Yüksek Lisans Tez uygundur: ☒

Gerekçe/Açıklama: Yapılacak çalışmada yaklaşım ve yöntemler dikkate alınarak, konu ile ilgili çalışmaların gerçekleştirilmesinde etik ve bilimsel açıdan herhangi bir sakınca bulunmamaktadır.

Bu Yüksek Lisans Tez uygun değildir: ☐

Gerekçe/Açıklama

ÖZ GEÇMİŞ

Zeliha ARSLAN;

2014 yılında Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Anabilim Dalı, Okul Öncesi Öğretmenliği lisans derecesi aldı.

2014-2017 yılları arasında Isparta Şarkikaraağaç ilçesinde Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde bir kurumda göreve başladı.

2017-2019 yılları arasında Denizli Tavas ilçesinde bir anaokulunda okul müdürü olarak görev yaptı.

2019 yılında Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Okul Öncesi Eğitim tezli yüksek lisans programından mezun oldu.

2020 yılında Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalında yüksek lisans programına başladı.

2019 yılından itibaren Antalya ili Manavgat ilçesinde Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde bir ilkokulda okul öncesi öğretmeni olarak hâlen görevine devam etmektedir.